ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಮಾಲಿಕೆ - ೩೦

ಕಲ್ಜಿಗದ ಕರ್ಣೆ

ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್

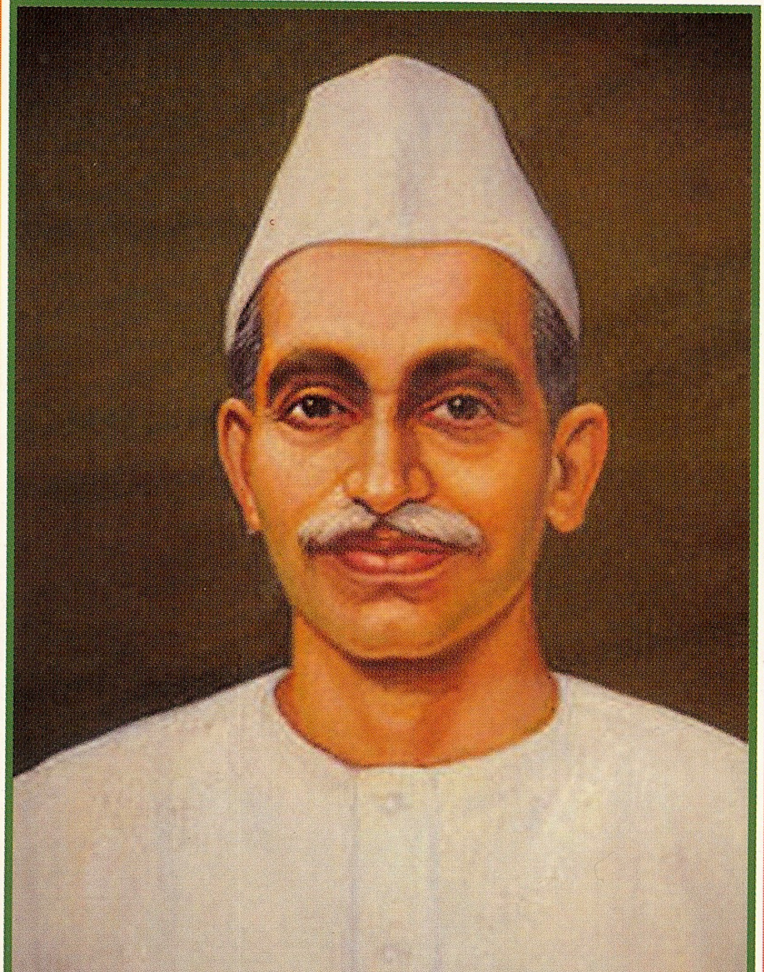

ಮಂಜುಳಾ ಶೆಟ್ಟಿ

ಕರ್ನಾಟಕ
ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ
ಅಕಾಡೆಮಿ

ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಮಾಲಿಕೆ - ೩೦

ಕಲ್ಜಿಗದ ಕರ್ಣೆ

ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್

ಮಂಜುಳಾ ಶೆಟ್ಟಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಮಹಾನಗರಪಾಲಿಕೆ ಕಟ್ಟಡ, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಮಂಗಳೂರು - 575 003

KALJIGADA KARNE KARNAD SADASHIVARAYER
Life sketch and works of Freedom fighter Karnad Sadashiva Rao by Manjula Shetty, 'Poli', Near V.K. Park, Kotekani Road, Urwastore, Mangalore - 575 006 Mobile : 9591469555, 9844173362

Author
Manjula Shetty

Chief Editor
Dr. Palthady Ramakrishna Achar
President
Karnataka Tulu Sahitya Academy

Publisher
Chandrahasa Rai B.
Registrar
Karnataka Tulu Sahitya Academy

First Edition : 2011

© : Karnataka Tulu Sahitya Academy

Pages : 48

Price : ₹ 30

Cover Design : **Kalloor Nagesh**

Designed & Printed at :
Aakrithi Prints
K.S. Rao Road, Mangalore – 575 001
Tel. : 0824 2443002

ಗುರ್ಕಾರ್ರೆನ ಮದಿಪು

ತುಳುವೆರ್ ಪಿರಾಕ್‌ಡ್ದಿಂಚಿ ನಡತೊಂದು ಬತ್ತಿನ ಆರಾಧನೆ, ಆಚರಣೆ, ನಂಬೊಲಿಗೆಲೆನ್ ಮಾತ ಒರಿತೊಂದು ಬತ್ತಿನಕುಲು. ಅಂಚಾದೇ ತುಳುನಾಡ್ ಪುಣ್ಯೊದ ನಾಡ್‌ಂದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆತ್‌ಂಡ್. ಕರಿದ್ ಪೋಯಿನ ಎಡ್ಡೆ ವಿಸಯೊಲೆನ್ ಒರಿತೊಂದು ಪೋಪಿನವು ಎಡ್ಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪೊಡು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೊಕ್ಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಲೆಗಟ್ಟ್ ಅಯಿಕ್ ಬೋಡು. ಅಂಚಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ದುಂಬೊತೊಂದು ಪೋಪುಂಡು. ಬಾಸೆ, ಸಾಹಿತ್ಯೊ, ಕಲೆ, ಪರಪೋಕು, ಸೇವೆ – ಉಂದು ಮಾತ ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಬಾಗೊಲು. ನೆನ್ನ್ ಒರಿತ್‌ದ್ ಬುಳೆಪಯರೆಗಾದ್ ಬೆಂದಿನ ತುಳುವೆರ್ ಏತೋಜನ. ತುಳುವೆರ್ ಪಂಡ ಬಜೀ ತುಳು ಅಪ್ಪೆ ಬಾಸೆದಕುಲು ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್, ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಜಲ್ಮೊಗು ಬತ್ತಿನಕುಲು, ತುಳು ಬಾಸೆ ತೆರಿನಕುಲು, ತುಳುತ ಬಗೆಟ್ ಉಡಲ್ ದಿಂಜಿ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ದೀವೊನ್ನಕುಲು ಮಾತ ತುಳುವೆರ್.

ಒವ್ವಾಂಡಲಾ ಒಂಜಿ ಮರ್ಗಿಲ್ಡ್ ತುಳುಬಾಸೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ತುಳು ಸಂಪೊತ್ತುದ ಬುಳೆಚಿಲ್‌ಗಾದ್ ಅಕುಲೆ ಸೇವೆ ಸಂದ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ ಅಂಚಿನ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮೆರೆನ ಬದ್ಕ್, ಸಾಧನೆಲೆನ್ ನೆಂಪುಡು ಒರಿತೊನುನವು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮೊ. ಈ ನಿಲೆಟ್ ಕರಿದ್ ಪೋಯಿನಕುಲೆನ ಪುದರ್‌ಡ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬೂಕುಲೆನ್ ಬರೆಪಾದ್ ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಪನ್ಪಿ ಗ್ರಂತ ಮಾಲೆಡ್ ಬೊಳ್ಪುಗು ಕನವೊಂದುಂಡು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ ತಿಕ್ಕಿ ಬೊಕ್ಕ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯೆರೆಗಾದ್ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ತಿನ ದೇಶಭಕ್ತೆರ್ ಮದೆಟ್ ಒರಿಪೆರ್. ರಾಜಕಾರಿಣಿಲು ಮಾತ್ರ ಮೆರೆಪೆರ್. ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರೂನೊಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರೊಂದು ದೇಶೊಡಿಡಿಕ ಸಾರಗಟ್ಲೆ ಜನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊಗಾದ್ ಪುಣೆತೆರ್. ಅಕುಲೆನ ಪುದರ್ ತೂವೊಡಾಂಡ ಇತಿಹಾಸೊದ ಪುಟೊ ಬುಡ್ಪಾದ್ ಓದೊಡಾತೆ. ಅಂಚಿನಕುಲೆಡ್ ಒರಿ ಮಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರೆ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರ್.

ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕುದ ಮುಲ್ಕಿದ ಕೈತಲ್ದ ಬಾರಿ ಪುದರ್ ಪಡೆಯಿನ ಊರು ಕಾರ್ನಾಡ್. ಕಾರ್ನಾಡ್ ಊರುದ ಪುದರ್ ದೀವೊನ್ನ ರಡ್ಡ್ ಜನೊಕುಲು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿನಕುಲು. ಒರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರಾಂಡ, ಕುಡ ಒರಿ ಇತ್ತೆ ಪುದರ್‌ಡುಪ್ಪುನ ಮಲ್ಲ ನಾಟಕಕಾರೆ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್.

ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರೆನ ಅಮ್ಮೆರ್ ಅಪಗದ ಕಾಲೊದ ಕೋಟ್ಯಾಧೀಶೆರ್. ಅರೆಗ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್ ಕುಡಲಡ್‌ಲಾ ಆಸ್ತಿ ಬದ್‌ಕ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರ್ ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲೊತ್ತಾರ್. ತರವಾಡ್‌ದಾರ್, ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರೆಗ್ ದಾನ ಮಲ್ಪುನ ಗುಣ ಆರೆನ ನೆತ್ತೆರ್‌ಡೇ ಬತ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗ್ ಪೋನಗನೇ ಒಂಜಿ ದಿನ ಆರ್ ಬೂಕು ದಾಂತೆ ಇಲ್ಲಡೆ ಬತ್ತೆರ್. ಬೂಕು ದಾನೇಂಡ್‌ಂದ್ ಅಮ್ಮೆರ್ ಕೇನ್ನಗ "ಐನ್ ಒರಿ ಬೂಕುದಾಂತಿ ಬಡವಗ್ ಕೊರಿಯೆ" ಪಂಡೆರ್. ಒಂಜಿ ದಿನ ಆರ್ ಸಾಲೆಡ್ದ್ ಬನ್ನಗ ಆರೆನ ಮೈಟ್ ಕೋಟು ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಕೋಟು ಓಡೆ ಪೋಂಡ್‌ಂದ್ ಅಪ್ಪೆ ಕೇನ್ನಗ "ಐನ್ ಅಂಗಿದಾಂತಿ ಆನಗ್ ಕೊರ್ದು ಬತ್ತೆ" ಪಂಡೆರ್‌ಗೆ. ಆರ್ ಕಲ್ತ್‌ದ್ ವಕೀಲೆರ್ ಆವೊಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ಕುಡಲಗ್ ಬತ್ತೆರ್. ವಕಾಲತ್ತ್ ಕಲ್ತೆರ್. ಆಂಡ ಗಾಂಧೆರ್‌ನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರೊಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಳಕ್ ಜತ್ತೆರ್. ಐತೊಟ್ಟಿಗೆನೇ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜೊಗು ಸೇರೊಂದು ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜೊಡುಪ್ಪಿನ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಲೆನ್ ಮಾಜಾಯೆರೆಲಾ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಂತೆರ್. ವಕಾಲತ್ತಿಗೆಡ್ ಸಂಪಾದನೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಆರೆಡ್ದಾಯಿಜಿ. ಬದ್ಕ್‌ಗಾದ್ ಇತ್ತಿನ ಭೂಮಿ, ಸಂಪತ್ತ್‌ನ್ ಕಳೆವೊಂಡೆರ್. ದಾನ ಮಲ್ತೆರ್. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಜೈಲ್‌ಗ್ ಪೋಯಿನ ಆರೆಗ್ ಪಿರ ಬರಿಯೆರೆ ಬಸ್ಸ್‌ದ ಟಿಕೆಟ್‌ಗ್ ಕಾಸ್ ಇಜ್ಜಾಂದಿಲೆಕ್ಕ ಆಂಡ್. ಆರೆನ್ ಲೆಪ್ಪೆರೆ ಪೋದಿತ್ತಿನ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್‌ಡ ಬಸ್‌ಚಾರ್ಜ್‌ಗ್ ಪತ್ತ್ ರುಪಾಯಿ ನಿನಡ ಉಪ್ಪೊ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕೇಂಡೆರ್‌ಗೆ. ಆರ್ ಸೈತಿ ಪೊರ್ತುಗು ಆರೆನ ಕಿಸೆಟ್ ಐನ್ ರುಪಾಯಿ ಇತ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ ಆರ್ ಸೈಯೆರೆಗಿಜ್ಜಾಂಡೋ ದಾನ್ಯೊ. ಒಂತೆ ವರ್ಸ ಮುಟ್ಟಾಂಡಲ ಡಾಕ್ಟ್ರೆ ಆರೆನ್ ಬದುಕದುವೆರ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊಗಾದ್ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ತಿನಕುಲು ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರ್, ಎನ್.ಎಸ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್, ಎಸ್.ಯು. ಪಣಿಯಾಡಿ, ಪೊಳಲಿ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೆರ್ – ಇಂಚ ಕೆಲವು ಜನ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಿಕ್ಕಿ ಬೊಕ್ಕ ಅಕುಲೇರ್ಲ ಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಗಾದ್ ಆಸೆ ಮಂತಿನಕುಲತ್ತ್. ಮಂತ್ರಿಲಾಪರಾಂದ್ ಕೇನ್ನಗ "ಬೊಡ್ಚಿ, ಎಂಕ್ಲೆಡ ಕಾಸಿಜ್ಜಿ"ಂದ್ ಕೈ

ಬುಡಿನಕುಲು. ಇಂಚಿತ್ತಿ ದೇಶ ಭಕ್ತೆರೆನ ಪುದರ್‌ನೇ ನಮ ಮದತ್ತ್‌ದೊ. ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಅಕುಲೆನ ಬಗೆಟ್ ಬೂಕುಡು ಓದ್ಯರಾಂಡಲಾ ಅವಕಾಶ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ತುಜ. ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರ್ ತುಳು ಅಪ್ಪೆ ಬಾಸೆದಾರ್ ಆತ್ತಾಂಡಲ ತುಳು ತೆರಿನಾರ್. ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಪುಟ್ಟಿನಾರ್.

ನಮ್ಮ ಜೋಕುಲು ಇಂಜಿನೆರೋ, ಡಾಕ್ಟ್ರೋ ಆವೊಡ್‌ಂದ್ ನಂಕ್ ಮಾತೆರೆಗ್ಲ ಮನಸ್. ಅಂಚಾದ್ ಅಕುಲು ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ ಈತೆ ಓದುಂಡ ಯಾವು. ಬಾಕಿದೆನ್ ಓದುಂಡ ಅಕುಲೆನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ತಪ್ಪುಂಡ್‌ಂದ್ ಅಪ್ಪೆ - ಅಮ್ಮೆ ಎನ್ನೊಂದಿನೆಡ್ದಾವರ ಇತ್ತೆ ಇತಿಹಾಸೊನು ಓದುನಕುಲೇ ಇಜ್ಜೀಂದ್ ಆತ್‌ಂಡ್. ಜೋಕುಲು ತನ್ನ ಇಚ್ಚೆಡ್ದಾಂಡಲ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಹಿರಿಯೆರ್ನಕುಲೆ ಬಗೆಟ್ ತೆರಿಯೊನೊಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಗ್ರಂತೊಮಾಲೆಡ್ ಈ ಬೂಕುನು ಬೊಲ್ಪುಗು ಪಾಡೊಂದುಲ್ಲ.

ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರ್‌ನ ಬಗೆಟ್ ಬೂಕು ಬರೆಪುನವು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ದಾಯೆ ಪಂಡ ಆರ್ ಮಲ್ತಿನ ಸಾದನೆ ಮಲ್ಲ, ಆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಸಂಗತಿಲೆನ್ ಪೂರ ಪಿನ್ನಾವೊಂದು ಪೋಂಡ ಅವು ಮಲ್ಲ ಗ್ರಂತೊ ಆವು. ಐನ್ ಚೆಕ್ಕ್‌ಡ್ ಬರೆದ್ ಕೊರಿಯೆರೆ ಒತ್ತೊನ್ನಾರ್ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಂಜುಳಾ ಶೆಟ್ಟಿ ಮೇರ್ ಎಂ.ಎ., ಎಂ.ಎಡ್., ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವೀಧರೆ ಆದ್ ಮಹಿಳಾ ಸರಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಬಲ್ಮಠೊಡು ಉಪನ್ಯಾಸಕಿ ಆದ್ ಬೇಲೆ ಬೆಂದೊಂದುಲ್ಲೆರ್. ತುಳು ಅಭಿಮಾನಿ ಆಯಿನ ಮೇರ್ ತುಳು ಕನ್ನಡ ಕವಯಿತ್ರಿ. 'ದ್ರೌಪದಿಯ ಸ್ವಗತ' ಪನ್ಪಿ ತುಳು - ಕನ್ನಡ ಕಬಿತೆದ ಕೋಪೆನ್ ಬೊಲ್ಪುಗು ಕನತ್‌ದೆರ್. ಮೆರೆನ ಸ್ವರೊ ಅಪಗಪಗ ಆಕಾಶವಾಣಿಡ್, ಟೀವಿಡ್ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಬರ್ಪುಂಡು. ಸಭೆ ಸುಧಾರಿಕೆ ಮಲ್ಪುನೆಡ್ ಮೇರ್ ಬಿರ್ಸೆದಿಂದ್ ಮಾತೆರೆಗ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಇತ್ತೆ ಕುಪ್ಪಂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗ್ ಸೇರ್ದ್ ತುಳುಟ್ಟೇ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಲ್ಪೊಡುಂದ್ ಸಾಧನೆಗ್ ಪಿದಡ್ದೆರ್.

ಈ ಬೂಕು ಬರೆದ್ ಕೊರ್ನ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಂಜುಳಾ ಶೆಟ್ಟಿ ಮೇರೆಗ್ ಅಂಚನೆ ಬೊಲ್ಪುಗು ಬರಿಯೆರೆ ಅನು ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ನ ಅಕಾಡೆಮಿದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಚಂದ್ರಹಾಸ ರೈ ಬೊಕ್ಕ ಸರ್ವ ಸದಸ್ಯೆರೆಗ್‌ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು. ಈ ಬೂಕುನು ಪೊರ್ಲುಡು ಪೊಲಿಗೆಡ್ ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ನ ಆಕೃತಿ ಪ್ರಿಂಟ್ಸ್‌ದ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಲೂರು ನಾಗೇಶ್ ಬೊಕ್ಕ ಕೂಟೊದಕುಲೆಗ್‌ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು.

ಕುಡ್ಲ

ಡಾ. ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್

೧೭ ಆಟಿ

(೨ ಆಗಸ್ಟ್ ೨೦೧೧)

ನೆಂಪು...

ಬೂಕು ಬೊಲ್ಪುಗು ಬರೊಂದಿಪ್ಪುನ ಈ ಅಮುರ್ತ
ಗಲಿಗೆಡ್...

ಈ ಬೂಕು ಪ್ರಕಟ ಆದ್ ನಿಕ್ಲೆನ ಕೈ ಸೇರ್ಯೆರೆ ಮುಖ್ಯ
ಕಾರಣಕರ್ತೆರ್, ಎನ್ನ ಸಾಮರ್ತಿಗೆಡ್ ಇಸ್ವಾಸ ದೀದ್
ಕಾನ್ರಾಡೆರೆ ಬಗೆಟ್ ಯಾನ್ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತೆರಿಯೊನ್ರೆ
ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊರ್ದುರ್ ಇಂಚ ಒಂಜಿ ಬೂಕುನು ಎನಡ
ಬರೆಪಾಯಿನ ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಗುರ್ಕಾರ್ರ್
ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್ರ್,

ಎನ್ನ ಬುಲೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗ್ ಏಪಲ ಬೆರಿಸಾಯ
ಆದಿಪ್ಪುನಕುಲು, ಈ ಬರವುಗು ಪೊಸ ಅಲಚನೆದ
ತಾಂಗ್ ಕೊರಿನ ಎನ್ನ ಗುರುಕ್ಕುಲು
ಡಾ. ನಾ.ದಾಮೋದರ ಶೆಟ್ರ್ ಬೊಕ್ಕ
ಡಾ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣ,

ಕಾನ್ರಾಡ್‌ದಾರೆನ ಬಗೆಟ್ ಮಾಹಿತಿ ತಿಕ್ಕಂದೆ ಯಾನ್
ಪರಡ್‌ನಗ, ಮಲ್ಲ ಮನಸ್ ಮಲ್ತ್ ಬೂಕು
ಒದಗಾದ್ ಸಾಯ ಮಲ್ತಿನ ಇಷ್ಟೆರಾಯಿನ ಮುಲ್ಕಿದ
ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಅಂಚನ್,

ಬೂಕುನು ಪೊರ್ಲುಡು ಮುದ್ರಣ ಬೊಕ್ಕ ವಿನ್ಯಾಸ
ಮಲ್ತ್ ಕೊರಿನ ಆಕೃತಿ ಪ್ರಿಂಟ್ಸ್‌ದ ಕಲ್ಲೂರು ನಾಗೇಶ್,

ಕೈತತ್ತ್ ಪೋಯಿನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಬಂಡಿನ್ ರಿಪೇರಿ
ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪೊಸ ನಂಬೊಲಿಗೆ, ದೈರೊಡು ಯಾನ್
ದುಂಬು ಪೋಪುಲೆಕ್ಕ ಮಲ್ತಿನ ಎನ್ನ ಉಮೇಶ್,

ಇಂಚ ಮಾತೆರೆನ ಮೋಕೆದ ನೆಂಪು...

ಕುಡ್ಲ
೨ ಆಗಸ್ಟ್ ೨೦೧೧

ಮಂಜುಳಾ ಶೆಟ್ಟಿ

ಕಲ್ಜಿಗದ ಕರ್ಣೆ
ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್

1857ದ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆದ ಮುಕಾಂತ್ರ ಪ್ರಕಟವಾದ್ 1947ತ್ತ ಅಗೋಸ್ತು ತಿಂಗೊಲು ಮುಟ್ಟ ನಡತಿನ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿದ ರೋಮ ಕೊಕ್ಕೆರುನ ಕತೆನ್ ನಮ ಮಾತ ಇತಿಹಾಸದ ಪನ್ನೆಲೆಡ್ ಓದುದ. ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ ಪನ್ಪಿ ಮೌಲ್ಯೊಲೆ ನಿರೆಲ್‌ಡ್, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹನೇ ಮುಖ್ಯ ಹತ್ಯಾರ್ ಆದ್ ದೀವೊಂದು ಪೊರ್‌ಂಬೆಲ್‌ಗ್ ಜತ್ತಿನ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯೆರ್ 'ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ – ಬ್ರಿಟಿಶೆರೇ ಭಾರತ ಬುಡ್ದು ನಡಪುಲೆ'ಂದ್ ಪನ್ನಗ ಇಡೀ ಬ್ರಿಟನ್ ನಂಬೆರೆ ಆವಂದಿ ಆಚೆರೊಡು ಕಣ್ಣ್ ಮಲ್ಲ ಮಲ್ತ್ ತೂಂಡುಗೆ. ಅಲ್ತ್ ಬೊಕ್ಕ ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆನ ಆಟ ನಡತಿಜಿ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಶಾಂತಿದ ಸಾದಿಡ್ ಪೋನಗ ಅರೆನ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೇ ತನ್ಕ್‌ಲೆಗ್ ಸರಿ ತೋಜಿನ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಸಾದಿಲೆ ಮುಕಾಂತ್ರ ಬ್ರಿಟಿಶೆರೆ ವಿರುದ್ಧ ಲಡಾಯಿಗ್ ಉಂತಿನ, 'ಜೈಹಿಂದ್' ಪನ್ಪಿ ಘೋಷಣೆದೊಟ್ಟಿಗೆ ತೆಲಿತೊಂದೇ ಸಾವುದ ಉರುಲುಗು ನಾಲಿ ಒಡ್ಡಾಯಿನ ನಮ್ಮ ಮಣ್ಣ್‌ದ ಬೀರೆರ್ ಸಾರಗಟ್ಟಲೆ. ಮೊಕ್ಲೆನ್ ಮಾತೆರೆನ್ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ ಬರೆವೊಂದುಜಿ. ನೆಂಪುಡಿತ್ತಿನ ಕೆಲವೆರ್ ಬೊಲ್ಪುಡುಲ್ಲೆರ್. ಸುದ್ದಿದಾಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತಿನ ಆವೇತೋ ಜನ ಕಾಲದ ಗರ್ಬೊಡು ಸೇರ್‌ದ್ ಕಣ್ಣಮದೆ ಆತೆರ್. ನಂಕ್ ಅಕ್ಲೆನ ನೆಂಪುಲಾ ಇಜ್ಜಿ. ಅಕ್ಲೆ ಬಗೆಟ್ ಪೊಲಬು ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ಪುನ ಅಜ್ಜಿ-ಅಜ್ಜೆರ್‌ನಕುಲು ಇಲ್ಲಡಿಜ್ಜೆರ್. ಅಂಚ ಪೊಸ ಕಾಲದ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಏತೋ ಸಂಗತಿಲು ಗೊತ್ತೇ ಇಜ್ಜಿ. ಆಂಡ ಭಾರತದ ದೆಂಗ್‌ದ್ ಪೋಯಿನ ಇತಿಹಾಸೊನು ತೆರಿಯೊನೊಡು ಪನ್ಪಿ ಅಂಗಲ್ಪುದಕಲೆಗ್ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಆಕರ ಗ್ರಂಥೊಲು, ಲಾವಣಿಲು, ಕತೆ, ಕಬಿತೆಲು ತಿಕ್ಕುವ. ನಾಡೆರೆ ತಾಳ್ಮೆ ಬೋಡು. ದೇಸೊದ ಕಾರಣೊಗಾದ್ ತನ್ಕ್‌ಲೆ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ, ಅಕೇರಿಗ್ ಜೂವಲಾ ಕಳೆವೊನಿ ಮಾತ್ಮೆರೆನ ಬಗೆಟ್ ದುನಿಪುನ ಎಡ್ಡೆ ಮನಸ್‌ಲಾ ಬೋಡು.

ಅಂಚತ್ತಿನ ಒಂಜಿ ಇತಿಹಾಸ ನಾಡುನ ಕಣ್ಣ್‌ಗ್ ದೆರ್ತ್ ತೋಜುನ ಪುದರ್ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನವು. ಆರ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆದ

ಕುಡ್ಲಡ್ ಪುಟ್ಟುದು ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಗ್ ಕರ್ನಾಟಕಡ್ ಒಂಜಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಲೆ ಒದಗಾಯಿನಾರ್. ಪೊರ್ಂಬೆಲ್‌ದ ಸಾದಿ ತೋಜಾಯಿನಾರ್. ಗಾಂಧಿ ತತ್ವೊಲೆನ್ ಜಿಲ್ಲೆದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯೆರೆನಡೆಗ್ ಎತ್ತಾಯಿನಾರ್. ತಾನ್ ಪಂಡಿ ತತ್ವೊಲು ಪಾತೆರೊಗು ಅತ್ತ್‌ಡ ಘೋಷಣೆಗ್ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತ ಆವಂದೆ ತನ್ನ ನಡತೆಟ್‌ಲಾ ಉಪ್ಪೊಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ತೆರಿದ್ ಖಾದಿ ಪಾಡಿನಾರ್. ಸರಳವಾದ್ ಬದ್‌ಕ್‌ದ್ ನನೊರಿಯಗ್ ಮಾದರಿ ಆಯಿನಾರ್. ಗಾಂಧೀಜಿ ಪಂಡಿನ ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿನ್ ಸಮಾಜದ ಶಿಕ್ಷಣವಂಚಿತ ಜನೊಕ್ಲೆಗಾದ್ ತಾನ್ ಸುರು ಮಲ್ತಿನ 'ತಿಲಕ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ'ಡ್ ಅನುಷ್ಠಾನೊಗು ಕನತಿನಾರ್. ಸರ್ವೋದಯ ತತ್ವದ ಸಾಕಾರೊಗಾದ್ ಸಾಧಕಾಶ್ರಮನ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತಿನಾರ್. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಜೈಲ್‌ಗ್ ಪೋಯಿನಾರ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೊರ್ಂಬೆಲ್‌ಡ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಜನ ಜೀವದ ಆಸೆ ಬುಡುದು ಕಾದ್‌ದೆರ್. ಜಿಲ್ಲೆದ ಅದ್ಭುತ ಪರಂಪರೆ ಈ ಪೊರ್ಂಬೆಲ್‌ಡ್ ದಾಖಲಾತ್‌ಂಡ್. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಜೈಲ್ ಸೇರಿನಕ್ಲೆಡ್‌ಲಾ ಈ ಜಿಲ್ಲೆದ ಪುದರ್ ಮಲ್ಲವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಿಧಿಕ್ ಮಾಮಲ್ಲ ದೇಣಿಗೆ ಕೊರಿನಕುಲುಲಾ ಮುಲ್ಪದಕುಲೇ. ಜಿಲ್ಲೆದ ಈ ಒಂಜಿ ಚರಿತ್ರೆದ ಅಡಿ ಗರ್ತೊಂದು ಪೋಂಡ ಸುರುಕ್ಕು ದೆರ್ತ್ ತೋಜುನ ಪುದರ್ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನವು.

ದಕ್ಷಿಣದ ಗಾಂಧಿ

ಜನೊಕ್ಲೆ ಎಡ್ಡೆಪುಗಾದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಬೆಂದಿ ಬೇಲೆಗಾದ್, ತನ್ನ ಕಿಸೆಟ್ ಏತುಂಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ತೂವೊನಂದೆ ಆರ್ ಮಲ್ತಿ ದಾನೊ - ತ್ಯಾಗೊಲೆಗಾದ್, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗ್ ಆರೆನ ಕೊಡುಗೆಗಾದ್, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಚಳುವಳಿಡ್ ಆರೆನ ಪೊರ್ಂಬೆಲ್‌ಗಾದ್... ಜನ ಆರೆನ್ ದಕ್ಷಿಣದ ಗಾಂಧಿ ಪಂಡ್‌ದ್ ಲೆತ್ತೆರ್. ಆಂಡ ಬೇಜಾರ್‌ದ ಸಂಗತಿ ಪಂಡ ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರೆಗ್ ತಿಕ್ಕಿನ ಪುದರ್, ಸ್ಥಾನಮಾನೊಲು ಆರೆಗ್ ತಿಕ್ಕಂದಿನವು. ಆರ್ ಜೀವೊಡು ಉಪ್ಪುನಗನೇ ಆರ್ ಮಲ್ತಿ ಕಜ್ಜೊಲೆನ್, ಆರೆನ ಮಹಾತ್ಯಾಗೊನು ಜನ ಮದತ್ ಬುಡಿಯೆರ್. ಆರೆನ ಪುದರ್‌ಡೇ ಮಿತ್ತ್ ಬತ್ತಿನಕುಲು ಆರೆನ್ ಮೂಲೆಗ್ ನೂಕುದು ಎದುರು ಪೋಯೆರ್. ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕೆರಾಯೆರ್.

ಬಂಗಾರ್‌ದ ಚಮಚ ಬಾಯಿಡ್ ದೀವೊಂದು ಪುಟ್ಟಿನ ಈ ಸಾಹುಕಾರ್ರೆನ ಮಗೆ, ಒಂಜಿ ತಕ್ಕನ ಮರ್ದ್‌ಗ್ ಕಾಸ್ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಬಡಭಿಕಾರಿಲೆಕ್ಕ ಪುದರ್ ಪುರಪು ಗೊತ್ತಿಜ್ಜಾಂದಿ ಊರುಡು ತನ್ನಕ್ಲೆನ್ ಅಕೇರಿಗೊರ ತೂಪುನ ಭಾಗ್ಯಲ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಕಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಚೊಡಾಂಡ್. ಅಂಚಾಂದ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆಗ್ ಈ ಬಗೆಟ್ ಒಂತೆಲಾ ಬೇಜಾರ್ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ತಾನ್ ಎದುರು ಪಿರವು ತೂವಂದೆ ದಾನ ಮಲ್ತಿನೆಟ್ ಇಂಚ ಕೇನುನ ದಾತ್ರ್ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಜೂವ ಬುಡೊಡಾದ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡೇಂದ್ ಆರ್ ಒರಲಾ ಎನ್ನ್‌ದುಪ್ಪಯೆರ್. ತಾನ್ ಚಲಿಜರೊಟ್ಟು

ನರಕೊಂದಿಪ್ಪುನಗಲಾ ತನ್ನ ಕಿಸೆಟ್ ಇತ್ತಿನ ಅಕೇರಿದ ಐನ್ ರೂಪಾಯಿನ್ ಒರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತಗ್ ಆಯನ ಜ್ವರತ್ತ ಜಡ್ಡ್‌ಗ್ ಮರ್ದ್ ಕನವೆರೆ ಉದಾರವಾದ್ ಕೊರಿನ ಮಾತ್ಮೆರ್ ಆರ್. ಆರೆನ ಉದಾತ್ತ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಲೆನ್ ಪಿಂದೊಂಡ ಆರೆನ ಗಾಂಧಿತ್ವ ನಂಕ್ ಅರ್ತ ಆಪುಂಡು. ಆ ದಿಸೆಟ್ ಈ ಬರವು ಒಂಜಿ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನ.

'ಜನ್ಮ ಕೊರಿ ಮಣ್ಣ್‌ಗಾದ್ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವೊನುಲಾ ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ತಿನಾಯೆ' ಪನ್ಪಿನ ಒಂಜಿ ಪಾತೆರನ್ ಏರೆನಾಂಡಲಾ ಇಸಯೊಡು ಪನ್ಂಡ ಇನಿತ್ತ ಕಾಲೊಡು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ತೋಜು. ಆಂಡ ಅಂಚಿತ್ತಿನ ಒಂಜಿ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆನ್ ರೂಪಕ ಮಲ್ತ್ ತೋಜಾಯಿನ ಒರಿಯೇ ಬಿರ್ಸೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೊರ್ಂಬೆಲ್‌ಗಾತ್ರ ತನ್ನ ಬದ್‌ಕ್‌ನೇ ಅರ್ಪಣೆ ಮಲ್ತಿನಾರ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್.

ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಸಿರಿಮಟ್ಟೆಲ್‌ಡ್ ಪೊಸ ಕೊಡಿಪು

ಅವು 19ನೇ ಶತಮಾನ ಮುಗಿಯೊಂದಿತ್ತಿನ ಪೊರ್ತು. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪೆ ಭಾರತಿ ಅಪಗ ಪರದೇಸೊರ್ದು ಬೈದಿನ ಬ್ರಿಟಿಶೆರ್ ಪನ್ಪಿನ ದುಷ್ಟೆರೆನ ಕರ್ಬದ ಸಂಕಲೆಡ್ ನರಕೊಂದಿತ್ತಲ್. ನಮ್ಮ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಮದ್ರಾಸು (ಇತ್ತೆದ ತಮಿಳುನಾಡ್) ಪ್ರಾಂತ್ಯೊಗು ಸೇರ್‌ದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಸನ್ 1881ನೇ ಇಸವಿದ ಮಾರ್ಚ್ 28 ತಾರೀಕ್ ಪಂಡ ಯುಗಾದಿ ಪರ್ಬದಾನಿ, ಕಾರ್ನಾಡು ಮನೆತನೊಟ್ಟು 'ಸದಾಶಿವೆ' ಪನ್ಪಿನ ಒಂಜಿ ಅರ್ತಿದ ಪೂ ಅರಲ್ಂಡ್. ಹಿರಿಯಾಕುಲು ಮುಲ್ಕಿದ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ಡ್ ಸೇನೆರಾದಿತ್ತೆರ್. ಅವೆರ್ಲಾ ದುಂಬು ಜೈನ ಸಾಮಂತರಸುಲೆನ ಮನೆತನದ ಅಧಿಕಾರಿಲಾದಿತ್ತೆರ್. ಅಮ್ಮೆರ್ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಕುಡ್ಲದ ಪುದರಾಯಿನ ವಕೀಲೆರಾದಿತ್ತೆರ್. ಬಾರೀ ಶಿಸ್ತ್‌ದ ಮನುಷ್ಯೆ. ಆಂಡ ಧರ್ಮಿಷ್ಟೆ. ಅಪ್ಪೆ ರಾಧಾಬಾಯಿ ಬಾರೀ ಎಡ್ಡೆ ಗುಣೊತ್ತ ಪೊಂಜೊವು. ಅಪ್ಪೆ - ಅಮ್ಮೆರೆನ ಉದಾತ್ತ ಗುಣ ಮಗಕ್ಕ್ ನೆತ್ತೆರ್‌ಡೇ ಉಡಿಗೆರೆ ಆದ್ ಬತ್ತ್ಂಡ್.

ಧನಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಕ್ಲೆ ಇಲ್ಲದ ಮೂಲೆಡ್ ಕಾರ್ ಪೊಲ್ತೊಂದು ಬೂರುದಿತ್ತಲ್ಂದೇ ಪನೊಲಿ. ಅಜ್ಜೆರೆ ಕಾಲೊರ್ದು ಬೈದಿನ ಮುನ್ನೂದು ಮುಡಿ ಅರಿ ಗೇಣಿದ ಭೂಮಿ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಕಾರ್ನಾಡ್‌ಡ್ ಹಿರಿಯೆರೆ ಕಾಲದ ಮಲ್ಲ ಇಲ್ಲ್ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಆಸ್ತಿಲಾ ಇತ್ತ್ಂಡ್.

ಬಾರೀ ಮಲ್ಲಾದಿಗೆದ ಇಲ್ಲಡ್ ಪುಟ್ಟುದು, ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಬಾರೀ ಕಷ್ಟೊಲೆನ್ ಅನುಭವಿತ್‌ದ್, ರಾಜಕೀಯ - ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಲೆನ್ ಇದಿರಿತ್‌ದ್‌ಲಾ, ಅಕೇರಿದ ಉಸುಲು ಉಪ್ಪುನೆಟ್ಟ ದೇಸೊದ ಬುಡುಗಡೆಗಾದ್ ಪೊಣೆಯಿನ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ ಆರ್. ದೇಶಭಕ್ತಿ ಪಂಡ ಎಂಚಿನಂದ್ ಪೊಸ ಕಾಲದ ಜೋಕುಲು ಕೇಂಡೆರ್‌ಡ ಸೀದಾ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಜೀವನೊನು ಬುಡ್ಪಾದ್ ತೋಜಾವೊಲಿ.

ಬುಳೆಪಿ ಸಿರಿ ತೆಗ್‌ಲ್‌ಡೇ

ಬಾರೀ ಕಟ್ಟ್‌ನಿಟ್ಟ್‌ದ ಅಮ್ಮೆರ್, ಅಂಚನೇ ಎಡ್ಡೆ ಮನಸ್‌ದ ದೈವಭಕ್ತೆದಿ ಅಪ್ಪೆನ ತಾಂಕನೆಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಒಂಜಿ ಉದಾತ್ತ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವದ ಆಣ್‌ಮಗೆ ಆದ್ ಬುಳೆಯೆರ್. ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡು ಆರ್ ಸಾಲೆಗ್ ಪೋವೊಂದಿಪ್ಪುನಗ ನಡತಿನ ಒಂಜಿ ಸಂಗತಿನ್ ಮುಲ್ಪ ನೆಂಪು ಮಲ್ಪೊನೊಲಿ :

ತನ್ನನೇ ಕ್ಲಾಸ್‌ಡ್ ಕಲ್ಪೊಂದಿಪ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಆಣಗ್ ಓದುನ ಬೂಕು ಇಜ್ಜಿ ಬಡಪತ್ತ್‌ದ ಕಾರಣ ಆಯಗ್ ಬೂಕು ದೆತೊನುನ ಸಗ್ತಿ ಇಜ್ಜಿಂದ್ ಆರೆಗ್ ಒರ ಗೊತ್ತಾಂಡ್. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ದುಂಬು ಪಿರ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ಪಂದೆ ತನ್ನ ಚೀರವುರ್ದು ಓದುನ ಬೂಕುಲೆನ್ ದೆತ್ತ್ ಆ ಆನಗ್ ಕೊರುದು 'ಈ ಓದುಲ'ಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ತನ್ನ ಬೂಕುಲೆನ್ ಕೊರೊಡಾಂಡ ಇಲ್ಲದಕ್ಲೆಡ ಕೇನೊಡು, ಗೊತ್ತಾಂಡ ಇಲ್ಲಡ್ ನೆರುವೆರ್... ಇಂಚಿನ ವಾ ಆಲೋಚನೆಲಾ ಅರೆಗ್ ಬತ್ತಿಜಿ. ಅರೆನ ಮಂಡೆಡಿತ್ತಿನಿ ಈತೇ - "ಈ ಆಣಗ್ ಓದೆರೆ ಮನಸುಂಡು, ಆಂಡ ಆಯಡ ಬೂಕು ಇಜ್ಜಿ. ಆಯಗ್ ಬೂಕು ಕೊರುದು ಓದೆರೆ ಸಾಯ ಮಲ್ಪೊಡು. ಎಂಕ್ ಅಮ್ಮೆರ್ ಪೊಸ ಬೂಕು ದೆತ್ತ್‌ದ್ ಕೊರುವೆರ್." ಮನದಾನಿ ಸಾಲೆಗ್ ಪಿದಡೆರೆ ಆನಗ ತನಡ ಬೂಕು ಇಜ್ಜಿಂದ್ ನೆಂಪಾದ್ ಆರ್ ಸೀದಾ ಪೋದು ಅಮ್ಮೆರೆಡ ತನ್ಕ್ ಪೊಸ ಬೂಕು ಬೋಡುಂದು ಕೇಂಡೆರ್. ದುಂಬು ದೆತ್‌ದ್ ಕೊರಿನ ಬೂಕು ದಾದಾಂಡ್‌ಂದ್ ಅಮ್ಮೆರ್ ಕೇನುನ ಸಾಜ. ಅಂಚ ಅಮ್ಮೆರ್ ಕೇನ್ನಗ ಆರ್ ದಾಲಾ ಅಲ್ಕ್ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಸತ್ಯ ವಿಸಯೊ ಪಂಡೆರ್. ಕುಡ್ಲದ ಮಲ್ಲ ವಕೀಲೆರಾದಿತ್ತಿನ ಕಾರ್ನಾಡ್ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯೆರ್ ಬಾರೀ ಸೋಜಿಗೊಡು ಬೂರ್ಯೆರ್. ಅಭಿಮಾನ ಬೊಕ್ಕ ವಿಸ್ಮಯೊಡು ಆರ್ ಮಗನ ಮೋನೆನೇ ತೂಯೆರ್. ಆಂಡ ಈ ಕಾರಣೊಗು ಆರ್ ತನ್ನ ಮಗನ್ ದಟ್ಟಿಜೆರ್. ಅವು ಈ ದೇಸೊದ ಪುಣ್ಯ. ಆರ್ ಆನಿ ಮಗನ್ ದಟ್ಟಿದುವೆರ್‌ಡ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಔದಾರ್ಯಗುಣ ಅಡೆಗೇ ಮುರುಟುದು ಪೋತು. ದೇಸೊಗು ಇಂಚಿತ್ತಿ ಒರಿ ಮಹಾನಾಯಕೆ ತಿಕ್ಕಂದೆ ಆತು. ಆಂಡ ದೇವೆರೆ ದಯೊಟ್ಟು ಅಂಚ ಆಯಿಜಿ. 'ಬೆಳೆವ ಸಿರಿ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿ' ಪನ್ಪಿ ಕನ್ನಡ ಗಾದೆದಲೆಕ್ಕ, ಕಲ್ಪು ಮನಸ್‌ದ ಅಂಗಲ್ಪುಗು ಬಡಪತ್ತ್ ಅಡ್ಡ ಬರ್ರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ತನ್ನ ಬೂಕುಲೆನ್ ನನೊಂಜಿ ಬಾಲೆಗ್ ಕೈದೆರ್ತ್ ಕೊರ್ನಗನೇ ಈ ಬಾಲೆದ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್ ಅಮ್ಮೆರೆಗ್ ಅಂದಾಜಿ ಆದಿಪ್ಪೊಡು. ಆರ್ ಗೆರೆತಿಲೆಕ್ಕನೇ ಈ ಬಾಲೆ ತನ್ನ ದೇಸವಾಸಿಲೆನ ಬಡಪತ್ತ್‌ನ್ ದೂರ ಮಲ್ಪೆರೆಗಾತ್ರ ತನ್ನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಜೋಳಿಗೆನ್ ಖಾಲಿ ಮಲ್ತೊಂದು ಮಹಾಪಕೀರೆ ಆದ್ ಬುಲೆಂಡ್.

ಒರಿಯೆ ಮಗೆ ಪನ್ಪಿ ಅಂಸಾನಿ ಆವಡ್, ಇಲ್ಲಡ್ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಸಂಪೊತ್ತುಂಡು ಪನ್ಪಿ ದರ್ಪ ಆವಡ್ ಗೇನೊಡು ಕೊಡ್ಡಿದ್, ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ವಿದ್ಯೆಬುದ್ಧಿದ ಬುಳೆಚಿಲ್‌ಗ್ ಅಡ್ಡಿ ಆಯಿಜಿ. ನರಮಾನಿ ಆದ್ ಪಡೆಯಿನ 55 ವರ್ಸ ಆಯುಸದ ಜೀವಿತ ಕಾಲೊಡು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೊರ್‌ಂಬೆಲ್‌ದ ಬಿರ್ಸೆ ಆದ್, ಸಮಾಜ

ಸುಧಾರಕೆ ಆದ್, ಶಿಕ್ಷಣಪ್ರೇಮಿ ಆದ್ ಬುಳೆಯಿನ ನಮ್ಮ ನಾಡ್‌ದ ಮದಪಿಯೆರೆ ಆವಂದಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ.

ನನೊಂಜಿ ದಿನ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಸಾಲೆಗ್ ಪೋಪಿ ಸಾದಿಡ್ ಒರಿ ತಿರ್ತ ಜಾತಿದ ಆಣ್ ಮೆಯಿಟ್ ತುಂಡು ಕುಂಟು ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಚಲಿಕ್ಕ್ ಗಡಗಡ ನಡುಗುನೆನ್ ತೂಯೆರ್. ಕೂಡ್ಲೆ ಆರ್ ತಾನ್ ಮೆಯಿಕ್ಕ್ ಪಾಡ್‌ದಿತ್ತಿನ ದಪ್ಪದ ಕೋಟು ಗೆತ್ತ್‌ದ್ ಆ ಆಣಗ್ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಆತ್ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡು ಅಂಚಿತ್ನ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯೊಲು ಅರೆನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವೊಡು ಇತ್ತ್. ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಇಂಚ ನನೊರಿಯನ ಕಷ್ಟೊಗು ಅರೆನ ಉಡಲ್ ಕರದ್ ನೀರಾವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರೆನ ಅಪ್ಪೆ-ಅಮ್ಮೆರ್‌ನಕುಲಾ ಎಡ್ಡೆಂತಿನಕುಲೇ. ಉದಾರಿನಕುಲೇ. ಆಂಡ ಈ ಮಟ್ಟದ ಎಡ್ಡೆಪು, ಔದಾರ್ಯ ಅವುಲಾ ಈ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡು – ಉಂದು ಬಾರೀ ಅಪುರ್ಪದವು.

ಓದು-ಬರವು-ಮದಿಮೆ

ಕುಡ್ಲದ ಗಣಪತಿ ಹೈಸ್ಕೂಲುಡು ಆರೆನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬೊಕ್ಕ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ನಡತ್‌ಂಡ್. ಅಪಗ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಎಡ್ಡೆ ಪುದರ್ ಇತ್ತಿನ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಲೆ ಅವು. ಈ ಸಾಲೆಡ್ ಕಲ್ತೊಂದಿಪ್ಪುನಗನೇ ಆರ್ ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ದ ಗೊಬ್ಬುಡು ಆಸಕ್ತಿ ಬುಳೆಪಾವೊಂಡೆರ್. ಆರ್ ಎಡ್ಡೆ ಉಸಾರ್‌ದ ದತ್ತಕ್ಕೆತ್ತ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟಗಾರೆ ಆದಿತ್ತೆರ್. ಅವೆರ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಕುಡ್ಲದ ಸರಕಾರೀ ಕಾಲೇಜಿಡ್ ಇಂಟರ್‌ಮೀಡಿಯೆಟ್ ಕಲ್ಪುನ ಪೊರ್ತುಡು ಆರ್ ಟೆನ್ನಿಸ್‌ದ ಗೊಬ್ಬುಡುಲಾ ಬಿರ್ಸೆ ಆಯೆರ್.

ಇಂಟರ್‌ಮೀಡಿಯೆಟ್ ಕಲ್ತೊಂದಿಪ್ಪುನ ಪೊರ್ತುಗು ಆರೆಗ್ ಮದಿಮೆ ಆಂಡ್. ಅಪಗದ ಮದ್ಮೆದ ಕ್ರಮನೇ ಅಂಚ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಮದ್ಮೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಅರೆಗ್ ಅಪಗ ಪದಿನಾಜಿ ವರ್ಸ ನಡತೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅರೆನ ಮದ್ಮೆ ಬಾರೀ ಗೌಜಿಡ್ ನಡತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ದಾನೆ, ದೇವೆರೆನ ಇಚ್ಛೆ ಬೇತೆನೇ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬುಡೆದಿನ ಒಟ್ಟುಗು ಪೊಸ ಬದ್‌ಕ್ ಸುರು ಮಲ್ಪೊಡ್ಡ ದುಂಬೇ ಆರೆನ ಬೊಡೆದಿ ತೀರ್‌ಪೋಯೆರ್. ಸೌಮ್ಯ ಮನಸ್ಸ್‌ದ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಜೀವನದ ಸುರುತ್ತ ದುರಂತ ಉಂದುವೇ. ಒಂಜಿ ವರ್ಸ ಕರಿದ್, ಆರೆಗ್ ಕುಡ ಮದ್ಮೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಈ ಸರ್ತಿ ಮದ್ಮೆ ಸರಳವಾದ್ ನಡತ್‌ಂಡ್. ಉಮಾಸುಂದರಿ ಪನ್ಪಿನ ಪೊಣ್ಣುಮಗಲ್ 'ಶಾಂತಾ' ಪನ್ಪಿ ಪೊಸ ಪುದರ್‌ಡ್ ಅರೆನ ಮದಿಮಾಲ್ ಆದ್ ಬತ್ತೆರ್.

1901ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ದ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಕಾಲೇಜಿರ್ದ್ ಬಿ.ಎ. ಪದವಿನ್ ಪಡೆವೊಂಡೆರ್. ಅವೆರ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆವೊನೆರೆ ಮುಂಬೈಗ್ ಪೋಯೆರ್. ವಕೀಲಿ ಕಲ್ಪೆರೆ ಪೋನಗ ತನ್ನ ಮೋಕೆದ ಬುಡೆದಿ ಶಾಂತನ್ ಲೆತ್ತೊಂದೇ ಪೋಯೆರ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿದ ಪೊಲಬು

ಆರ್ ಮುಂಬೈಡ್ ವಕೀಲಿ ಕಲ್ತೊಂದಿಪ್ಪುನಗ, ಬಂಗಾಳದ ವಿಭಜನೆ ಆದ್, ಸ್ವದೇಶಿ ಚಳವಳಿಗ್ ಉಗ್ರೊ ಸುರ್ಪೊ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆ ಸಂದರಪ್ಪುಡು ಲೋಕಮಾನ್ಯ ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕೆರೆನ ಭಾಷಣ ಕೇನುನ ಅವಕಾಸ ಅರೆಗ್ ತಿಕ್ಕಂಡ್. ಅಂಚನೇ ಫಿರೋಜ್ ಷಾ ಮೆಹ್ತಾ, ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ, ದಿನ್‌ಷಾ ವಾಚಾ ಮೊಕ್ಲೆನ ಭಾಷಣನ್‌ಲಾ ಆರ್ ಕೇಂಡೆರ್. ಈ ಭಾಷಣೊಲು ಅರೆನ ಮನಸ್‌ದ ಮಿತ್ತ್ ಬಾರೀ ಪರಿಣಾಮ ಮಲ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡು. ಕುಡ್ಲಗ್ ಪಿರ ಬತ್ತ್‌ದ್ ರಡ್ಡ್ ವರ್ಸೊಡು ಆರ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೊಣೆಪುಗು ಲಾಗಿಯೆರ್.

ವಕೀಲಿ ಕಲ್ತ್‌ದ್ 1906ಟ್ ಆರ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ವಕೀಲೆರಾದ್ ಬತ್ತೆರ್. 1909ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಕುಡ್ಲಡ್ ವಕಾಲತ್ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಆ ಕಾಲೊಡು ಕುಡ್ಲಡ್ ಅರೆನಾತ್ ಪೊರ್ಲಕಂಟ್‌ದ ಅಂಗಿಕುಂಟು ಪಾಡುನಕುಲು ಏರ್‌ಲಾ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಬೊಕ್ಕ ಟೆನ್ನಿಸ್ ಗೊಬ್ಬುಲೆಡ್‌ಲಾ ಉಸಾರ್ ಇತ್ತಿನ ಈ ಬಿರ್ಸೆ, ಜವ್ವನೆ ವಕೀಲೆರ್ ಕುಡ್ಲದ ಜನೊಕ್ಲೆನ ಮನಸ್‌ಗ್ ಬೇಗ ಮುಟ್ಟ ಆಯೆರ್.

ಮಲ್ಲಾದಿಗೆಡ್ ಪುಟ್ಟಿನ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಏತ್ ಬೋಡಾಂಡಲಾ ಗಮ್ಮತ್ ಮಲ್ಪೊಲಿ. ತನ್ನ ಸುಕ ಸಂತೋಸುಗಾದ್ ಏತ್ ಕಾಸ್‌ನ್‌ಲಾ ಕರ್ಚಿ ಮಲ್ಪೊಲಿ. ಆಂಡ ಅರೆಗ್ ಆಡಂಬರದ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ದಾಲ ಆಸಕ್ತಿ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಅರೆನ ಸೊಬಾವನೇ ಅಂಚಿತ್ತಿನವು. ನಮ ಉಪ್ಪುನ ಉಂದೇ ಸಮಾಜೊಡು ನಮ್ಮ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬದ್‌ಕೊಂದಿಪ್ಪುನ ನನೊರಿ ದುಕ್ಕೊಡು ಉಪ್ಪುನಗ, ಸಮಾಜದ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ವರ್ಗ ದಿನೊಕ್ಕು ಒಂಜಿ ಪೊರ್ತುದ ಬಂಜರ ಒನಸ್ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ದಿನತ್ತ ಪಡಿಕ್ಕಾದ್ ಬಂಜ ಬನ್ನಗ, ಆರ್ ಸುಕೊಟು ಉಪ್ಪುನಾಂಡಲಾ ಎಂಚ?

ತನ್ನ ಪೊರ್ಲುದ ತುತ್ಯೆತ, ಗೊಬ್ಬುಲೆ ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆ, ಎಡ್ಡೆ ಗುಣ ಬೊಕ್ಕ ಪೊರ್ಲು ಪಾತೆರೊಡ್ದಾದ್ ಊರ್‌ದಕ್ಲೆನ ಕಣ್ಣಗೊಂಬೆ ಆದಿತ್ತಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಊರುದ ಜನೊಕ್ಲೆ ಅರ್ತ ಗುರ್ತ ಆಯಿಲೆಕ್ಕನೇ ಅಕ್ಲೆ ಬಂಜದ, ದುನ್ನದ ಬಾಳ್ವೆದ ಪಾಲೆಲಾ ಬೇಗನೇ ತೋಜೆಂಡ್. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ದಿಸೆಟ್ ಸಮಾಜೊಡು ಬುಳೆದ್ ಬೈದಿನ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಈ ದೇಶದ ಬುಡುಗಡೆತ್ತ ಸಾದಿಡ್ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಗೋಡೆಂದ್ ಅರೆನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್.

1914ನೇ ಇಸವಿ ಅರೆನ ಜೀವನದ ಒಂಜಿ ಮೈಲ್‌ಕಲ್ಲ್‌ಂದ್ ಪನೊಲಿ. ದಾಯೆ ಪಂಡ ಆ ವರ್ಸೊಡು ಅರೆಗ್ ಕುದ್ಮುಲ್ ರಂಗರಾಯೆರೆನ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪೊಲಬು ಆಂಡ್. ರಂಗರಾಯೆರ್ ಅಪಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆ ಆದಿತ್ತಿನ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಗ್ ಇರೋದ ತೋಜವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ತಿರ್ತ ಜಾತಿಡ್ ಪುಟ್ಟಿಯೆರ್ ಪನ್ಪಿನ ಒಂಜೇ ಕಾರಣೊಗು ಕೆಲವೆರೆನ್ ಸಮಾಜ ದೂರ ದೀಪುನು, ಮಿತ್ತ ಜಾತಿದಕ್ಲೆನ್ ಮುಟ್ಟೆರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ಪನ್ಪಿನಿ, ಅಕ್ಲೆ ನಿರೆಲ್ ಬೂರುಂಡಲಾ ಮೈಲೆ ಆಂಡ್‌ಂದ್ ಪನ್ಪಿನವು ತಪ್ಪುಂದು ರಂಗರಾಯೆರ್ ಪನೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಇಂಚ ಸಮಾಜದ ಒಂಜಿ ಮುಖ್ಯ ವರ್ಗೊನು ಪಿದಯಿ ದೀಂಡ ಆ ಸಮಾಜ ಉದ್ಧಾರ

ಆವೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಜ್ಜಿಂದ್ ಆರ್ ನಂಬುದಿತ್ತೆರ್. ಎಂಚಾಂಡಲಾ ಈ ವರ್ಗೊನು ಮಿತ್ತ್ ಕನವೊಡು, ಮಾತೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮನುಷ್ಯೆರಾದ್ ಬದ್‌ಕೆರೆ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಅವಕಾಸ ಕಲ್ಪಿಸಾವೊಡು – ಇಂಚ ಆರೆನ ಅಂಗಲ್ಪು ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಈ ಸಂಕಲ್ಪೊನು ನಿಜ ಮಲ್ಪೆರೆ ಆರ್ 'Mission for Depressed classes' ಪನ್ಪಿ ಸಂಸ್ಥೆನ್ 1897ಟ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತಿತ್ತೆರ್.

ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆಗ್ ರಂಗರಾಯೆರೆನ ಈ ಇಚಾರ ಮಾತ ಸರಿಂದ್ ತೋಜಿಂಡ್. 1914ಟ್ ಆರ್ ರಂಗರಾಯೆರೆನ ಸಂಸ್ಥೆದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಆದ್, ಆರೆನ ಪುಗೆಲ್‌ಗ್ ಪುಗೆಲ್ ಕೊರ್ದು ಬೇನಿಯೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಈ ಪೊಸ ಜವಾದಾರಿಡ್ ಆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಕ್ರಮ ಬದಲಾಂಡ್. ದುಂಬೇ ಆರೆಗ್ ಸಮಾಜ ಮುಟ್ಟೆರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ದೂರ ದೀತಿನ ಜಾತಿದ ಬಗೆಟ್, ಬಡವೆರೆನ ಬಗೆಟ್ ಮಸ್ತ್ ಕಾಳಜಿ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ದೇಸ ಉದ್ಧಾರ ಆವೊಡಾಂಡ, ದೇಸಡ್ ಉಪ್ಪುನ ಮಾತ ವರ್ಗದ ಜನೊಕ್ಲೆನ ಉದ್ಧಾರಲಾ ಆವೊಡು, ದಲಿತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಮಿತ್ತ ಜಾತಿದಕ್ಲೆಲೆಕ್ಕನೇ ಓದು ಬರವು ಕಲ್ಪುನ, ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸೊಗು ಸೇರ್‌ದ್ ಎಡ್ಡೆ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್ ರೂಪಿಸಾವುನ ಅವಕಾಸ ತಿಕ್ಕೊಡು ಪನ್ಪುನವು ಆರೆನ ಇಚಾರ ಆದಿತ್ತ್ಂಡ್. ರಂಗರಾಯೆರೆನ ಉದ್ದೇಸೊ, ಆಶಯೊಲೆನ್ ಅಂದ್ ಮಲ್ಪೆರೆಗಾದ್ ಆರೆಡಪ್ಪ ಸಮ ಸಮ ಬೇನಿಯೆರೆ ಜತ್ತಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕ್ರಮೇಣ ತನಕ್ಕ್ ಮಸ್ತ್ ಇಷ್ಟ ಆದಿತ್ತಿನ ಟೆನ್ನಿಸ್ ಗೊಬ್ಬುಡುಲಾ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆವೊಂಡೆರ್. ಆ ಗೊಬ್ಬುಗಾದ್ ತಾನ್ ಕರ್ಚಿ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿನ ಪೊರ್ತುನುಲಾ ಆರ್ ಸಮಾಜಸೇವೆಗಾದ್ ಉಪಯೋಗ ಮಲ್ತೆರ್. ಪಿರಾಕ್‌ದ ಕಾಲೊರ್ದು ನಡತೊಂದು ಬತ್ತಿನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧ ಆರ್ ಪ್ರಚಾರ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯೆರೆನ ಬಗೆಟ್ಟ್ ರಂಗರಾಯೆರೆನಲಾ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನಲಾ ಇಚಾರ ಒಂಜೇ ಲೆಕ್ಕ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆಡ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಕಾಸ್‌ಲಾ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಅಂಚ ಕುಡ್ಲಡ್ ಒಂಜಿ ಮಾಮಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಗ್ ಆರ್ ಕಾರಣ ಆಯೆರ್. ಒಂಜಿ ದಿಟ್ಟಿಡ್ ಜಿಲ್ಲೆದ ಮಾತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೊಕ್ಕ ರಾಜಕೀಯ ಅಭಿಯಾನೊಲೆಗ್ ಆರ್ ಸ್ಫೂರ್ತಿಲಾ ಆಯೆರ್ ಸಗ್ತಿಲಾ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿನಕ್ಲೆಗ್ ಪೋಡ್ಯಂದೆ ಸಮಾಜನ್ ಸುಧಾರಿಪುನ ಕಜ್ಜಗ್ ಕೈಪಾಡಿಯೆರ್.

ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರದ ತಾದಿಡ್

ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ Mission for Depressed classes ಸಂಸ್ಥೆದ ಸದಸ್ಯೆರಾದಿತ್ತೆರ್. ಗುರ್ಕಾರ್ರ್ ಆದ್‌ಲಾ ಸೇವೆ ಸಂದಾಯೆರ್. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಹರಿಜನೊಕ್ಲೆನ್ ದೇವಸ್ಥಾನೊಗು ಪೊಗ್ಗವುನ ಒಂಜಿ ಕ್ರಾಂತಿನ್ ಆರ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಹರಿಜನೊಕ್ಲು ಪೊರ್ಲುಡೆ ಬದ್‌ಕಡ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ತನ್ನ ಕರ್ಚಿಡ್ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಕೇರಿ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೊರಿಯೆರ್. ಅಕ್ಲು ಮಡೆ ಉನಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ಅಕ್ಲೆಗಾದ್ ಎಡ್ಡೆ ಆಟಿಲ್ ಅಡ್ಪದ್ ಅಕ್ಲೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಲ್ಲುದು ಉಂಡೆರ್. ಅಕುಲು ಕಲಿ–ಗಂಗಸರ ಪರ್ಪುನೆನ್ ಉಂತಯೆರೆಗಾದ್ ರಾತ್ರೆ ಪಗೆಲ್ ಬೇಂದೆರ್. ತನ್ನ

ಧ್ಯೇಯೊಡು ನಂಬೊಲಿಗೆ ಇತ್ತಿನ ಜವನೆರೆನ್ ಸೇರ್ಸಾವೊಂದು ಹರಿಜನೊಕ್ಲೆ ಉದ್ಧಾರೊಗಾದ್ ಅಕ್ಲೆ ಕೇರಿಗ್ ದಿನ ದಿನ ಪೋಯೆರ್. ಅಕ್ಲೆಗ್ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕೊರಿಯೆರ್. ಅಕ್ಲೆನ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ವಿದ್ಯೆ ಕೊರ್‍ಯೆರೆಗಾದ್ 'ತಿಲಕ ವಿದ್ಯಾಲಯ' ಪನ್ಪಿ ಶಾಲೆನ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತೆರ್.

ಬದಲಾವಣೆದ ಹರಿಕಾರೆ

ಕ್ರಿಕೆಟ್, ಹಾಕಿ, ಟೆನ್ನಿಸ್ ಬೊಕ್ಕ ಅತ್ಲೆಟಿಕ್ಸ್‌ಡ್ ಎಡ್ಡೆ ಉಸಾರ್ ಇತ್ತಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ತನ್ನ ಕಾಲೇಜಿ ದಿನೊಕ್ಲೆಡ್ ಎಡ್ಡೆ ಗೊಬ್ಬುದ ಬಿರ್ಸೆಲಾ ಆದಿತ್ತೆರ್. ಆಂಡ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಲು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೊಕ್ಕ ಆರ್ಥಿಕ ಕೆಡುಕುಲೆರ್ದಾದ್ ಸಮಾಜ ಪಿರ ಒರಿದಿನ, ಅಂಚನೇ ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಉಪ್ಪುನ ಅನ್ಯಾಯ – ಅಸಮಾನತೆಲೆನ್ ತೂಯಿ ಬೊಕ್ಕ, ಉಂದು ಸರಿಯತ್ತ್, ನೆತ್ತ ನಿವಾರಣೆಗಾದ್ ಯಾನ್ ದಾದಾಂಡಲಾ ಮಲ್ಪೊಡೇ ಪಂಡ್‌ದ್ ಅರೆಗ್ ಬಲವಾದ್ ಎನ್ನಾಂಡ್. ಅಲ್ಪದ್ರ್ ಬೊಕ್ಕ ಅರೆಗ್ ವಾ ಗೊಬ್ಬುಡುಲಾ ಆಸಕ್ತಿ ಒರಿಯಿಜಿ. ಒರ ಸಮಾಜದ ಎಡ್ಡೆಪುದ ಸಾದಿಗ್ ಅರೆನ ಮನಸ್ ಪಿಜಿರಿ ಬೊಕ್ಕ ಅರೆಗ್ ಗೊಬ್ಬೆರೆ ಪೊರ್ತುಲಾ ಇಜ್ಜಾಂಡ್, ಪುರುಸೊತ್ತುಲಾ ಇಜ್ಜಾಂಡ್.

ತನ್ನ ನಿಜ ಅರ್ತೊದ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯಾಯಿನ ಶಾಂತಾಬಾಯಿನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆರ್ 'ಮಹಿಳಾ ಸಭಾ'ನ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ನ್ಯಾಯೊ ಪಡೆಯರೆಗ್ ಸಕ್ತಿದಾಂತಿನ ಬೊಕ್ಕ ಕಂಡನಿ ಸೈದಿನ ಪೊಂಜೊವ್ಲೆನ ಉದ್ಧಾರ, ಅಕ್ಲೆಗ್ ಕುಡ ಪೊಸ ಬಾಳ್ವೆದ ಅವಕಾಸ ಒದಗವುನವು ಈ 'ಮಹಿಳಾ ಸಭಾ'ದ ಉದ್ದೇಸ ಆದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಅಂಚಿನ ಪೊಂಜೊವ್ಲು ಏರೆಗ್ಲಾ ದುನ್ನ ಆವಂದೆ ತನ್ಕುಲೆ ಕಾರ್‌ದ ಮಿತ್ತ್ ಉಂತುನಂಚಿನ ಬರವು – ತರಬೇತಿ ಒದಗಾಯೆರೆಗಾದ್ ಆರ್ ತನ್ನ ಕಾಸ್‌ನ್ ಕರ್ಚಿ ಮಲ್ತೆರ್. ಏತೋ ಪೊಂಜೊವ್ಲು ಅರೆನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮುಕಾಂತ್ರ, ಟೀಚರ್‌ನಕ್ಲಾಯೆರ್, ನರ್ಸ್‌ನಕ್ಲಾಯೆರ್, ಕುಂಟು ಪೊಲ್ಲುನ ಬೇಲೆ ಕಲ್ತ್‌ದ್ ಅಕ್ಲೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಸಾದಿನ್ ರೂಪಿಸಾವೊಂದು ಸ್ವಾವಲಂಬಿನಕುಲಾದ್ ಬದ್‌ಕಿಯೆರ್.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮಹಾಪಾಪ

ಕುಡ್ಲದ ಗೌಡಸಾರಸ್ವತ ಬೆರಣೆರ್ ಪಂಡ ಕೊಂಕಣೆರೆನ ಪುದರಾಯಿನ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವಸ್ಥಾನೊಡು ವರ್ಸೆಲಾ ಆಪಿನ ಜಾತ್ರೆಡ್ ಏಳ್-ಎಡ್ಮ ದಿನ ಜಾತಿದಕ್ಲೆಗ್ ದಿನಲಾ ಮದ್ಯನದ ಒನಸ್‌ದ ಯವಸ್ತೆ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಅಕ್ಲೆನ ಒನಸ್ ಆಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯೆರ್ ಮಡೆ ಇರೆಕ್ಲೆನ್ ಕೊನೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಇತ್ತೆದ ಕಾಲೊಡು ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿನ್ ಎನ್ನೆರೆಲಾ ನಂಕ್ ನಾಚಿಕೆ ಆಪುಂಡು. ಆಂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊದ್ರ್ ಬೊಕ್ಕಲಾ ಈ ಕಟ್ಟ್ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಮಸ್ತ್ ಕಡೆಟ್ಟ್ ನಡತೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್ ಪನ್ಪಿನವು ನಂಕ್ ಮಾತ ಗೊತ್ತಿತ್ತಿನ ಸಂಗತಿಯೇ.

ನಮ್ಮಲೆಕ್ಕಂತಿನನೇ ನರಮಾನಿಲೆಗ್ ನಮ್ಮ ಮಡೆ ಇರೆನ್ ಕೊರಿಯೆರೆ ಮಿತ್ತ ಜಾತಿದಕ್ಲೆಗಾವಡ್, ಏರೋ ತಿಂತಿನ ಮಡೆ ಇರೆನ್ ಕೊನೊವೆರೆ ತಿರ್ತ ಜಾತಿದಕ್ಲೆಗಾವಡ್ ವಾ

ಅಲ್ಕೊಲಾ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಒಂಜಿ ಕಟ್ಟ್‌ದಲೆಕ್ಕನೇ ಈ ಸಂಗತಿ ನಡತೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಪಿರಾಕ್‌ದ ಕಟ್ಟ್ ಪನ್ಪಿ ನಂಬೊಲಿಗೆ ಒರ ಒರ ವಿಚಾರವಂತೆರೆನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಾವುಂಡು. ರಂಗರಾಯೆರೆನ ಸಂಸ್ಥೆದ ಸಂಪರ್ಕೊಗು ಬತ್ತಿ ಬೊಕ್ಕ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಈ ವಿಚಾರೊಡು ಮಸ್ತ್ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. 'ಮಾನವತ್ವ' ಪನ್ಪಿ ಮೌಲ್ಯೊಗು ಕುಡರಿದ ಪೆಟ್ಟ್ ಪಾಡುನಂಚಿನ, ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ ತರೆ ತಗ್ಗಾವೊಡಾಯಿನ ಈ ಇಚಾರ ಅರೆನ ಸಮಾದಾನೊನು ಹಾಲ್ ಮಲ್ತ್ಂಡ್. ಮೇಲ್ ಜಾತಿದಕುಲು ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯೆ ಕಲ್ತ್‌ದ್ ಡಾಕ್ಟ್ರ, ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಆವೊಲಿ; ತಿರ್ತ ಜಾತಿದಕುಲು ದೇವೆರೆನ ಕಾರ್‌ಡ್ದ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಆಯಿನೆರ್ದಾತ್ರ ಅಕ್ಲೆನ್ ಸಾಲೆ ಕಲ್ಪುನ ಬುದ್ಯಂತಿಗೆನೆ ಇಜ್ಜಿ; ಮಿತ್ತಜಾತಿದಕ್ಲೆನ ಮಿತ್ತ್ ಅಕ್ಲೆನ ನಿರೆಲ್ ಬೂರುಂಡಲಾ ಮೈಲೆ ಆಪುಂಡು; ಎಡ್ಡೆ ಬೇಲೆಗ್ ಪಿದಾಡ್‌ನಗ ಅಕ್ಲೆ ಮೋನೆ ತೂಂಡ ಆನಿದ ಬೇಲೆ ಸತ್ಯಾನಾಸ ಆಯಿಲೆಕ್ಕನೇ, ಇಂಚಿತ್ತಿನ ವಿಚಾರೊಲು ಅರೆಗ್ ಸಮತೋಜ್ಜಿ. "ತಿರ್ತ ಜಾತಿದಕ್ಲೆನ ತರೆಟ್ಟ್ ನಿಕ್ಲೆಗ್ ಏಪಲಾ ವಿದ್ಯೆ ಕಲ್ಪುನ ಅರ್ಹತೆನೇ ಇಜ್ಜಿ ಪನ್ಪಿ ನಂಬೊಲಿಗೆನ್ ದುಂಬುರ್ದಿಂಚಿಲಾ ಗಟ್ಟಿಡೆ ಪೊಗ್ಗವೊಂದು ಬೈದೆರ್. ಸಾಲೆಗೇ ಪೋಯಿಜಿಡ ತೆರಿವು, ಇಚಾರಸಗ್ತಿ ಬುಳೆಪಿನೆಂಚ? ಅಕ್ಲು ಮರ್ಯಾದಿಡ್ ಬದುಕುಲೆಕ್ಕ ಆಪುನೆಂಚ? ಈ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ದೈರ, ಭರವಸೆ ಕೊರೊಡು. ನಿಕುಲುಲಾ ಎಂಕ್ಲೆಲೆಕ್ಕನೇ ನರಮನುಷ್ಯೆರ್, ನಮ ಮಾತೆರ್ಲ ಒಂಜೇ, ವಿದ್ಯೆ ಕಲ್ತರ್‌ಡ ನಿಕುಲುಲಾ ಜೀವನೊಡು ಮಿತ್ತ್ ಬರ್ರೆ ಸಾದ್ಯ ಉಂಡು ಪನ್ಪಿ ಸಂಗತಿನ್ ಅಕ್ಲೆಗ್ ತೆರಿಪಾವುನ ಕೆಲಸ ಆವೊಡು. ಸಮಾಜದ ಬೇತೆ ಜನಕ್ಲೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಯೆರೆ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಇಪ್ಪುನ ಪೋಡಿಗೆನ್ ದೂರ ಮಲ್ತ್ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಇಸ್ವಾಸ ಕೊರೊಡು. ಈ ದಿಸೆಟ್ ಸುರುತ ಪಜ್ಜೆನ್ ಮೇಲ್ ಜಾತಿದಕುಲೇ ದೀವೊಡತ್ತಾಂದೆ ತಿರ್ತ ಜಾತಿದಕುಲು ದುಂಬು ಬರ್ಯೆರೆ ದೈರ ಮಲ್ಪುಯೆರ್. ಸುರುಕ್ಕು ಆ ಜನಕ್ಲೆಡ ಆತ್ಮವಿಸ್ವಾಸ, ಆತ್ಮಗೌರವ ಮೂಡಾವೊಡು. ಬೊಕ್ಕ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊರೊಡು. ದುಂಬು ಬರಿಯೆರೆ ಅವಕಾಸ ಕೊರೊಡು. ಅಕುಲುಲಾ ಎಂಕ್ಲೆ ಸಮ ಸಮ ಉಂತುಲೆಕ್ಕ ಆದರಿಸಾವೊಡು..." ಇಂಚ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಈ ಕೆಲಸೊನು ಅಕುಲು – ಮೊಕುಲು ಮಲ್ಪುವೆರ್‌ಂದ್ ಕಾತ್‌ಂಡ ಆವಂದ್. ಸುರುತ ಪಜ್ಜೆನ್ ತಾನೇ ದುಂಬು ದೀವೊಡುಂದು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಲ್ತೆರ್. ಅಂಚ ನಿರ್ಧರಿತ್‌ದ್ ಆರ್ ದೀಯಿನ ಪಜ್ಜೆ ಮಾತ್ರ ಕುಡ್ಲದ ಊರುಗೊಂಜಿ ಮಾಮಲ್ಲ ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿಯಾಂಡ್. ಮಿತ್ತ ಜಾತಿದಕ್ಲೆನ ಕಣ್ಣ್ ಕೆಂಪು ಮಲ್ತ್ಂಡ್.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯೆರ್ ಮಿತ್ತ ಜಾತಿದಕ್ಲೆನ ಮಡೆ ಇರೆನ್ ಕೊನೊದು ದೆಕ್ಕ್‌ದ್ ನುಂಗದ್ ಕುಡ ಬೆಯ್ಯಾದ್ ಉನ್ನುನವೆನ್ ಉಂತವುನವೇ ಇತ್ತೆ ಸುರುಕಾದ್ ಆವೊಡಾಯಿನ ಬೇಲೆಂದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ತೋಜಿಂಡ್. ಈ ಒಂಜಿ ಆಲೋಚನೆನ್ ಆರ್ ಆ ವರ್ಸನೇ ಕಜ್ಜೊಗು ಜಪುಡಯೆರ್. ಆ ವರ್ಸ ವೆಂಕಟ್ರಮಣ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಜಾತ್ರೆದ ಎಡ್ಮ ದಿನಲಾ ಆರ್ ಈ ತಿರ್ತ ಜಾತಿದಕ್ಲೆನ್ ಮಾತ ತನ್ನ ಇಲ್ಲಡೆಗ್ ಲೆತ್ತ್‌ದ್ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಬಂಜರ ಒನಸ್ ಪಾಡಿಯೆರ್.

ಆತೇ ಅತ್ತ್ ಅಕ್ಲೆ ಪಂಕ್ತಿಡ್ ಅಕ್ಲೆನಡುಟೇ ಕುಲ್ಲುದು ತಾನ್‌ಲಾ ಒನಸ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಉಂದು ಆ ಒಂಜಿ ವರ್ಸ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್, ಬೊಕ್ಕದ ಏತೋ ವರ್ಸ ಇಂಚನೇ ನಡತ್‌ಂಡ್. ಜಾತಿಯವಸ್ತೆನ್ ತಾಂಕೊಂದು ಬತ್ತಿನ ಸಮಾಜದ ಮಲ್ಲ ಜನಕ್ಲೆಗ್ ಉಂದೆರ್ದ್ ಕಿರಿಕಿರಿ ಆಂಡ್. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆ ಮಿತ್ತ್ ಪಿಸ್‌ರ್‌ಲಾ ಏರ್‌ಂಡ್. ಆಂಡಲಾ ಅರೆಗ್ ಜಾತಿರ್ದ್ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಅಕುಲು ಏರ್‌ಲಾ ಮನಸ್ ಮಲ್ತಿಜೆರ್. ಉಂದುವೇ ಸಮಾಜೊಡು ಕಾಸ್‌ದಾಯಗ್‌ಲಾ, ಕಾಸ್ ಇಜ್ಜಾಂದಿನಾಯಗ್‌ಲಾ ಉಪ್ಪುನ ಪರಕ್. ಕಾಸ್‌ದಾಯೆ ದಾದ ಮಲ್ತೆಡಲಾ ಜನ ಅವೆನ್ ಸೈಸೊನುವೆರ್. ಆಯನ್ ಎದುರು ಪಾಡೊನಿಯೆರೆ ಏರ್‌ಲಾ ದುಂಬೊತ್ತುಜೆರ್. ಪಿರವುಡೆ ಮಾತೆರ್‌ಲ ಅರೆಗ್ ನೆರಿಯೆರ್. ಕೋಂಗಿ ಕಟ್ಟಿಯೆರ್. ಆಯೆ ಎಡ್ಡೆ ಆಪುಜೆಂದ್ ಸಾಪಿಯೆರ್. ಮುನಿಯೆರ್. ಕೂರಿ ಕುಚ್ಚನ ಮಲ್ತೆರ್. ತಮಾಸ್ ಮಲ್ತ್ ತೆಲ್ತೆರ್. ಆಯಗ್ ಮರ್ಲ್ಲಾಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಆಂಡ ದಾನೆ? ಪಿರವುಡು ಮಾತ್ರ. ಅವತ್ತಾಂದೆ ದೇಶ ಇಡೀಟ್ ಬದಲಾವಣೆದ ಪೊಸ ಗಾಳಿ, ಸುಧಾರಣೆದ ಪೊಸ ವಿಚಾರೊಲು ಪರಡೊಂದಿತ್ತಿನ ಕಾಲ ಅವಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಪೊಸ ಇಚಾರೊಲೆಗ್ ಬಹಿರಂಗವಾದ್ ಇರೋದ ಪಾತೆರ್‌ದ್ ಕಂದಾಚಾರದಾಯೆಂದ್ ಪನ್ಪೊನಿಯೆರೆ ಜನಕ್ಲು ತಯಾರಿಜ್ಜಾಂದಿನವುಲಾ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಕಜ್ಜೊಲೆಗ್ ಇಂಬು, ಉಮೇದ್ ಕೊರೊಡುಂದು ತೋಜುಂಡು.

ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಇಂಚ ತನ್ಕುಲೆನ್ ಇಲ್ಲದುಲಯಿ ಲೆತ್ತ್‌ದ್ ಒನಸ್ ಪಾಡಿನ, ಒತ್ತುಗು ಕುಲ್ಲುದು ಉಂಡಿನ, ಮೋಕೆ ತೋಜಾಯಿನವು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯೆರೆಗ್ ಬಾರೀ ಆಚಿರೊ ಮೂಡಾಂಡ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಸುಧಾರಣೆದ ಕಜ್ಜ ಇಡೆಗೇ ಉಂತಂದೆ ಕುಡ್ಲದ ದೇರೆಬೈಲ್‌ಡ್ ಆರ್ ತಿರ್ತ ಜಾತಿದಕ್ಲೆಗಾದ್ ರಡ್ಡ್ ಕಾಲನಿ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಉಡುಪಿಡ್ ಒಂಜಿ ಸ್ವಚ್ಛ ಕೇರಿನೇ ಕಟ್ಟದ್ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಈತ್ ಮಾತ ಮಲ್ಪೊಡಾಂಡ ಕಾಸ್ ಮಸ್ತ್ ಬೋಡಾಪುಂಡುದೆ. ಇತ್ತೆದ ಕಾಲ ಮಿನಿ ಆತುಂಡ, ಒವ್ವೇ ಸಮಾಜಸೇವೆದ ಬೇಲೆಗ್ ಸಾಯ ಮಲ್ಪೆರೆ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಲು, ಜನಕುಲು ಮಸ್ತ್ ತಿಕ್ಕುವೆರ್. ಆಂಡ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ನನೊರಿ ಮಲ್ಪಡ್‌ಂದ್ ಕಾಪುನ ನರಮಾನಿ ಅತ್ತ್. ತನ್ನ ಸೊಂತದ ಕಾಸ್ ಉಪ್ಪುನೆಟ್ಟ ಕುಡೊರಿಯನ ಎದುರು ಕೈ ಒಡ್ಡಾವುನಾರ್‌ಲ ಅತ್ತ್. ತನ್ನ ಇಲ್ಲದ ಸಂಪೊತ್ತುನು ಸಮಾಜೊಗಾದ್ ಕರಗಾವೊಂದು ಪೋಯೆರ್. ಅಕೇರಿಗ್ ತನ್ನ ಇಲ್‌ಲಾ ಅಡವು ದೀಯೆರ್.

ದೇವೆರೆ ಪುದರ್‌ಡ್ ಪಾಪದ ಮುಗ್ಗೊಲೆನ್ ಕೆರಡೆ

ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಒರಿ ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಧೈರದ ನರಮಾನಿ. ಅರೆನ ಪಾತೆರದಲೆಕ್ಕನೇ ಅರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಸಾದಿಲಾ ಸೀದದವು. ಆಂಡ ಅವೆಟ್ ಕಲ್ಲ್ - ಮುಲ್ಲುಲು ಮಸ್ತ್. ತನಕ್ ಸರಿ ತೋಜಿನೆನ್ ಆರ್ ಮಲ್ಪಂದೆ ಬುಡಯೆರ್. ತನ್ನ ಮಿತ್ತ್ ಪ್ರಭಾವ ಮಲ್ತಿನ ಇಚಾರೊಲೆನ್ ಕಾರ್ಯರೂಪೊಗು ಕನಂದೆ ಮನಿಪಂದೆ ಕುಲ್ಲಯೆರ್.

ನನೊರಿಯಗ್‌ಲಾ ಆವೆನ್ ಮನವರಿಕೆ ಮಲ್ದ್ ತನ್ನ ಸಾದಿಯೆ ಬರ್ಪಿಲೆಕ್ಕ ಮಲ್ತೆರ್. ನೆಕ್ಕ್ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಉದಾರ್ನೆ ಪಂಡ ನಂಬಿ ದೇವೆರೆಗ್ ಮುರ್ಗ ಬಲಿ ಕೊರ್ಪುನೆತ್ತ ಬಗೆಟ್ ಆರೆನ ವಿಚಾರ ಬೊಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನೊಲು.

ಬೋಳೂರುದ ಮಾರಿಗುಡಿಟ್ ಪ್ರತೀ ಅಂಗಾರೆ ಬೊಕ್ಕ ಸುಕ್ರಾರದಾನಿ ಕೋರಿ ಬೊಕ್ಕ ಕುರಿಕ್ಲೆನ್ ಬಲಿ ಕೊರ್ಪುನ ಕ್ರಮ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ನವರಾತ್ರಿದಪಗ ಎರುಕ್ಲೆನ್ ಬಲಿ ಕೊರೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಊರುದ ಜನಕ್ಲು ಇಡೀ ಸೇರ್‌ದ್ ದೇವೆರೆನ್ ಆರಾಧನೆ ಮಲ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಪವಿತ್ರ ಜಾಗೆಡ್ ಮುರ್ಗ ಬಲಿ ಕೊರ್ಪುನವು, ಅಲ್ಪ ನೆತ್ತೆರ್ ಜಪುಡಾವುನವು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆಗ್ ಸಮತೋಜ್ಜಿ. ಆಂಡ ಮುರ್ಗಬಲಿ ಪನ್ಪಿನವು ಆತ್ ಸೋಲಬೊಡು ತೀರ್ಮಾನ ಕೊರ್ಪಿನ ಸಂಗತಿ ಆದಿಜ್ಜಾಂಡ್. ಜನಕ್ಲೆನ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಲೆನ್ ಕೆಣಕುನವುಲಾ ಸೋಲಬದ ಕೆಲಸ ಅತ್ತ್. ಧರ್ಮದ ವಿಸಯೊಗು ಬನ್ನಗ ಜನಕ್ಲೆಗ್ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿರ್ದ್ ನಂಬಿಕೆನೇ ಎಚ್ಚ ಮುಖ್ಯ ಆಪುಂಡು. ಪಿರಾಕ್‌ರ್ದ್ ಬತ್ತಿ ನಂಬಿಕೆಲೆನ್ ಒರೋನೇ ಬುಡಿಯೆರೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಜನ ತಯಾರುಪ್ಪುಜೆರ್. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಬಾರೀ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಮುರ್ಗ ಬಲಿತ್ತ ವಿರುದ್ಧ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲ ಪ್ರಚಾರ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಸುರು ಸುರುಟ್ಟು ಅರೆನ ಪಾತೆರೊಗು ಬಾರೀ ಇರೋದ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರ್ ಪೋಡಿಜೆರ್. ತನ್ನ ಪಾದೊಗು ಗಟ್ಟಿ ಅಂಟ್‌ದ್ ಉಂತಿಯೆರ್. ಒಂಜಿ ಪವಿತ್ರ ಜಾಗೆನ್ ಭಕ್ತಿದ ಜಾಗೆನ್ ಕಸಾಯಿದ ಜಾಗೆ ಮಲ್ಪುನ ಸರಿಯಾಂದ್ ಆರ್ ಮಾತೆರೆಡ ಕೇನೆರೆ ಸುರು ಪತ್ತಿಯೆರ್. ಕ್ರಮೇಣ ಜನಕ್ಲೆಗ್ ಅರೆನ ಪಾತೆರೊಡು ಸತ್ಯ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಇಜ್ಜಿಂದ್ ತೋಜಿಂಡ್. ಆಕೇರಿಗ್ ಮಾತೆರ್ಲ ಅರೆನ ವಾದೊನು ಒತ್ತೊಂಡೆರ್. ಮುರ್ಗ ಬಲಿ ಉಂತುದೇ ಪೋಂಡು! ಉಂದು ಆ ಕಾಲೊಡು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ತಿಕ್ಕಿನ ಒಂಜಿ ಮಾಮಲ್ಲ ಸಾತ್ವಿಕ ವಿಜಯಂದ್ ಪನೊಲಿ. ಏರೆನಲಾ ಇರೋದ ಕಟ್ಟೊನಂದೆ, ಒಂಜಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮನ್ ಆರ್ ಇಂಚ ನಿಭಾಯಿಸಾಯಿನ ಕ್ರಮ ಆರೆನ ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆಗ್ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಉದಾರ್ನೆ.

'ಮಹಿಳಾ ಸಭಾ'ತ್ತ ತಾಪನೆ

ಕಂಡನೆ ಸೈತ್‌ದ್ ಮುತ್ತೇಸನ ಕಳೆವೊಂದು ಮೂಲೆ ಸೇರಿನ ಪೊಂಜೊವುಲೆನ ಎಡ್ಡೆಪುಗಾದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮುಕ್ತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಂಡನೆ ಸೈತಿನೆ ಪೊಂಜೊವ್ಲೆಗ್ ಕುಡ ಮದಿಮೆ ಮಲ್ಪಾವುನ ಮೂಲಕ ಒಂಜಿ ಪೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗ್ ಸುರುತ್ತ ಅಕ್ಷರ ಬರೆಯೆರ್. ತನ್ನಂಚೆನೇ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ಪುನ ಜನಕ್ಲೆನ ಸಹಕಾರೊಡು 1911ಟ್ ಕುಡ್ಲಡ್ 'ಮಹಿಳಾ ಸಭಾ' ಸುರು ಆವೆರೆಲಾ ಕಾರಣ ಆಯೆರ್.

ಈ ಮಹಿಳಾ ಸಭಾದ ಬೇಲೆನ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಬುಡೆದಿ ಶಾಂತಾಬಾಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಧಾರೇಶ್ವರಿ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿನ ಮಗಲ್ ಕಮಲಾದೇವಿ (ಬೊಕ್ಕ ಆರೇ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಆಯೆರ್) ಮೊಕ್ಲು ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಸುರುಕ್ಕು ಮಹಿಳಾ ಸಭಾತ್ತ ಈ

ಆಫೀಸ್ ಶಾಂತಾಬಾಯಿನ ಇಲ್ಲಡೇ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬೊಕ್ಕ ಬಾವುಟಗುಡ್ಡೆದ ಸ್ವಂತ ಜಾಗೆಗ್ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಆಂಡ್. 1937 ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗೊಲುಡು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಹಿಳಾ ಪರಿಷತ್‌ದ ಒಂಜಿ ಶಾಖೆನ್ 'ಭಗಿನಿ ಸಮಾಜ' ಪನ್ಪಿ ಪುದರ್‌ಡ್ ಕುಡ್ಲಡ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿದ ಕಳೊಕ್ಕು

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೊಣೆಪು 1900ದೇರ್ ಸುರುವಾದಿತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಒಂಜಿ ಸರಿಯಾಯಿನ ಕ್ರಮೊಟ್ಟು ಸಂಘಟನೆಡ್ ಅವು ದುಂಬೊತ್ತಿನಿ 1919ನೇ ಇಸವಿದ್ರ್ ಬೊಕ್ಕನೇ. 1916ಟ್ ಸತ್ಯಮೂರ್ತಿ, 1917ಟ್ ಡಾ. ಆನಿ ಬೆಸೆಂಟ್ ಮೊಕುಲು ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತ್ ಹೋಂರೂಲ್ ಚಳವಳಿದ ಪ್ರಚಾರ ಮಲ್ತೆರ್. ಆಂಡ ಅವೆರ್ದ್ ಪನ್ಪುನಂಚಿನ ಮಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮ ದಾಲಾ ಆಯಿಜಿ.

ಉಂದೇ ಪೊರ್ತುಡು ಕಳೊಕ್ಕು ಜತ್ತಿನಾರ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್. 1917ಟ್ಟ್ ಆರ್ ಜಿಲ್ಲೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಲಡಾಯಿಗ್ ಸರಿಯಾಯಿನ ಸಾದಿ ತೋಜಾವೊಡುಂದು ಗಾಂಧಿಯೆರೆಗ್ ಓಲೆ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್. ಅಪಗ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಕುದ್ಮುಲ್ ರಂಗರಾಯೆರ್ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆದ ಕಜ್ಜೊನು ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿದ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೇ ಆವೊಡಾಯಿನ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳವಳಿಡ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್‌ಲಾ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕನ್ನಡ ಕೇಸರಿ, ಸುವಾಸಿನಿ, ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ ಇಂಚಿತ್ತಿನ ಪತ್ರಿಕೆಲು ಶತಮಾನದ ಸುರುಟ್ಟೇ ಜನಕ್ಲೆಡ್ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಾವುನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತ. 1919ನೇ ಇಸವಿಡ್ ರೌಲಟ್ ಆಕ್ಟ್‌ಗ್ ಗಾಂಧೀಜಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಸುರು ಮಲ್ತಿನ ಪೊರ್ತುಗು ಮುಂಬೈಗ್ ಪೋದು, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪತ್ರೊಗು ಸುರೂಕ್ಕು ಸಹಿ ಪಾಡಿನ ಕನ್ನಡಿಗೆ ಅಂಚನೇ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯೆ ಪಂಡ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರ್.

ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಭೇಟಿ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿದ ಆದಿ ಪ್ರವರ್ತಕೆ ಪನ್ಪಿನ ಕೀರ್ತಿ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನವು. ರಾಷ್ಟ್ರನೇ ಪೂಜೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿನ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ್ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗ್ ಬರ್ಪಾಯಿನಾರ್ ಆರೇ. 1920ದ್ರ್ 1947 ಮುಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಿರಿ ಜೋರುಡೆ ಉರ್ಕರ್‌ಂಡ್. ನೆತ್ತ ಪಿರಪುಡು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಬೇಲೆ, ಪ್ರೇರಣೆ ಗಣನೀಯ.

ಜಿಲ್ಲೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಚಳವಳಿಗ್ ಸರಿಯಾಯಿನ ಸಾದಿ ತೋಜಾವೊಡು ಪಂಡ್‌ದ್ 1917ಟ್ಟೇ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರೆಗ್ ಓಲೆ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್. ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ತತ್ವ ಬೊಕ್ಕ ಆದರ್ಶೊಲೆನ್ ಜಿಲ್ಲೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿದ ಮುಂದಾಳ್ಮೆದ ನಾಯಕೆರ್ ಪಾಲನೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಜಿಲ್ಲೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅಭಿಯಾನ ಬೊಕ್ಕ ಮುಲ್ಪದ ಜನಕ್ಲೆನ ಸ್ವಾರ್ಥ ಇಜ್ಜಾಂದಿನ ಗುಣೊನು ಸ್ವತಃ ಗಾಂಧೀಜಿಲಾ ಮೆಚ್ಚಿದಿತ್ತೆರ್. ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರ್ ಜಿಲ್ಲೆಗ್

ಭೇಟಿ ಕೊರುದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೊರ್ಂಬೆಲ್‌ಗ್ ಪೊಸ ಉಮೇದ್ ಕೊರೊಡುಂದು ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ 26-5-1917 ತ್ತಾನಿ ಬರೆಯಿನ ಕಾಕಜಿಡ್ ಕೇಂಡ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅಯಿಕ್ಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆಲಾ ಕೊರುದಿತ್ತೆರ್.

ಅಂಚ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿ ಸುರುತ್ತ ಸರ್ತಿ ಕುಡ್ಲಗ್ ಭೇಟಿ ಕೊರಿನ ಒಂಜಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂದರಪ್ಪುಗು ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಆಯೆರ್.

19-8-1920 ದಾನಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಕುಡ್ಲಗ್ ಸುರುತ್ತ ಸರ್ತಿ ಬತ್ತೆರ್. ಅರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮೌಲಾನಾ ಶೌಕತ್ ಆಲಿ ಇತ್ತೆರ್. ಆನಿ ಅಕುಲು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಇಲ್ಲಡೇ ಉಂತಿಯೆರ್. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ರೈಲ್‌ಡ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಕುಡ್ಲದ ರೈಲು ಸ್ಟೇಶನ್‌ಡ್ ಜಪ್ಪುನಗ ಅರೆನ್ ಎದ್ಕೊನಿಯೆರೆ ಏಲ್ ಸಾರದಾತ್ ಜನ ರಾಸಿ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಖಾನ್ ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಹಾಜಿ ಕಾಸಿಮ್ ಹಾಜಿ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ಸ್ಯಾಬೆರ್ ಸ್ವಾಗತ ಸಭೆತ್ತ ಗುರ್ಕಾರ್ರ್. ಎಂ. ಮಾಧವ ರಾವ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಲು ಆದಿತ್ತೆರ್. ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣೊರ್ದು ಪಿದಡಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹಂಪನಕಟ್ಟೆಡ್ ಆದ್ ಗಣಪತಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಾರ್ಗೊಡೆ ದುಂಬು ಪೋದು, ರಥಬೀದಿ, ಜವಳಿಪೇಟೆ, ಗೋಳಿಕಟ್ಟೆ ಆದ್ ವರ್ತಕ ವಿಲಾಸಗ್ ದುಂಬರಿಂಡ್.

ಮಾರ್ಗದ ರಡ್ಡ್ ಬರಿಟ್‌ಲಾ ಕುಕ್ಕುತಪ್ಪು ಕಟ್‌ದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಹಿಂದೂ ಬೊಕ್ಕ ಬ್ಯಾರಿಲೆನ ಪೊಂಜೊವ್ಲು, ಶಾಲೆ ಜೋಕ್ಲು ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ್ ತೂವೆರೆಗಾದ್ ಕಾತಿತ್ತೆರ್. ಬ್ಯಾರ್ಲೆನ, ಕಿರ್ಸಂದಕ್ಲೆನ ಬ್ಯಾಂಡ್ ವಾದ್ಯೊಲಾ, ಹಿಂದೂಲೆನ ನಾಗಸ್ವರಲಾ, ಕೋರ್ಟು ಪೇದೆನಕ್ಲೆನ ಭಜನಾ ಮಂಡಳಿದ ಕೀರ್ತನೆಲಾ ಮೆರವಣಿಗೆಡ್ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಹಿಂದೂನಕ್ಲು - ಬ್ಯಾರಿನಕ್ಲು ಒಟ್ಟಾದ್ ಸಾರ್‌ದಿನ ಆ ಉಚ್ಚಯೊಡು ಸಾದಿ ಇಡೀ ಪೂ ದಕ್ಕೊಂದು ಜೈ ಪಾಡೊಂದುಲಾ ಇತ್ತೆರ್.

ಬಯ್ಯಡ್ ಆಜಿ ಗಂಟೆಗ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆ ನಡತ್ತ್ಂಡ್. ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಭಾಷಣೊನು ಕರೋಡಿ ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಬೊಕ್ಕ ವಿ.ಎಸ್. ಕಾಮತ್ ಕನ್ನಡೊಗು ಭಾಷಾಂತರ ಮಲ್ತೆರ್. 'ಕುಡ್ಲ ಭಾರತ ದೇಶದ ಒಂಜಿ ಸುಂದರ ದೋಟ'ಂದ್ ಮಹಾತ್ಮೆರ್ ಭಾಷಣೊಡು ಪಂಡೆರ್. ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಭಾಷಣೊದ ಪ್ರಭಾವೊಗು ಮನ ಸೋಲ್ತುದು ಜಿಲ್ಲೆದ ಜನೊಕುಲು ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೊಣೆಪುಗು ಕಾಸ್ ದೇಣಿಗೆ ಕೊರಿಯೆರ್. ಮಸ್ತ್ ಪೊಂಜೊವ್ಲು ಅಕ್ಲೆನ ಬಂಗಾರ್ ಪದ್ದೆಯಿನ್ ದೆತ್ತ್ ಕೊರಿಯೆರ್. 'ಪೊಣ್ಣು ಕಂಡನ್ಯನಾಂಡಲಾ ಬುಡುವಳ್ ಬಂಗಾರ್ ಬುಡಯಲ್' ಪಂಡ್‌ದ್ ತುಳುಟು ಒಂಜಿ ಪಾತೆರ ಉಂಡು. ಆಂಡ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ದೇಶಭಕ್ತ ಪೊಂಜೊವುಲು ಈ ಪಾತೆರೊನು ಸುಳ್ಳು ಮಲ್ತೆರ್. ಈ ಘಟನೆರ್ದ್ ಬಾರೀ ಕುಸಿ ಆಯಿನ ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರ್ ಬೊಕ್ಕಲಾ ರಡ್ಡ್ ಸರ್ತಿ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಗ್ ಭೇಟಿ ಕೊರಿಯೆರ್. 26-10-1927ತ್ತಾನಿ ಕುಡ್ಲಗ್ ರಡ್ಡನೇ ಸರ್ತಿ ಬತ್ತಿನ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ವೈಸರಾಯ್‌ನ ಅಮಸರದ ಸಂದೇಶ ಬತ್ತಿನೆಡ್ದಾವರ ಕುಡ್ಲಡ್ದೇ ಪಿರ ಪೋಯೆರ್. ಆಂಡ ನನೊರ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಲೆಡ್

ಭಾಗವಹಿಸಾವೆಂದ್ ಆರ್ ಕೊರಿನ ಪಾತೆರನ್ ತನ್ನ ಮೂಜನೇ ಭೇಟಿಡ್ ಅಂದ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ರಡ್ಡನೇ ಭೇಟಿಡ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಬೊಕ್ಕ ಬೇತೆ ಗಣ್ಯೆರ್ ಆರೆನ್ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಶನ್‌ಡ್ ಎದ್ಕೊಂಡೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಕೈತಲ್‌ದ ಇಲ್ಲಡ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಉಂತೆರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಲ್ತಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬಯ್ಯಡ್ ಕುಡ್ಲದ ಕೇಂದ್ರ ಮೈದಾನೊಡು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಟ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಭಾಷಣ ಮಲ್ತೆರ್. ''ನನ ನಿಕುಲು ಮಾತ ಖಾದಿದ ಕುಂಟುನೇ ಪಾಡೊಡು''ಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಲ್ತೆರ್. ಕೆನರಾ ಹೈಸ್ಕೂಲುಗು ಭೇಟಿ ಕೊರುದು ದೀನಬಂಧು ಚಿತ್ತರಂಜನದಾಸ ಬೊಕ್ಕ ಬಾಲ ಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕೆರೆನ ಚಿತ್ರಪಟೊತ್ತ ಪರದೆ ಗೆತ್ತೆರ್.

24-2-1934 ತ್ತಾನಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಗ್ ಮೂಜನೇ ಸರ್ತಿ ಬತ್ತೆರ್. ಸಂಪಾಜೆದ ಮುಕಾಂತ್ರ ಆರ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆನ್ ಪ್ರವೇಶ ಮಲ್ತೆರ್. ಸಾದಿ ಇಡೀಟ್ ಆರೆನ್ ತೂವೆರೆ ಜನರಾಸಿ ಸೇರೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಗಾಂಧಿಯೆರೆಗ್ ನಿಧಿ ಸಮರ್ಪಣೆಲಾ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಅಪ್ಪೆ ಸೀತಾಬಾಯಿನ್ ಭೇಟಿ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕಾಪಿಕಾಡ್‌ಡ್ ಕಟ್ಟಾಯಿನ ಹರಿಜನ ಕೇರಿನ್ ತೂಯೆರ್. ಬೊಕ್ಕ ಕುಡ್ಲಡ್ದ್ ಉಡುಪಿಗ್ ಪೋದು, 27-2-1934 ತ್ತಾನಿ ಕುಂದಾಪುರೊಡು ಕಪ್ಪಲ್‌ಗ್ ಮಿತರ್‌ದ್ ಕಾರವಾರೊಗು ಪಿದಡಿಯೆರ್. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗ್ ಬಾಪೂಜಿ ಕೊರಿನ ಈ ಮೂಜನೇ ಭೇಟಿ ಅಕೇರಿದ ಭೇಟಿಲಾ ಆಂಡ್.

ಕುಡ್ಲಗ್ ನೆಹರೂ

ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಿಕ್ಕಿ ಬೊಕ್ಕ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸುರುತ್ತ ಪ್ರಧಾನಿ ಆಯಿನ ಪಂಡಿತ್ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರೂ ಮೇರ್‌ಲಾ ಕುಡ್ಲಗ್ ಭೇಟಿ ಕೊರುದಿತ್ತೆರ್. 1937ನೇ ಇಸವಿದ ಫೆಬ್ರವರಿ 10 ತಾರೀಕ್‌ದಾನಿ ಆರ್ ಕುಡ್ಲದ ಕೇಂದ್ರ ಮೈದಾನೊಡು ಅಟ್ಟಣೆ ಮಲ್ತಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಕ್ ಬತ್ತೆರ್. ಅಲ್ಪ ಸೇರ್‌ದಿನ ಇರ್ವ ಸಾರ ಜನೊಕ್ಲೆನ್ ಉದ್ದೇಶಿತ್‌ದ್ ಭಾಷಣ ಮಲ್ತೆರ್. ಅವ್ವೇ ಕೇಂದ್ರ ಮೈದಾನೊಗು ಬೊಕ್ಕ ನೆಹರೂ ಮೈದಾನ ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುದರಾಯಿನೆನ್ ಮುಲ್ಪ ನೆಂಪು ಮಲ್ತೊನೊಲಿ.

ಫೈಜಪುರಟ್ ನಡತಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಹಾಧಿವೇಶನದ ಸಂದರಪ್ಪುಡು ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್, ಕೆ.ಕೆ. ಶೆಟ್ರ್, ಡಾ. ವಿಠಲ ಶೆಟ್ರ್ – ಮೊಕುಲು ಇತ್ತಿನ ನಿಯೋಗ ಅಪಗದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಗುರ್ಕಾರೆ ನೆಹರೂಡ ಪಾತೆರ್‌ದ್, ವೋಟುದ ಪ್ರಚಾರೊಗಾದ್ ಆರ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬರೊಡುಂದು ಲೆಪ್ಪು ಕೊರಿಯೆರ್. ಅಂಚ ನೆಹರೂ ಮುಂಬಯಿಡ್ದ್ ಕಣ್ಣಾನೂರುಗು ಬತ್ತ್‌ದ್, ಅಲ್ಪಡ್ದ್ ಕುಡ್ಲದ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಶನ್‌ಗ್ ಬತ್ತೆರ್. ಕಥೋಲಿಕ್ ಕ್ಲಬ್ಬುಡು ಕ್ರೈಸ್ತಬಂಧುಲು ಕೊರಿನ ಪಲಾರ ದೆತೊಂಡೆರ್. ಬೊಕ್ಕ ಕೇಂದ್ರ ಮೈದಾನೊಗು ಬತ್ತ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಟ್ ಭಾಗವಹಿಸಾಯೆರ್. ಅಂಚ ಕೇಂದ್ರ ಮೈದಾನೊಡು ನೆಹರೂ ಭಾಷಣ ಮಲ್ಪೆರೆ ಪಿದಾಡ್‌ನಗ ಅಲ್ಪದ ಮೈಕದ ಯವಸ್ತೆ ಸರಿ ಇಜ್ಜಾಂದಿನೆಕ್ ಪಿಸ್‌ರ್

ಬತ್ತ್‌ದ್ ಆರ್ ವೇದಿಕೆದ ಮಿತ್ತ್‌ಡ್ ಇತ್ತಿನ ಮೇಜಿದ ಮಿತ್ತ್ ಮಿತರ್‌ದ್ ಭಾಷಣ ಮಲ್ತಿತ್ತೆರ್‌ಗ್! ಆರೆನ ಭಾಷಣೊನು ಕನ್ನಡೊಗು ಭಾಷಾಂತರ ಮಲ್ತಿನಾರ್ ಮುದವೀಡು ಕೃಷ್ಣರಾಯೆರ್.

ಕುಡ್ಲಡ್ ಸುರುತ್ತ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸಭೆ

ಬೊಂಬಾಯಿದ್ದ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತಿ ಕೂಡ್ಲೆ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕುಡ್ಲಡ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿದ ಕಿಟಿನ್ ಪೊತ್ತಾವುನ ಕಜ್ಜೊಗ್ ಜತ್ತೆರ್. 6-4-1919 ದಾನಿ ಭಾರತ ದೇಶ ಇಡೀಟ್ ಚಳವಳಿ ಮಲ್ಪೊಡುಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಲೆಪ್ಪು ಕೊರುದಿತ್ತೆರ್. ಕುಡ್ಲಡ್ ಆನಿ ಚಳವಳಿ ಮಲ್ಪೊಡುಂದು ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಲ್ತೆರ್. ಈ ಚಳವಳಿಗ್ ತಯಾರಿ ಮಲ್ಪೆರೆಗಾತ್ರ ಆರ್ 1919ದ ಮಾರ್ಚಿಡ್ ಕುಡ್ಲದ ಮಹಾಮ್ಮಾಯಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೆದುತ್ತ ಬರಿಟ್ ಉಪ್ಪುನ ಶಾಲೆದ ಕಟ್ಟೋಣಡ್ ಒಂಜಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆನ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಉಂದು ಕುಡ್ಲಡ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಚಳವಳಿಗ್ ಸಂಬಂಧಪಡಿಲೆಕ್ಕ ನಡತಿನ ಸುರುತ್ತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆ. ಕುಡ್ಲದ ಅಪಗದ ಎಡ್ಡೆ ಪುದರ್‌ದ ವಕೀಲೆರ್ ಗಂಗೊಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯೆರ್ ಈ ಸಭೆಟ್ ಪಾಲ್ ದೆತೊಂಡೆರ್. ಆ ಸಭೆದ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಪ್ರಭಾತ ಫೇರಿ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ ಮಹಾ ಅಧಿವೇಶನೊಲೆನ ಸಂದೇಶದ ವಿವರಣೆ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಷತ್ತು ಇಂಚಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಲು ನಡತ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಬುಡಂದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೋರ್‌ಂಬೆಲ್ ನಡಪೆರೆ ಈ ಸಭೆ ಒಂಜಿ ಗಟ್ಟಿ ಪ್ರೇರಣೆ ಆಂಡ್.

ದಿನೊಲ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್, ತಿಲಕ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮಾಸ್ಟ್ರನಕುಲು, ಕಲ್ಪುನ ಜೋಕುಲು, ಜವನೆರ್ ಪ್ರಭಾತ ಫೇರಿಡ್ ಪಾಲ್ ದೆತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ವಂದೇ ಮಾತರಂ, ಜೈ ಭಾರತ ಮಾತೆಗೆ, ಮಾತೃಭೂಮಿ ಶ್ರೀ ಧರಣಿ... ಇಂಚಿನ ಘೋಷಣೆಲೆನ್ ಪುಲ್ಯ ಆವೊಡ್ಡ ದುಂಬೇ ಮಲ್ಲ ಸೊರೊಟು ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಅಪಗ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮಲ್ದಿನ ಭಾಷಣದ ಒಂಜಿ ಭಾಗ ಇಂಚ ಉಂಡು : ''ಇತ್ತೆ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಪನ್ಪಿನ ಧರ್ಮಯುದ್ಧೊನು ಮಲ್ಪುನುಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಮಲ್ದೆರ್. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎದುರುಡು ಉಂದೊಂಜೇ ನ್ಯಾಯದ ಸಾದಿಂದ್ ವಿಚಾರವಂತೆರ್ ತೆರಿಯೊಂದೆರ್. 6-4-1919 ದಾನಿ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ತನ್ಕ್‌ಲೆ ನಿಚ್ಚದ ಬೇಲೆಲೆನ್ ಉಂತಾದ್ ಹರತಾಳ ಆಚರಣೆ ಮಲ್ಪೊಡು. ಉಪವಾಸ ಮಲ್ತ್ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿ ಮಲ್ತೊಂದು ದೇವೆರೆನ್ ನಟ್ಟೊಂದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಗು ಜಯ ಕೇನೊಡು. ಉಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರ್ ಕೊರ್ತಿನ ಆದೇಶ.'' ಸೇರ್‌ದಿ ಜನಕ್ಲು ತಾಟಿ ಬೊಟ್ಟುದು ಆರೆನ ಪಾತೆರೊಗು ಬೆಂಬಲ ಕೊರಿಯೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಶಾಲೆ ಬೊಕ್ಕ ಆಶ್ರಮ

ಸರಕಾರದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆವೊಂದಿನ ಸಾಲೆಲೆಗ್ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಪಾಡ್‌ಲೆಂದ್ ಮಹಾತ್ಮಾ

ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ದೇಸೊದ ಬಂಧುಲೆಗ್ ಲೆಪ್ಪು ಕೊರ್ನಗ, ಅರೆನ ಪಾತೆರದ ಮಿತ್ತ್ ಗೌರವ - ನಂಬೊಲಿಗೆ ಇತ್ತಿನ ಜನೊಕ್ಲು ಅಕ್ಲೆ ಜೋಕ್ಲೆನ್ ಇಂಗ್ಲೀಷೆರೆನ ಸಾಲೆಲೆರ್ದ್ ಪಿರ ದೆತ್ತೆರ್. ಸಾಲೆ-ಕಾಲೇಜಿಲೆಡ್ ಕಲ್ತೊಂದಿಪ್ಪುನ ಜವ್ವನೆ-ಜವ್ವಂದಿನಕುಲು ಸಾಲೆಗ್ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಪಾಡ್‌ದ್ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಡ್ ಪಿದಯಿ ಬತ್ತೆರ್. ಆ ಪೊರ್ತುಡು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಮಲ್ಲ ಮಗಲ್ ರಾಧಾ ಕಾನ್ವೆಂಟ್‌ಡ್ ಕಲ್ತೊಂದಿತ್ತಲ್. ಆಲ್ ಸಾಲೆ ಬುಡಿಯಲ್. ಜೋಕ್ಲೆನ ಬರವು ಆರ್ದೊಡು ಉಂತೆರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ತನ್ನ ಇಲ್ಲದ ವಠಾರೊಡೇ ಒಂಜಿ ಸಾಲೆ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಆರ್ ಸುರು ಮಲ್ತಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿದ್ಯಾಲಯಗ್ 'ತಿಲಕ ವಿದ್ಯಾಲಯ' ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುದರ್ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಈ ಸಾಲೆಡ್ ಜಾತಿ - ಮತ - ಅಂತಸ್ತುದ ಭೇದ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಕಲ್ಪುನ ಅಂಗಲ್ಪು ಇತ್ತಿನ ಮಾತ ಆಣ್ - ಪೊಣ್ಣು ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಕಲ್ಪುನ ಅವಕಾಸ ಕೊರಿಯೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಮಾಮಲ್ಲ ಕನೊತ್ತ ಶಾಲೆ 'ತಿಲಕ ವಿದ್ಯಾಲಯ'ಡ್ ಸಾಲೆದ ಪಾಠಲೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮರತ್ತ ಬೇಲೆ, ನೂಲು ದೆಪ್ಪುನು, ನೆಯ್ಪಿನಿ ಬೊಕ್ಕ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಕಸುಬುಲೆನ್ ಕಲ್ಪವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ವಿದ್ಯೆ ಬುದ್ಧಿ ಕೊರುದು ಅಪ್ಪೆ ಭಾರತಿನ ಸೇವೆಗ್ ತಯಾರ್ ಮಲ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿ ಅಂಗಲ್ಪು ಬೊಕ್ಕ ಬದ್ಧತೆಡ್ ಕಲ್ಪವುನ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿನಕುಲು ಅರೆನ ಸಾಲೆಡ್ ಮಾಸ್ಟ್ರನಕುಲಾದ್ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಪಾಠ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಆರೆನ ಸಾಲೆಡ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತೊಂದು ಇತ್ತಿನಕ್ಲೆನ ಪಟ್ಟಿಮು ಇಂಚ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ : ಎಂ. ಉಮೇಶರಾಯೆರ್ (ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟ್ರ), ಅರೆಬೈಲು ಬೋಜರಾಯೆರ್, ಡಿ.ಕೆ. ಭಾರದ್ವಾಜ್, ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ ಶರ್ಮಾ, ಉಚ್ಚಿಲ ರಾಮರಾವ್, ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು ಶಂಕರ ಭಟ್, ಗೋವಿಂದರಾಯೆರ್, ಪಡಮುನ್ನೂರು ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯೆರ್, ಬಾಯಾರು ಗಂಗಯ್ಯ (ನೆಯ್ಗೆ ಕಲ್ಪವುನಾರ್), ಪೂವಪ್ಪ (ಮರಪ್ಪ ಬೇಲೆ ಕಲ್ಪವುನಾರ್), ಜನಾಬ್ ಶೇಕ್ ಫರೀದ್ ಸಾಹೇಬ್, ಸೋಮಯ್ಯ ಗಟ್ಟಿ

ಈತ್ ಮಾತ ಜನ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿನ ಇಂಚಿನ ಸಾಲೆ ಕುಡ್ಲಡ್ ಒಂಜೇ ಅತ್ತ್, ಜಿಲ್ಲೆ ಇಡೀಟ್ ಒಟ್ಟುಗು ಇರ್ವತ್ತೊಂಜಿ ಸಾಲೆಲೆನ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಒಂಜಿ ಸರಕಾರ ಮಲ್ಪೊಡಾಯಿನ ಬೇಲೆನ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಒರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ್ ಮಲ್ತೆರ್ ಪನ್ಪುನವು ಒಂಜಿ ಇಸೇಸ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಜೋಕ್ಲು ಸಾಲೆ ಕಲ್ಪೊಡು, ವಿದ್ಯಾವಂತೆರಾವೊಡು, ದೇಶ ಕಟ್ಟೊಡು, ವಿದ್ಯೆ ಕೊರುಂಡ ಸುಧಾರಣೆ ಆಯಿತ್ತಾತಿಗೇ ಆಪುಂಡು ಪನ್ಪಿನ ಒಂಜಿ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಅರೆನವು ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಸುರು ಸುರುಕ್ಕು ಬಾರೀ ಪೊರ್ಲುಡೆ ನಡತಿನ ಈ ಸಾಲೆಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಉಪದ್ರೊರ್ದಾದ್, ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲ ಬಾಕಿಲ್ ಪಾಡಿಯ. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಚದಿ, ಪ್ರಯತ್ನೊಲೆಗ್ ಸರಿಯಾಯಿನ ಬೆಂಬಲ ತಿಕ್ಕಿಜಿ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಸಾಬಮರ್ತಿಡ್ ಆಶ್ರಮ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತಿಲೆಕ್ಕನೇ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕುಡ್ಲದ ಪೊರ್ಲಕಂಟ್‌ದ ಜಾಗೆ ಕದ್ರಿಡ್ ಒಂಜಿ ಆಶ್ರಮ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಆಯಿಕ್ 'ಸಾಧಕಾಶ್ರಮ'

ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುದರ್ ದೀಯೆರ್. ನೆಕ್ಕ್ ಜಾಗೆ ಒದಗಯಿನಾರ್ ಪಡಮನ್ನೂರು ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯೆರ್. ಮುಲ್ಪ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮಲ್ಲ ಕಟ್ಟೋಣ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸತಿಗೃಹೊಕ್ಲೆನ್ ಕಟ್ಟಿಯೆರ್. ಮುಲ್ಪ ನೂಲು ದೆಪ್ಪುನು, ರಂಗ್ ಪಾಡುನು, ಕುಂಟು ನೆಯ್ಪಿನಿ... ಇಂಚಿನ ಖಾದಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಲು ನಡತೊಂದಿತ್ತ್. 1923ಟ್ ನೆಹರೂ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬನ್ನಗ ಈ ಆಶ್ರಮೊಗು ಭೇಟಿ ಕೊರ್ದುಂ, ಅಲ್ಪದ ಶುಚಿತ್ವ, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು, ಶಿಸ್ತು, ಸಂಗೀತ ಉಂದೆನ್ ಮಾತ ತೂದು ಬಾರೀ ಮೆಚ್ಚೊಂಡೆರ್. ಇಂಚಿತ್ತ ನನೊಂಜಿ ಆಶ್ರಮೊನು ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕುಡ್ಲ ಬೊಕ್ಕ ಬಂಟ್ವಾಳದ ನಡುಟು ಬರ್ಪಿನ ಆರ್ಕುಳಡ್‌ಲಾ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತೆರ್.

ಈ ಸಾಲೆ ಆವಡ್, ಆಶ್ರಮ ಆವಡ್, ಜನೊಕ್ಲೆನ ಉಡಲ್‌ಡ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆನ್ ಪುಟ್ಟಾವುನ ಸಲಾದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತಿನ ಸಂಸ್ಥೆಲು. ಅಹಿಂಸೆ ಬೊಕ್ಕ ಸತ್ಯೊದ ಮಾರ್ಗೊಡು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆದ ಸ್ವರಾಜ್ಯೊನು ಕಟ್ಟುನ ದಿಸೆಟ್ ಬೋಡಾಯಿನ ಬೀರೆರೆನ್ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಲು ತಯಾರ್ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತ್. ಬೆನ್ಪುನ ಮನಸ್ ಇತ್ತಿನಕ್‌ಲೆಗ್ ಮುಲ್ಪ ಎಡೇನ ಬೇಲೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕುಚ್ಚೆನದಾಂತಿನ ನುಪ್ಪು ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಮನಸ್‌ಗ್ ತಲ್ಮೆನಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಖಾದಿ ಕೇಂದ್ರ

ಗಾಂಧೀಜಿ ವಕೀಲಿ ಕಲ್ತಿನಾರ್. ಬಾರೀ ಮಂಡೆಕರ್ಚಿದಾರ್. ಮಸ್ತ್ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ 'ಖಾದಿ' ಪನ್ಪಿನ ಒಂಜಿ ಕುಂಟುದ ತುಂಡುನು ಆರ್ ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆ ವಿರುದ್ಧದ ಒಂಜಿ 'ಪರ್ತೆದ ಪಗರಿ' ಆದ್ ಗಳಸಿಯೆರ್. ಜಾತಿ - ಮತ - ಧರ್ಮ - ಬಾಸೆಲೆ ನಿಲೆಟ್ಟ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಆದ್ ಬದ್‌ಕೊಂದಿತ್ತಿನ ರಾಷ್ಟ್ರ ಇಡಿತ್ತ ಜನೊಕ್ಲೆನ್ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಪೆರೆ ಉಂದೆರ್ದ್ ಎಡ್ಡೆ ಸಾಧನ ಅಪಗದ ಸಂದರಪ್ಪುಡು ಬೇತೆ ತಿಕ್ಕ್‌ದುವಂದ್. ಅವತ್ತಾಂದೆ, ಖಾದಿ ಒಂಜಿ ಉದ್ದಿಮೆ ಆದ್ ಬುಳೆಂಡ ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆ ಕುಂಟುದ ಬೇರೊಗು ಬಾರೀ ಮಲ್ಲ ಪೆಟ್ಟ್.

ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರೆನಲೆಕ್ಕನೇ ವಕೀಲೆರಾದಿತ್ತಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಗಾಂಧೀಜಿನ ಈ ಆಲೋಚನೆನ್ ಸರಿಯಾದ್ ಅರ್ತ ಮಲ್ತೊಂಡೆರ್. ಬಾರೀ ಕರ್ಚಿ ಮಲ್ತ್‌ದ್, ಇತ್ತೆ ಕೇರಳಡ್ ಉಪ್ಪುನ ನೀಲೇಶ್ವರೊಡು ಆರ್‌ಲಾ ಒಂಜಿ ಖಾದಿ ಕೇಂದ್ರೊನು ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಸಾಬರಮತಿರ್ದ್ ಬತ್ತಿನ ಛೋಟಾಲಾಲ್ ಪನ್ಪುನಾರ್ ಈ ಖಾದಿಕೇಂದ್ರೊದ ಆಡಳ್ತೆ ತೂವೊನೊಂದು ಇತ್ತೆರ್. 1922-23ಟ್ ಈ ಕೇಂದ್ರಡ್ ನೂದು ಜನ ನೂಲು ದೆಪ್ಪುನಕುಲು ನೂದು ಜನ ನೆಯ್ಪಿನಕುಲು ಬೇಲೆ ಬೆನೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಪಂಡ ಆ ಕಾಲೊಡು ಅವು ಬಾರೀ ಮಲ್ಲ ಮಟ್ಟ್‌ದ ಉದ್ದಿಮೆಂದೇ ಪನೊಲಿ. ಮುಲ್ಪ ತಯಾರಾವೊಂದಿತ್ತಿನ ಖಾದಿಲಾ ಮಸ್ತ್ ಎಡ್ಡೆ ಗುಣಮಟ್ಟದವುಂದು ಪುದರಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ನೆನ್ ತೂವೆರೆ ಬತ್ತಿನ ರಾಜಾಜಿಯೆರ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮುಟ್ಟಿನವು ಬಂಗಾರ್ ಆಪುಂಡುಂದು ಉಡಲ್ ದಿಂಜಿದ್ ಪುಗರಿಯೆರ್.

ಆಂಡ ದಾನೆ ಮಲ್ಪುನು? ಎಡ್ಡೆ ಸಾದಿಯೆ ಪೋಪಿನಕ್ಲೆಗ್ ಅಜ್ಜೆಗೊಂಜಿ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ

ಎದುರಾಪುಂಡು. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಈ ಪಾತೆರ ಎಡ್ಡೆ ಅನ್ವಯ ಆಪುಂಡು. ಅರೆನ ಖಾದಿ ಭಂಡಾರೊಡು ತಯಾರಾಯಿನ ಖಾದಿಗ್ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಎಡ್ಡೆ ಪುದರ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಮಸ್ತ್ ಮಾರಾಟೊಲಾ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಖಾದಿದ ವ್ಯವಹಾರೊಡು ಮಸ್ತ್ ಜನರ್ದ್ ಆರೆಗ್ ವಂಚನೆ ಆಂಡ್.

ಅವ್ವೇ ಪೊರ್ತುಡು ಉಡುಪಿ, ಕುಂದಾಪುರ, ಕಾರ್ಲ, ಮುಲ್ಕಿ, ಕಾಸರಗೋಡು ಮುಲ್ಪಲಾ ಖಾದಿ ಭಂಡಾರೊಲು ಇತ್ತ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಂಗಾಧರ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅಪಗ ಒಂಜಿ ಖಾದಿ ಕೇಂದ್ರೊನು ನಡಪಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದಾರೆನ ಈ ನೀಲೇಶ್ವರದ ಖಾದಿ ಕೇಂದ್ರೊರ್ದ್ ಅರೆನ ಬೇರೊಗು ಒಂತೆ ಪೆಟ್ಟ್ ಬೂರುಂಡು. ಅಂಚ ಆರೆಗ್ ಸಮಾದಾನ ಆವಂದೆ ಆರ್ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಚರಕಾ ಸಂಘೊಗು ದೂರು ಕೊರಿಯೆರ್. ಕರ್ನಾಟಕೊಡು ರಡ್ಡ್ ಖಾದಿ ಕೇಂದ್ರೊಲು ಉಪ್ಪುನ ಅಗತ್ಯ ಇಜ್ಜಿಂದ್ ಸಂಘದ ತೀರ್ಪು ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚ ಉಪಾಯ ಇಜ್ಜಂದೆ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ 1929ನೇ ಇಸವಿಡ್ ನೀಲೇಶ್ವರದ ಖಾದಿಕೇಂದ್ರೊನು ಮುಚ್ಚೊಡಾಂಡ್. ಇಂಚಿತ್ತಿನ ಏತೋ ಪೆಟ್ಟ್‌ಲೆನ್ ತಿನೊಂದು ಬುಲೆಪುನವು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಮುಂಡೊಡು ಬರೆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಆರ್ ಸಾಮಾನ್ಯೆರೆಲೆಕ್ಕ ಇಂಚಿನ ಸೋಲುಲೆಗ್ ಪೋಡಿನಾರತ್ತ್. ಒಂತೆಲಾ ಅಸ್ಕಂದೆ ದೇಶಸೇವೆ ಬೊಕ್ಕ ಸಮಾಜಸೇವೆದ ಸಾದಿಯೆ ದುಂಬರಿಯೊಂದೇ ಪೋಯಿನವು ಅರೆನ ಮಲ್ಲ ಗುಣ ಬೊಕ್ಕ ಸಾಮರ್ತಿಗೆ.

ನೀಲೇಶ್ವರದ ಖಾದಿ ಕೇಂದ್ರೊನು ಮುಚ್ಚೊಡುಂದು ಶಿಪಾರಿಸ್ ಮಲ್ತಿನಾರ್ ಅವೆನ್ ತೂವೊನೊಂದಿತ್ತಿನ ಭೋಟಾಲಾಲೆರೇ. "ಎಂಕ್ ನನ ಮೂಲು ಬೇಲೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಆವಂದ್" ಪಂದ್ ಆರ್ ಗಾಂಧಿಯೆರೆಗ್ ಕಾಗಜಿ ಬರೆಯೆರ್. "ಆಯೆ ಇಜ್ಜಿಂದ್ ಆಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಕೇಂದ್ರೊನು ನಡಪಾವುನು ಏರ್"ಂದ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಓಲೆ ಬರೆಯೆರ್. ಅಡೆಗ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಸ್ವದೇಶಿ ಚಳವಳಿದ ಮುಕಾಂತ್ರ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಸಾದಿಸಾವೊಡು ಪನ್ಪಿನ ಒಂಜಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ರಂಗ್‌ದ ಕನೊತ್ತ ರೆಂಕೆ ಪೊಲಿಂಡ್. ಯವಸ್ತೆ ತೂವೊನುನಾಯೆ ಒರಿ ಬೇಲೆ ಬುಡಿಯೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಒಂಜಿ ಉದ್ದಿಮೆನ್ ಅತ್ತ್‌ಡ ಸಂಸ್ಥೆನೇ ಮುಚ್ಚೊಡಾದ್ ಬರ್ಪಿನವು ಒಂಜಿ ದುರಂತನೇ. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಮನಸ್‌ಗ್ ಈ ಸಂಗತಿರ್ದ್ ಮಸ್ತ್ ಬೇನೆ ಆಂಡ್. ಆಂಡ ದಾನ್ನು? ಬೇತೆ ವಾ ಉಪಾಯಲಾ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಬದ್‌ಕ್ ಪಂಡನೇ ಅಂಚ. ಎರ್ತೆ ಜಪ್ಪೆಲ್‌ದ ನಡುಟು ತೂಂಕುನ ಉಜ್ಜಾಲ್‌ದ ಲೆಕ್ಕ. ತೂಂಕೊಂದು ಇಪ್ಪುನವು ನರಮಾನ್ಯನ ಧರ್ಮ. ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ದರ್ಮದ ಸಾದಿಯೆ ನಡತೆರ್.

ಎಂಕ್ಲೆಗ್ ಬೋಡಾಯಿನ ಉಪ್ಪುನು ಎಂಕ್ಲೇ ತಯಾರ್ ಮಲ್ಪುವ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಿಜ ಅರ್ಥೊಡು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ

ಪೊರ್ಂಬೆಲ್‌ಗ್ ಒಂಜಿ ಪೊಸ ಸಕ್ತಿ ಕೊರುಂಡು, ಉಮೇದ್ ಕೊರುಂಡುಂದು ಪನೊಲಿ.

1930ಡ್ ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರ್ ಕಾನೂನುಭಂಗ ಆಂದೋಲನನ್ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ಉಪ್ಪುದ ಮಿತ್ತ್‌ಲಾ ತೆರಿಗೆ ಪಾಡ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ತೆರಿಗೆ ಕೊರಂದೆ ನಮ್ಮವೇ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ನಮ ಉಪ್ಪು ತಯಾರ್ ಮಲ್ಪುಲೆಕ್ಕ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಗಾಂಧೀಜಿ ಈ ಒಂಜಿ ಅವಕಾಶೊನು ಬಾರೀ ಮಲ್ಲ ಅಸ್ತ್ರ ಆದ್ ಗಳಸೆರೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಡಲ ಕರೆಟ್ ಸಾರಗಟ್ಟಲೆ ಜನ ಒರೋನೇ ಈ ಒಂಜಿ ಕಾನೂನುನು ಮೀರ್‌ದ್ ಉಪ್ಪು ತಯಾರ್ ಮಲ್ಪೊಲಿ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆರ್ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಆರೆನ ಉಪಾಯ ಫಲ ಕೊರುಂಡು.

ಗಾಂಧೀಜಿ 1930ನೇ ಇಸವಿದ ಏಪ್ರಿಲ್ 5 ತಾರೀಕ್‌ದಾನಿ ಸಾಬರ್‌ಮತಿರ್ದ್ ದಂಡಿ ಮುಟ್ಟ ನಡತೊಂದು ಪೋದು ಉಪ್ಪು ತಯಾರ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಸ್ತ್ ಜನ ಈ ಕಜ್ಜೊಡು ಜೊತೆ ಕೊರಿಯೆರ್.

ಆ ವರ್ಸ ಕೆ.ಪಿ.ಸಿ.ಸಿ.ದ ಗುರ್ಕಾರ್ರೆ ಆದಿತ್ತಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಮುಂದಾಲ್ಮೆಡ್ ಫೆಬ್ರವರಿ 23 ತಾರೀಕ್‌ದಾನಿ ಬಳ್ಳಾರಿಡ್ ನಡತಿನ ಕಾರ್ಯಸಮಿತಿ, ಏಪ್ರಿಲ್ 13 ತಾರೀಕ್‌ದಾನಿ ಅಂಕೋಲಡ್‌ಲಾ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ಪುನುಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆರ್ದ್ ಬತ್ತಿನ ಸುಮಾರ್ ಮುಪ್ಪ ಸಾರ ಜನ ಅಂಕೋಲದ ಪೂಜಗೇರಿ ಕಡಲ ಕರೆಟ್ ಸೇರಿಯೆರ್. ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆ ಸಂಬಳ ತಿನೊಂದಿತ್ತಿನ ಪೊಲೀಸ್‌ದಕ್ಲು ತೂದೇ ಬಾಕಿ! ಮೊಕ್ಲೆಡ್ ಕೆಲವೆರ್ ಕಡಲ ನೀರ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪು ತಯಾರ್ಪಾದ್‌ಲಾ ಆಂಡ್. ಪೊಲೀಸ್‌ದಕ್ಲು ಬತ್ತಿ ಸಾದಿಗ್ ಸುಂಕ ಇಜ್ಜಿಂದ್ ಬಜೀ ರಡ್ಡ್ ಜನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿನಕ್ಲೆನ್ ಮಾತ್ರ ಬಂಧಿಸಾಯೆರ್.

ಕುಡ್ಲ ಸೇರಿಲೆಕ್ಕ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕಡಲ ಕರೆಟ್ಟ್ ಆನಿಯೇ ಉಪ್ಪು ತಯಾರ್ಪಾವುನುಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಒಲ್ಪ ತೂಂಡಲ ಕಡಲ್‌ದೆ. ಜನೊಕ್ಲು ಬಾರೀ ಉಮೇದ್‌ಡ್ ಆ ದಿನಕ್ಕಾದ್ ಕಾತೆರ್.

ಏಪ್ರಿಲ್ 13ತ್ತಾನಿ ಸುರು ಆದ್ ದುಂಬಗ್ 5 ದಿನ ಬುಡಂದೆ ಕಾಸರಗೋಡು, ಕುಂಬಳೆ, ಮಂಜೇಶ್ವರ, ಸುರತ್ಕಲ್, ಪಡುಬಿದ್ರಿ, ಕಾಪು, ಕಟಪಾಡಿ, ಮಲ್ಪೆ ಬೊಕ್ಕ ಕುಂದಾಪುರಲೆಡ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡತ್‌ಂಡ್. ಮಾತ ಕಡೆಟ್‌ಲಾ ಸಾರಗಟ್ಟಲೆ ಜನ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಪೊಲೀಸ್‌ದಕ್ಲು ಒರಿ ಇರ್ವೆರೆನ್ ಮಾತ್ರ ಕೋಳ ಪಾಡ್‌ದ್ ಲೆತೊಂದು ಪೋಯೆರ್. ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆನೇ ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆ ವಿರುದ್ಧ ಮಲ್ಲ ಸೊರೊಟ್ಟು ಘೋಷಣೆ ಲೆತ್ತೊಂದು ಯುದ್ಧೊಗು ಜತ್ತಿನ ಒಂಜಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆ ಅವು. ಬ್ರಿಟಿಷೆರ್ ಬೆಕ್ಕಸಾದ್ ತೂವೊಂದಿತ್ತಿ ಲೆಕ್ಕನೇ ಕುಡ್ಲದ ಜನ ಕಡಲ್‌ದ್ ಉಪ್ಪು ನೀರ್‌ನ್ ಮೆರವಣಿಗೆಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಚೇರಿಗ್ ಕನತೆರ್. ಆ ನೀರ್‌ನ್ ಕೊದಿಪಯೆರ್. ಉಪ್ಪು ತಯಾರ್ ಮಲ್ತೆರ್. ನನ ವಾ ಉಪ್ಪುದ ಮಿತ್ತ್ ತೆರಿಗೆ ಪಾಡುನುಂದು ಗೊತ್ತಾವಂದೆ ಬ್ರಿಟಿಷೆರ್ ಕಣ್ಣ್‌ಬಾಯಿ ಬುಡಿಯೆರ್. ಮಲ್ತಿ ಉಪ್ಪು ಇತ್ತಿ ಬಾಜನೊಲು, ಒರಿನ ಕನಕ್‌ನ್ ಪೊಲೀಸ್‌ದಕುಲು ಪತೊಂದು ಪೋಯೆರ್.

ಅಂಕೋಲೆಡ್ 45 ದಿನ ಚಳವಳಿ ನಡತ್ಂಡ್. ದಿನ ದಿನಲಾ ಸಾರಗಟ್ಟಲೆ ಜನ ಬತ್ತ್ ಸೇರೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಚಳವಳಿಗ್ ಪೊಸ ಉಮೇದ್ ಸಗ್ತಿ ಕೊರೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಏಪ್ರಿಲ್ 20 ತಾರೀಕ್‌ದಾನಿ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಅಂಕೋಲೆರ್ದ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತ್ ಎತ್ತ್‌ನಗ ಪೊಲೀಸ್‌ದಕುಲು ಕೋಳ ಪತೊಂದು ಕಾತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕಟಪಾಡಿಡ್ ಪಾಂಗಾಳ ಮಂಜುನಾಥ ನಾಯಕ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಬಂಧನೊಗು ತಿಕ್ಕಿಯೆರ್. ಜಿಲ್ಲೆದ ಮರಕ್ಕಲೆರ್ ಎಚ್.ಕೆ. ತಿಂಗಳಾಯೆರೆನ ಮುಂದಾಲ್ಮೆಡ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡು ಭಾಗವಹಿಸಾಯೆರ್.

ಕುಡ್ಲದ ಕೇಂದ್ರ ಮೈದಾನೊಡು ಆನಿ ಬಯ್ಯಡ್ ಕೆ.ಆರ್. ಪ್ರಭುಕ್ಲೆನ ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆಡ್ ನಡತಿ ಸಭೆಟ್ ಉಮೇಶ್‌ರಾವ್, ಕೊಂಬ್ರಬೈಲು ಶಂಕರ ರಾವ್, ಶೇಕ್ ಯೂಸುಫ್ ಸಾಹೇಬ್, ಉಳ್ಳಾಲ ತುಕ್ರಪ್ಪ, ಪಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಯ್ಯ, ಪತ್ತುಮುಡಿ ವಾಸುದೇವ ರಾವ್ ಮೊಕ್ಲು ಮಾತ ಇತ್ತ್‌ದ್ ಉಪ್ಪುನು ಏಲಂ ಪಾಡಿಯೆರ್. ಆತಾನಗ ಪೊಲೀಸ್‌ದಕ್ಲು ಪಾರ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಉಪ್ಪುನು ಒಯ್ತ್ ಗೆತ್ತೊಂಡೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ತೋಜಾಯಿ ಸಾದಿಡೆ, ಪಣಿಯಾಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್, ಎಂ. ವಿಠಲ ಕಾಮತ್, ಎಚ್. ರಾಮರಾಯ ಮಲ್ಯ, ಸಂತ್ಯಾರು ಅನಂತ ಪದ್ಮನಾಭ ಭಟ್ಟ, ಭೋಜರಾವ್ ಬೋಳಾರ ಮೊಕ್ಲು ಉಡುಪಿಡ್, ಕೃಷ್ಣರಾಯ ಕೊಡ್ಗಿ, ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಕಾರಂತನಕುಲು ಕುಂದಾಪುರಡ್, ಎಂ. ಗೋವರ್ಧನ ರಾವ್, ಜಾರ್ಕಳ ನಾಗಣ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆ – ಮೊಕ್ಲು ಕಾರ್ಲಡ್ ಜನಕ್ಲೆಗ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಬಗೆಟ್ ತೆರಿಪಾದ್, ಜನಕ್ಲೆನ್ ಒಟ್ಟು ಮಲ್ಪುನುಂದು ದುಂಬೇ ತೀರ್ಮಾನ ಆಯಿಲೆಕ್ಕನೇ ಮಾತ ದಿಕ್ಕ್‌ಡ್‌ಲಾ ಉಪ್ಪು ಜೋರುಡೆ ತಯಾರಾಂಡ್. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಚಳವಳಿಡ್ ಶ್ರೀಮಂತೆರ್, ಭೂಮಿದ ದನಿಕುಲು, ಜಾತಿ – ಮತ ಭೇದ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಮಾತೆರ್‌ಲಾ ಸೇರೊಂಡೆರ್. ಪೊಂಜೊವ್ಲುಲಾ ಸೇರಿನವು ಒಂಜಿ ಇಸೇಸನೇ. ಕುಡ್ಲದ ಮುರುಡೇಶ್ವರ ರತ್ನಾಬಾಯಿ, ಸುಂದರಿಬಾಯಿ, ಆರ್.ಕೆ. ಪ್ರಭುಕ್ಲೆನ ಬುಡೆದಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಿಬಾಯಿ, ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪೊಣ್ಣು ಜೋಕುಲು ರಾಧಾ, ಸಗುಣಾ... ಮೊಕ್ಲು ಮಾತ ಕುಡ್ಲಡ್ ನಡತಿನ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡು ಭಾಗವಹಿಸಾಯಿನ ಬಗೆಟ್ ವರದಿಲು ತಿಕ್ಕ್‌ದ.

ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪ್ರಭಾವೊಡು

ದೇಶಭಕ್ತೆರಾಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆಡಪ್ಪ ಸ್ವಯಂಸೇವಕೆರಾದ್ ಬೆಂದಿನ ಮಸ್ತ್ ಜನ ಖಾದಿ ಮಾರುನು, ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ... ಇಂಚ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕಜ್ಜೊಲೆಡ್ ತೊಡಗಾವೊಂಡೆರ್. ಅಕ್ಲೆಡ್ ದಾಮೋದರ ಬಾಳಿಗೆರೆನವು ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಪುದರ್. ಮದ್ರಾಸ್‌ದ ಗವರ್ನರೆರ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬನ್ನಗ, ಸಾಲೆ ಕಲ್ಪುನ ಜೋಕುಲು ಗಾಂಧಿ ಟೊಪ್ಪಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ತೋಜಾಯೆರ್. ಆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ನಡತಿನಿ ದಾಮೋದರ ಬಾಳಿಗೆರೆನ ಮುಂದಾಳ್ಮೆಡ್. ಅಲ್ಪ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಕ್ಲೆನ್ ಗಿಡಪೆರೆ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿ

ಕಾರಿನಕುಲು ಲಾಠಿಲಾ ಬೀಜಯೆರ್.

ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್ ಕುಡ್ಲದ ಸರಕಾರಿ ಕಾಲೇಜಿಡ್ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯೆಟ್ ಕಲ್ತೊಂದಿಪ್ಪುನಗ ಅಪಗದ ಸಿರಿವಂತ ವಕೀಲೆರಾಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಬಗೆಟ್ಟ್ ತೆರಿಯೊಂಡೆರ್. ಗಾಂಧೀಜಿ ಬೊಕ್ಕ ಮೌಲಾನಾ ಶೌಕತ್ ಆಲಿಯೆರೆನ ಭಾಷಣ ಕೇಂಡ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುದ್ಧೊಗು ಜತ್ತಿನ ಕಾರಂತೆರ್ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತನ್ನ ಊರು ಕುಂದಾಪುರೊಗು ಪೋದು ಖಾದಿ ಅಂಗಡಿ ದೆತ್ತ್‌ದ್ ಖಾದಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನಲೆಕ್ಕನೇ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಗಾದ್ ಪೊಣ್ಣೆಯಿನಾರ್ ಕಾರಂತೆರ್. ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರ, ಕಲಿ - ಗಂಗಸರ ಪರ್ಪುನೆಕ್ಕ್ ವಿರೋಧ, ವೇಶ್ಯೆನಕ್ಲೆನ ಪೊಣ್ಣುಜೋಕ್ಲೆನ ಮದಿಮೆ... ಇಂಚ ಕಾರಂತೆರೆನ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಳಜಿ ಬೊಕ್ಕ ಚಟುವಟಿಕೆಲುಲಾ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಲೆಕ್ಕನೇ ಇತ್ತ್.

1930ಡ್ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸುರು ಆನಗ ಉಡುಪಿಡ್ದ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದಳ ಪನ್ಪಿನ ಇರ್ವತ್ತರಡ್ದ್ ಸ್ವಯಂಸೇವಕೆರೆನ ಒಂಜಿ ದಳೊನು ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಉಡುಪಿಡ್ದ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ನಡತೊಂದು ಬತ್ತಿನಾರ್ ಎಸ್.ಯು. ಪಣಿಯಾಡಿ. 28-4-1930 ದಾನಿ ಆರ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಎತ್ತ್‌ದ್, 29 ತಾರೀಕ್‌ದಾನಿ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಜೈಲ್ ಸೇರಿಯೆರ್. ವಿಚಾರಣೆ ನಡತ್‌ದ್ ಪದಿನ್ಯೆನ್ ತಿಂಗೊಲುದ ಕಠಿಣ ಸಿಗ್ಸಲಾ ಆರೆಗ್ ತಿಕ್ಕ್‌ಂಡ್.

ಹೆಚ್.ಕೆ. ತಿಂಗಳಾಯ ಪನ್ಪಿನ ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಪರಮಭಕ್ತೆರ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಬಲಗೈ ಬಂಟೆ. ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೊರ್ಂಬಲ್‌ಡ್ ಜೀವಮಾನ ಇಡೀ ಪೊಣ್ಣೆಯಿನಾರ್. 1924ಟ್ ನಡತಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಹಾಧಿವೇಶನೊಗು ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪೋಯಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರತಿನಿಧಿನಕ್ಲೆಡ್ ಮೇರ್‌ಲಾ ಒರಿ. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ್ ಬ್ರಿಟಿಷೆರ್ ಬಂಧಿಸಾನಗ, ಕುಡ್ಲಡ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊನು ದುಂಬರಿಪುನ ಜಬಾದಾರಿನ್ ಮೇರ್ ವೈಸೊಂಡೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಪಾತೆರದಲೆಕ್ಕ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್, ಆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಜ್ಜೊಲೆಡ್ ತೊಡಗಾವೊನ್ನ ವಕೀಲೆರ್ ಎಂ. ಉಮೇಶ್ ರಾವ್. 1921ದ್ ೧7 ಮುಟ್ಟ ಕುಡ್ಲಡ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದಾರ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತಿನ ತಿಲಕ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟ್ರ ಆದ್ ಬೆಂದೆರ್. 1930ಡ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದಾರ್ ಪ್ರದೇಶ ಸಮಿತಿದ ತೀರ್ಮಾನದಲೆಕ್ಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ಪೆರೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡೊಗು ಪೋಯೆರ್. ಅಪಗ ಉಮೇಶ್ ರಾವ್ ಕುಡ್ಲಡ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಬ್ರಿಟಿಷೆರ್ ಆರೆನ್‌ಲಾ ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಂತ್‌ದ್ ಆಜಿ ತಿಂಗೊಲು ಕಠಿಣ ಸಜೆ ಕೊರಿಯೆರ್.

ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಅಸಹಕಾರದ ಲೆಪ್ಪುಗು ಓಕೊಂದು ವಕೀಲಿ ಕೆಲಸ ಬುಡಿನ ನನೊರಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭೀಡೆ ಶೇಷ ಭಟ್ರ್. ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದಾರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರೊಂದು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗ್ ಚರಕ

ಕಾರಿನಕುಲು ಲಾತಿಲಾ ಬೀಜಯೆರ್.

ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್ ಕುಡ್ಲದ ಸರಕಾರಿ ಕಾಲೇಜಿಡ್ ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯೆಟ್ ಕಲ್ತೊಂದಿಪ್ಪುನಗ ಅಪಗದ ಸಿರಿವಂತ ವಕೀಲೆರಾಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಬಗೆಟ್ಟ್ ತೆರಿಯೊಂಡೆರ್. ಗಾಂಧೀಜಿ ಬೊಕ್ಕ ಮೌಲಾನಾ ಶೌಕತ್ ಆಲಿಯೆರೆನ ಭಾಷಣ ಕೇಂದ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುದ್ಧೊಗು ಜತ್ತಿನ ಕಾರಂತೆರ್ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತನ್ನ ಊರು ಕುಂದಾಪುರೊಗು ಪೋದು ಖಾದಿ ಅಂಗಡಿ ದೆತ್ತ್‌ದ್ ಖಾದಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನಲೆಕ್ಕನೇ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಗಾದ್ ಪೊಣಿಯಿನಾರ್ ಕಾರಂತೆರ್. ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರ, ಕಲಿ – ಗಂಗಸರ ಪರ್ಪುನೆಕ್ಕ್ ವಿರೋಧ, ವೇಶ್ಯೆನಕ್ಲೆನ ಪೊಣ್ಣುಜೋಕ್ಲೆನ ಮದಿಮೆ... ಇಂಚ ಕಾರಂತೆರೆನ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಳಜಿ ಬೊಕ್ಕ ಚಟುವಟಿಕೆಲುಲಾ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಲೆಕ್ಕನೇ ಇತ್ತ್.

1930ಡ್ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸುರು ಆನಗ ಉಡುಪಿಡ್ದ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದಳ ಪನ್ಪಿನ ಇರ್ವತ್ತೆರಡ್ದ್ ಸ್ವಯಂಸೇವಕೆರೆನ ಒಂಜಿ ದಳೊನು ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಉಡುಪಿಡ್ದ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ನಡತೊಂದು ಬತ್ತಿನಾರ್ ಎಸ್.ಯು. ಪಣಿಯಾಡಿ. 28–4–1930 ದಾನಿ ಆರ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಎತ್ತ್‌ದ್, 29 ತಾರೀಕ್‌ದಾನಿ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಜೈಲ್ ಸೇರಿಯೆರ್. ವಿಚಾರಣೆ ನಡತ್‌ದ್ ಪದಿನ್ಮೈನ್ ತಿಂಗೊಲುದ ಕಠಿಣ ಸಿಗ್ಸಲಾ ಆರೆಗ್ ತಿಕ್ಕ್‌ಂಡ್.

ಹೆಚ್.ಕೆ. ತಿಂಗಳಾಯ ಪನ್ಪಿನ ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಪರಮಭಕ್ತೆರ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಬಲಗೈ ಬಂಟೆ. ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೊರ್ಂಬಲ್‌ಡ್ ಜೀವಮಾನ ಇಡೀ ಪೊಣಿಯಿನಾರ್. 1924ಟ್ ನಡತಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಹಾಧಿವೇಶನೊಗು ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪೋಯಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರತಿನಿಧಿನಕ್ಲೆಡ್ ಮೇರ್‌ಲಾ ಒರಿ. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ್ ಬ್ರಿಟಿಷೆರ್ ಬಂಧಿಸಾನಗ, ಕುಡ್ಲಡ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊನು ದುಂಬರಿಪುನ ಜಬಾದಾರಿನ್ ಮೇರ್ ವೈಸೊಂಡೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಪಾತೆರದಲೆಕ್ಕ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್, ಆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಜ್ಜೊಲೆಡ್ ತೊಡಗಾವೊನ್ನ ವಕೀಲೆರ್ ಎಂ. ಉಮೇಶ್ ರಾವ್. 1921ದ್ ೯ 27 ಮುಟ್ಟ ಕುಡ್ಲಡ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದಾರ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತಿನ ತಿಲಕ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟ್ರ ಆದ್ ಬೆಂದೆರ್. 1930ಡ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದಾರ್ ಪ್ರದೇಶ ಸಮಿತಿದ ತೀರ್ಮಾನದಲೆಕ್ಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ಪೆರೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡೊಗು ಪೋಯೆರ್. ಅಪಗ ಉಮೇಶ್ ರಾವ್ ಕುಡ್ಲಡ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಬ್ರಿಟಿಷೆರ್ ಆರೆನ್‌ಲಾ ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಂತ್‌ದ್ ಆಜಿ ತಿಂಗೊಲು ಕಠಿಣ ಸಜೆ ಕೊರಿಯೆರ್.

ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಅಸಹಕಾರದ ಲೆಪ್ಪುಗು ಓಕೊಂದು ವಕೀಲಿ ಕೆಲಸ ಬುಡಿನ ನನೊರಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭೀಡೆ ಶೇಷ ಭಟ್ರ್. ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದಾರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರೊಂದು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗ್ ಚರಕ

ಒದಗಾವುನಂಚಿನ ಕೆಲಸ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಅವೆತ್ತ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್, ದ್ರಾವಿಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ, 'ರಾಷ್ಟ್ರಬಂಧು' ಪತ್ರಿಕೆಲೆನ ತಾಪನೆಗಾತ್ರ ಬೆಂದೆರ್. ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಡ್ ಸೇರೊಂದು ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯೆರೆನ ಬೆರಿಸಾಯ ಆದ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತೆರ್.

ಮೂಲ್ಕಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪೂಂಜೆರ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬನ್ನಗ ಮಲ್ತಿನ ಭಾಷಣ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಸ್ವದೇಶಿ ಚಳವಳಿಡ್ ಭಾಗವಹಿಸಾಯಿನಾರ್. ಮುಲ್ಕಿದ ತನ್ನ ಇಲ್ಲಡೇ ಇತ್ತೊಂದು ಖಾದಿ ಪ್ರಚಾರ, ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರ, ಪಾನ ನಿಷೇಧ... ಇಂಚಿನ ಬೇಲೆಡ್ ತನನ್ ತೊಡಗಾವೊಂಡೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರೆನ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದ ಇಲ್ಲ್‌ನ್‌ಲಾ ಆಸ್ತಿನ್‌ಲಾ ಕ್ರಯೊಗು ದೆತೊಂದು ಆ ಇಲ್ಲನೇ ತನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಲೆನ ಕೇಂದ್ರವಾದ್ ಮಲ್ತೆರ್. 1934ಟ್ಟ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಜಿಲ್ಲೆಗ್ ಬತ್ತಿನಾರ್ ಪೂಂಜೆರೆನ ಇಲ್ಲಡ್ ಉಂತುದಿತ್ತೆರ್. ಬಪ್ಪನಾಡ್ ದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರೀ ದೇವಸ್ಥಾನೊಗು ಹರಿಜನೊಕ್ಲೆನ್ ಪೊಗ್ಗಾವುನ ಒಂಜಿ ಮಹತ್ವದ ಕಜ್ಜ ಅಪಗನೇ ನಡತ್‌ಂಡ್.

ಅರೆಬೈಲು ಭೋಜರಾವ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ತಿಲಕ ವಿದ್ಯಾಲಯೊಡು ಮಾಸ್ಟ್ರ ಆದಿತ್ತೆರ್. ಕದ್ರಿದ ಸಾಧಕಾಶ್ರಮೊಡುಲಾ ಸೇವೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಡ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಂದೆರ್. ಇಲ್ಲಡ್ ಕಡ್ಡಾಯವಾದ್ ನೂಲು ದೆತ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಬೊಕ್ಕ ಕಲಿ – ಗಂಗಸರ ಪರ್ಪಿನೆತ್ತ ವಿರೋಧೊಡು ನಡತೊಂದಿತ್ತಿನ ಪಿಕೆಟಿಂಗ್‌ಡ್ ಭಾಗವಹಿಸಾಯೆರ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಾದಿಡ್ ಜಿಲ್ಲೆದ ಪೊಂಜೊವುನಕುಲು

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡಡ್ ನಡತಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಚಳವಳಿಡ್ ಜಿಲ್ಲೆದ ಪೊಂಜೊವುನಕ್ಲುಲಾ ಎಡೇನೆ ಬೆನ್ತೆರ್. ಮಸ್ತ್ ತ್ಯಾಗಲಾ ಮಲ್ದೆರ್. ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ಯವಸ್ತೆ ಉಪ್ಪುನ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಪೊಣ್ಣು ಜೀವೊಗು ಪಿರಾಕ್‌ದ್‌ಲಾ ಗೌರವ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಪೊಣ್ಣನ ಮುಂದಾಲ್ತೆಡ್, ಆಳ್ವಿಕೆಡ್ ಮುಲ್ಪದ ಜನ ಎಡ್ಡೆಪುಡು ಇತ್ತೆರ್ ಪನ್ಪಿನೆಕ್ ಎಡ್ಡೆ ಉದಾರ್ನೆ ಅಂಚಿನ ಪೋರ್ಚುಗೀಸೆರೆನೇ ನಡ್‌ಗಾಯಿನ ಉಳ್ಳಾಲದ ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕ. ತುಳುನಾಡ ಅಕ್ಕೆರಸು ಸಿರಿನ ಕತೆನ್‌ಲಾ ನಮ ಮಾತ ಪಿಂದೊಂದ. ಇರ್ವನೇ ಶತಮಾನೊದ ಕಾಲೊಡು ಇಡೀ ದೇಶ ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆ ವಿರುದ್ಧ ಒಂಜಾದ್ ಉಂತುನಗ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ, ಪತ್ರಿಕೆಲೆ ಮುಖಾಂತ್ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊದ ಮೌಲ್ಯ ತೆರಿಯೊಂಡಿನ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆದ ಪೊಂಜೊವ್ಲುಲಾ ದೇಶದ ಲೆಪ್ಪುಗು ಓಕೊನಿಯೆರ್. ಗಾಂಧಿಯೆರೆ ಜೊತೆಟ್ ಪಜ್ಜೆ ಪಾಡಿಯೆರ್. ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಒಡ್ಡಾಯಿ ಜೋಳಿಗೆಗ್ ಅಕ್ಲೆ ಮೆಯಿಟ್ ಇತ್ತಿ ಬಂಗಾರ್ ಪದ್ದೊಯಿನ್ ಪಾಡ್‌ದ್ ಆಗುರಾಯೆರ್. ಇಂಚ ಬಂಗಾರ್, ಪಣವು ಕೊರುದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಚಳವಳಿಗ್ ಸಾಯ ಮಲ್ತಿನಕ್ಲೆಡ್ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ' 'ಚಳವಳಿ' ಇಂಚಿತ್ತಿನ ಸಬ್ದೊಲೆನ ಅರ್ತ ಗೊತ್ತಿಜ್ಜಾಂದಿನ, ಬರವು ಕಲ್ಪಂದಿನ, ಹಳ್ಳಿದ ಪೊಂಜೊವ್ಲುಲಾ ಇತ್ತೆರ್ ಪನ್ಪಿನವು ಈ ಸಂದರಪ್ಪುಡು ಗೇನೊಗು

ಕನವೊಡಾಯಿನ ಸಂಗತಿ.

ಇಂಚ ಜಿಲ್ಲೆದ ಪೊಂಜೊವ್ಲೆನ್‌ಲಾ ಗಾಂಧೀ ತತ್ವದಂಚಿ ಒಯ್ಯುನೆಟ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪಾತ್ರ ಬಾರೀ ಮಲ್ಲವು. ತಾನ್ ಮಾತ್ರ ದೇಸೊಗಾತ್ರ ಕೈಯೇರ್‌ದ್ ಕೊರ್ಪಿನತ್ತ್, ತನ್ನ ಬುಡೆದಿ ಜೋಕುಲುಲಾ ಅವ್ವೇ ಸಾದಿ ಪತ್ತುಲೆಕ್ಕ ಆರ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೊರ್‌ಂಬೆಲ್‌ಗ್ ಮಸ್ತ್ ಕರ್ಚಿ ಉಂಡುಂದು ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಕುಡ್ಲದ ಸಭೆಟ್ ಪನ್ನಗ ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರೆ ಬುಡೆದಿ ಶಾಂತಾಬಾಯಿ ತನ್ನ ವಜ್ರದ ಬೆಂಡ್, ಮೂಂಕುತಿ ಬೊಕ್ಕ ಬೇತೆ ಬಂಗಾರ್‌ದ ಸೊತ್ತುಲೆನ್ ಮಹಾತ್ಮೆರೆಗ್ ಅರ್ಪಿಸಾದ್ ಕುಡ್ಲದ ಪೊಂಜೊವುಲೆಗ್ ಮಾದರಿ ಆಯೆರ್. ಆರ್ ಕೊರಿನ ಬಂಗಾರ್‌ದ ಬಿಲೆ ಅಪಗನೇ ಇರ್ವತ್ತೈನ್ ಸಾರ ರೂಪಾಯಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ! ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪೊಣ್ಣುಜೋಕುಲು ರಾಧಾ ಬೊಕ್ಕ ಸಗುಣಾ ಇರ್ವೆರ್‌ಲಾ ಗಾಂಧೀಜಿಗ್ ಪುರ್ಪದ ಮಾಲೆ ಪಾಡೆರೆಂದ್ ಮಿತ್ತಜಿಡ್ಡೆಗ್ ಬತ್ತಿನಕುಲು, ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಕಣ ದಿಟ್ಟಿ ತನ್ಕುಲೆ ಕೈಟತ್ತಿನ ಬಂಗಾರ್‌ದ ಕಾಜಿದ ಮಿತ್ತ್ ಬೂರುನೆನ್ ತೂದು ದುಂಬು ಪಿರ ತೂವಂದೆ ಆ ಕಾಜಿಲೆನ್ ಬೊಕ್ಕ ಬಂಗಾರ್‌ದ ಸರಪೊಳಿಲೆನ್ ದೆತ್ತ್ ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಜೋಳಿಗೆಗ್ ಪಾಡಿಯೆರ್. ಆನಿದ ಕಾಲೊಡು ಇಡೀ ಸಬೆ ಉಂದೆನ್ ಬೆಕ್ಕಸಾದ್ ತೂಂಡುಗೆ. ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ಕಣನೀರ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ. ಅವೆರ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಗಾಂಧಿನ್ ತೂವೊಡುನ್ಪಿ ಅಂಗ್‌ಡ್ ಸಬೆಕ್ ಬೈದಿನ ಪೊಂಜೊವುಲು ಮಾತ ತನ್ಕುಲೆ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಬಂಗಾರ್ ಪದ್ದೆಯಿನ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಲಡಾಯಿದ ನಿಧಿಕ್ಕಾದ್ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಲ್ತೆರ್‌ಗೆ. ಇಂಚಿತ್ತಿನ ಒಂಜಿ ಘಟನೆ ಕುಡ್ಲ ಬುಡುದು ದೇಶದ ಬೇತೆ ವಾ ಪೇಂಟೆಡ್‌ಲಾ ಆದಿಜ್ಜಾಂಡ್ ಪನ್ಪಿನವು ಮುಲ್ಪ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಕುಡ್ಲದ ಜನ, ಐಟ್‌ಲಾ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ್ ಪೊಂಜೊವ್ಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಂಚಿದ ಪಜ್ಜೆಗ್ ಒಂಜಿ ಗಟ್ಟಿ ಬಲ ಕೊರಿನಿ ಇಂಚ. ಆಂಡ ಈ ಸಂಗತಿಲಾ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸೊಡು ದಾಖಲಾಯಿಜಿ.

ಕಂಡನೆ ಜೈಲುಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿತೊಂದು ಉಪ್ಪುನಗ, ಸಂಸಾರ ಜಬಾದಾರಿನ್ ವೈಸೊಂದು ಓನೆದಾಂತೆ ನಿಬಾಯಿಸಾಯಿನ ಪೊಂಜೆನಕ್ಲೆನ ಒಟ್ಟುಗು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಜೈಲ್‌ಗ್ ಪೋದು ನುಪ್ಪು ನೀರ್ ದಾಂತೆ ಬರೆಲಿನ ಪೊಂಜೊವ್ಲುಲಾ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಜನ ಉಲ್ಲೆರ್. ಮೊಕ್ಲು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಗ್ಗೇ ಪೆರ್ಮೆ ಕನತಿನಕುಲು.

ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತಿಡ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಚಳವಳಿಗ್ ಲಾಗಿನಕುಲು ಕೆಲವೆರ್, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯೆರೆನಂಚಿತ್ತಿನ ನಾಯಕೆರೆನ ಪ್ರಭಾವೊಗು ತಿಕ್ಕ್‌ದ್ ಇಲ್ಲ್ ಜತ್ತಿನಕುಲು ಕೆಲವೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಬೊಕ್ಕ ಆರೆನ ಕುಟುಮೊರ್ದು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆವೊಂದು ಸಂಘಟನೆ ಆಯಿನಕ್ಲು ಕೆಲವೆರ್... ಅಂತೂ ಬ್ರಿಟಿಶೆರೆನ ಭದ್ರಕೋಟೆ ಆದಿತ್ತಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆದ ಪೊಂಜೊವ್ಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೊಣೆಪುರ್ದು ದೂರ ಒರಿಯಿಜೆರ್. ''ಎಂಕ್ಲೆ ಅಟ್ಟೊಡು ಅರಿ ಉಂಡತ್ತಾ, ಊರ್ದ್ಯಾಕ್‌ಲೆ ತರೆಬೆಚ್ಚ ನಂಕ್ ದಾಯೆ''ಂದ್ ಗೋಸ್ಪಾರಿ ಮಲ್ತಿಜೆರ್. ಕುಡ್ಲಡ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡು ಭಾಗವಹಿಸಾಯಿನ ಪೊಂಜೊವ್ಲೆಡ್ ಮುರುಡೇಶ್ವರ ರತ್ನಾಬಾಯಿ,

ಸುಂದರಿಬಾಯಿ, ಕಾಮಾಕ್ಷಿಬಾಯಿ, ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಜೋಕುಲು ರಾಧಾ, ಸಗುಣ ಮೊಕ್ಲು ಮಾತ ಇತ್ತೆರ್‌ಂದ್ ದಾಖಲೆಲು ಪನ್ಪ. ಕಮಲಾವತಿ ಅಮ್ಮ, ಅಂಬಾಬಾಯಿ, ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಮೊಕ್ಲು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್ ಜೈಲ್‌ಗ್‌ಲಾ ಪೋಯೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಮೇರ್ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟೊಡು ಪುದರಾಯಿನ ಕುಡ್ಲದ ಪೊಂಜೊವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೋಣೆಪುಡು ಮಸ್ತ್ ಸರ್ತಿ ಜೈಲ್‌ಗ್ ಪೋಯಿನಾರ್ 'ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಕ್ಕೆ' ಪಂಡ್‌ದೇ ಪುದರಾದಿತ್ತಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಿ.ಪಿ. ರೈ. ಆರ್ ಜೈಲ್‌ಗ್ ಪೋನಗ ಬಂಜಿನಾರ್. ಜೈಲ್‌ಡೇ ಬಾಲೆ ಪೆದ್ದ್‌ದ್ ಬಾಲೆದೊಟ್ಟಿಗೆ ಬುಡುಗಡೆ ಆದ್ ಬತ್ತೆರ್.

ಕುಡ್ಲಡ್ ಪೊಂಜೊವ್ಲೆ ಸಂಘಟನೆಗಾದ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತಿನಕ್ಲೆಡ್ ಡಾ. ಆ್ಯನಿಬೆಸೆಂಟ್ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಪುದರ್. 1909ಡ್ ಆರ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತಿತ್ತೆರ್. ಬೆಸೆಂಟ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಲೆನ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಆರೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿ. 1917ಟ್ ಬೆಸೆಂಟ್ ಕಟ್ಟೋಣಗ್ ಆರ್ ಕೆಸರ್‌ಕಲ್ಲ್ ಪಾಡಿಯೆರ್. ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡುಲಾ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆದ ಪೊಂಜೊವ್ಲೆಗ್ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕೊರ್ತಿನಾರ್.

ಮಗನ್ ಕಳೆವೊನ್ನ ಪೊರ್ತು

'ಪುತ್ರಶೋಕಂ ನಿರಂತರಂ' ಪನ್ಪೆರ್. ಬಾಲೆನ್ ಕಳೆವೊನ್ನ ದುಕ್ಕದ ಪೊರ್ತುಡು ಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆನ ಉಡಲ್‌ಡ್ ಉರ್ಕರಿನ ಬೇನೆ 'ನೀ ಹೀಂಗ ನೋಡಬ್ಯಾಡ ನನ್ನ' ಪನ್ಪಿನ ಒಂಜಿ ಅದ್ಭುತ ಕಬಿತೆಯಾದ್ ಮೂಡುದು ಬತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ. 'ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಸೈತೆ' ಪನ್ಪಿ ಸಬ್ದೊಲು ಕೆಬಿಕ್ ಬೂರಿಸಾತಿಗೆ ಕಕಮಕ ಆದ್ ಯುದ್ಧ ಸೋತಿನಾರ್ ಮೂಜಿ ಲೋಕದ ಬೀರೆರೆ ಮಹಾಗುರು ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯೆರ್. ಕಲ್‌ದ ಕೊಡಿತ್ತ ಕಾಟ ಅಲ್ಲಾವೊಡಾನಗ ಅಸ್ಕಂದಿ ಗಟ್ಟಿಗೆ ಏರ್‌ಲಾ ಉಪ್ಪುಯೆ. ಆಂಡ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ನೆಕ್ಕ್‌ಲಾ ಅಪವಾದ ಆದ್ ಉಂತಿನಾರ್. ಬಂಜಿಡ್ ಬತ್ತಿ ಬಾಲೆದ್‌ಲಾ ದೇಸೊದ ಬೇಲೆನೇ ಮಲ್ಲೊಂದ್ ಗೆರೆತಿನ ಮಾತ್ಮೆರ್.

ಸೇವನಮಿರಾಜ ಬಲ್ಲೆರ್ ತನ್ನ ಬೂಕು 'ತ್ಯಾಗಜೀವಿ ಕಾರ್ನಾಡ ಸದಾಶಿವ ರಾವ್'ಡ್ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಲ್ತಿನ ಈ ಒಂಜಿ ಘಟನೆನ್ ಓದುಂಡ ನಂಕ್ ಈ ಪಾತೆರದ ಅರ್ತದ ಗುರ್ತ ಆವು :

ಒಂಜರೆ ವರ್ಸ ಪ್ರಾಯದ ಒಂಜಿ ಆಣ್‌ಬಾಲೆ ಆರೆಗ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆ ಬಾಲೆಗ್ ಉಸಾರಿಜ್ಜಾಂಡ್. ಊರುದ ಮರ್ದ್‌ಡ್ ಗುಣ ಆಯಿಜಿಂದ್ ಎಚ್ಚಿನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾದ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗ್ ಕೊನೊಯೆರ್. ಬಾಲೆಗ್ ಅಲ್ಪಲಾ ಗುಣ ಆಯಿಜಿ. ಬಾಲೆನ್ ಅಲ್ತ್ ಪಿರ ಕಡಪುಡಿಯೆರ್. ಅವು ಕಾಂಡೆದ ಪೊರ್ತು. ಬಾಲೆನ್ ಲೆತೊಂದು ಬಯ್ಯಡ್ ಬತ್ತ್ ಎತ್ತುವೆರ್‌ಂದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಾತೊಂದಿಪ್ಪುನಗ ಕುಡ ರಡ್ಡ್ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ರಡ್ಡೆನ್‌ಲಾ ದೆತೊಂಡೆರ್. ಒಂಜೆನ್ ಓದುನಗ ಆರೆನ ಮೋನೆಡ್ ಆಯಿನ ಬದಲಾವಣೆ ಏರೆಗ್‌ಲಾ ಪೋಡಿಗೆ ಆಪುಲೆಕ್ಕ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಆರ್ ಏರೆಡಲ ದಾಲ ಪನಂದೆ ಆವೆನ್ ಬೂಕುದ ಅಡಿಟ್ ದೀದ್, ನನೊಂಜೆನ್ ಸಾವಕಾಸೊಡು

ಓದಿಯೆರ್. ಅವೆನ್ ಪಡಮುನ್ನೂರು ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯೆರೆಗ್‌ಲಾ ತನ್ನ ಸಾಲೆ (ತಿಲಕ ವಿದ್ಯಾಲಯ)ಡ್ ಇತ್ತಿನ ಬೇತೆಕ್ಲೆಗ್‌ಲಾ ಕೊರ್ರೆ ಪಂಡೆರ್. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಆಫೀಸ್‌ಗ್ ಪೋದು ಏರಾಂಡಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಲೆತ್ತೊಂದು ಬರ್ರೆ ಪಂಡೆರ್. ಆ ಟೆಲಿಗ್ರಾಮುಡು ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರೆನ ಬಂಧನ ಆತಿನ ಸುದ್ದಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. "ಬಯ್ಯಗ್ ಮೆರವಣಿಗೆ ಬೊಕ್ಕ ಸಬೆ ನಡಪಾವೊಡು, ಈ ಬಗೆಟ್ ಪಾಂಪ್ಲೆಟ್ ಮಲ್ಪುಲೆ. ಅಂಚನೇ ಬಿ. ನರಸಿಂಹರಾವ್ ಬೊಕ್ಕ ಬೇತೆಕ್ಲೆನ್ ಲೆತೊಂದು ಬಲೆ''ಂದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಜನ ಕಡಪುಡಿಯೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ವರ್ತನೆ ಅರೆನ ಅಪ್ಪೆ ಬೊಕ್ಕ ಮಲ್ಲ ಮಗಲ್ ರಾಧನಕ್ಲೆಗ್ ಒಂತೆ ಸಂಸಯ ಪುಟ್ಟಂಡ್. ಬೂಕುದ ಅಡಿಟ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮುಚ್ಚಿದ್ ದೀಯಿನ ಟೆಲಿಗ್ರಾಮುನು ತೂವೆರೆ ಪಡಮನ್ನೂರು ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯೆರೆಡ ಪಂಡೆರ್. ಓದುದು ತೂನಗ ದಾದಂದ್ ಪನ್ಪಿನಿ? ಮದ್ರಾಸ್‌ದ್ ಬರ್ಪಿ ಸಾದಿಡ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಒಂಜೇ ಆಣ್‌ಬಾಲೆ ತೀರ್ ಪೋಂಡು ಪನ್ಪಿ ಸುದ್ದಿ ಐಟ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬೊಕ್ಕ ಕೆಲವು ಸ್ವಯಂಸೇವಕೆರ್ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಶನ್‌ಗ್ ಪೋದು ಬಾಲೆದ ಪುಣ ದೆತೊಂದು ಬತ್ತ್‌ದ್, ಅಕೇರಿದ ಸಂಸ್ಕಾರೊಗು ಯವಸ್ತೆ ಮಲ್ತೆರೆ ಪೋಯೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮಾತ್ರ ಉಡಲ್ ಕೂಂತುನ ದುಕ್ಕನ್ ಅಡೆಗೇ ನಿಂಗೊಂದು, ದೇಶದ ನಾಯಕನ ಬಂಧನದ ಸುದ್ದಿನ್ ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲ ತೆರಿಪಾದ್ ಜನಕ್ಲೆನ್ ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆ ವಿರುದ್ಧ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಪುನ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶದಂಚಿ ಪಜ್ಜೆ ದುಂಬು ದೀಯೆರ್. ಉಂದು ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂಜಿ ಎಲ್ಯ ಪಾಲೆ.

ಜಿ. ವರದರಾಯ ಪೈಕುಲು ತನ್ನ ಬೂಕುಡು ಈ ಘಟನೆದ ಬಗೆಟ್ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಲ್ತ್‌ದ್, ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಜೀವನದ ಈ ಘಟನೆ, ಸತ್ಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕತೆನ್ ನೆಂಪುಗು ಕನಪುಂಡುಂದು ಬರೆಪೆರ್. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮಗನ ಪುಣ ಪೊತ್ತಾಯೆರೆ ಬತ್ತಿ ಬುಡೆದಿನ್ ದನಿನ ಅಪ್ಪಣೆದಲೆಕ್ಕ ತರೆ ಕಡ್ಪೆರೆ ಮಡು ದೆರ್ತಿನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕತೆನ್ ಪುರಾಣದ ಕತೆಂದ್ ಸಸಾರ ಮಲ್ಪುನಕ್ಲೆಗ್ ಕಲಿಯುಗತ್ತ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಕತೆ ಕೇನ್‌ಂಡ ಈ ಮಣ್ಣ್‌ದ ಸಗ್ತಿ ಎಂಚಿನಂದ್ ಗೊತ್ತಾವು. ಅಪ್ಪೆ ಭಾರತಿನ ಪುಣ್ಯ ಗರ್ಭೊಡತ್ತಾಂದೆ ಬೇತೆ ವಾ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಇಂಚಿತ್ತಿನ ಅಪುರ್ಪದ ಪುರ್ಪಲು ಕೊಡಿಪೆರೆ ಸಾಧ್ಯ?

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ

1931ಟ್ ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಮೇರ್ ಕಮಲಾ ಬೊಕ್ಕ ಮಗಲ್ ಇಂದಿರಾನಕ್ಲೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮೈಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಬೊಕ್ಕ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಲೆಗ್ ಭೇಟಿ ಕೊರ್ನಗ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಅಕ್ಲೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ತೆರ್. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡಡ್ ಕರ ನಿರಾಕರಣ ಚಳವಳಿಡ್ ಭಾಗವಹಿಸಾಯಿನೆಕ್ 1932ನೇ ಇಸವಿದ ಜನವರಿಡ್ ಕುಡ್ಲಡ್ ಅರೆನ ಬಂಧನ ಆಂಡ್.

1934ಟ್ ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರ್ ಕೊರಿನ ಸೂಚನೆದಲೆಕ್ಕ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ವೈಯಕ್ತಿಕ

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತೆರ್. ಅವೊಂಜಿ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ. ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಕೆಲವೇ ಗಣ್ಯೆರೆನ್ ಈ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಕ್ಕು ಆಜತ್ ಗೆತ್ತೆರ್. ಅವೆಟ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್‌ಲಾ ಒರಿ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತಿನೆಕ್ಕಾದ್ 1934ಟ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ಕುಡ ಬಂಧಿಸಾಂಡ್. ಈ ಬಂಧನದ ಬಗೆಟ್ ವಿವರೊಲು ಡಾ. ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್ ಸಂಪಾದನೆ ಮಲ್ತಿನ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಭಾಗ 1' ಈ ಬೂಕುಡು ತಿಕ್ಕುವ :

"ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ್ ಬಂಧಿಸಾಯಿನ ಪೊಲೀಸ್‌ದಕುಲು ಅರೆನ್ ಎಡ್ಡೆ ರೀತಿಡ್ ನಡಪಾವೊಂಡಿಜೆರ್. ಅರೆನ ಕೈಕ್‌ಲಾ ಕಾರ್‌ಗ್‌ಲಾ ಸರಪೊಲಿ ಪಾಡ್‌ದ್ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಶನ್‌ಗ್ ಸಾಗಾಯೆರ್. ತ್ರಿಚನಾಪಳ್ಳಿ ರೈಲ್‌ಡ್ ಮೂಜನೇ ದರ್ಜೆದ ಡಬ್ಬಿಡ್ ಅರೆನ್ ಸಾಗಾಯೆರ್. ಸಾದಿಡ್ ನುಪ್ಪು – ನೀರ್ ಕೊರಿಜೆರ್. ಜನ ಅರೆಗ್ ಜೈ ಪಾಡೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಅರೆಗ್ ಸರಪೊಲಿ ಪಾಡ್‌ದ್ ಲೆತೊಂದು ಪೋಯಿನ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶ ಏಸುಡ ಶಿಲುಬೆ ತುಂಬದ್ ನಡಪಾವೊಂದು ಪೋಯಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲೆಕ್ಕ ಕ್ರೂರವಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್"ಂದ್ ಅರೆನ್ ಕೈತಲ್‌ದ್ ತೆರಿದಿನ ಒರಿ ಕಿರ್ಸಂದಾರ್ ಪಂಡೆರ್‌ಗೆ.

ಅರೆಗ್ ಜೈಲ್‌ಡ್ 'ಸಿ' ಕ್ಲಾಸ್ ಕೊರುಂಡು. ದುಂಬೇ ನೆತ್ತೆರ್‌ದ ದುನಿಪು ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಸರಿಯಾದ್ ತೆನಸ್, ಮರ್ದ್ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಆರ್ ಸೋತು ಪೋಯೆರ್. ಆರ್ ಜೈಲ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪುನ ಪೊರ್ತುಡೇ (ಫೆಬ್ರವರಿ 1934) ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತೆರ್. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಬನ್ನಗ ಏಪಲಾ ಅರೆನ ಪಾಸಡಿ ಇತ್ತೊಂದಿತ್ತಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಆ ಸರ್ತಿ ಇತ್ತಿಜೆರ್. ಫೆಬ್ರವರಿ 25ತ್ತಾನಿ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಕದ್ರಿದ ಇಲ್ಲಗ್ ಭೇಟಿ ಕೊರಿನ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಅರೆನ ಅಪ್ಪೆ ರಾಧಾಬಾಯಿಗ್ ಇಂಚ ಸಮಾಧಾನ ಪಂಡೆರ್‌ಗೆ : "ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಭಾರತದ ವರಪುತ್ರೆರ್. ದೇಶದ ಏಳಿಗೆಗಾದ್ ಆರ್ ಸರ್ವಸ್ವೊನುಲಾ ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ತೆರ್. ಅರೆರ್ದಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕೊಡು ದೇಶಭಕ್ತಿದ ಬಿದೆ ಕೊಡಿತ್‌ಂಡ್. ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾದ್ ಆರ್ ತನ್ನ ಮಾತ ಕಷ್ಟೊನುಲಾ ಮದತ್ ಬೆಂದೆರ್. ಆ ಪವಿತ್ರ ಕಜ್ಜೊಗಾದ್ ತನ್ನ ಬಾಳ್ವೆನ್ ಅರ್ಪಣೆ ಮಲ್ತೊಂಡೆರ್. ಇಂಚಿನ ಒರಿ ವ್ಯಕ್ತಿನ್ ಪಡೆದ್ ಈ ನಾಡ್ ಧನ್ಯ ಆಂಡ್." ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರೆನಂಚಿನ ಮಹಾತ್ಮೆರೆ ಉಡಲ್‌ದ್ ಬತ್ತಿ ಈ ಪಾತೆರೊಲು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಮಲ್ಲ ಗುಣೊನು ನಂಕ್ ಪೊಲಬು ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ಪ.

ಜೈಲ್‌ಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಆರೋಗ್ಯ ದಿನೊರ್ದು ದಿನಕ್ಕ್ ಹಾಳಾವೊಂದು ಪೋಂಡು. ಸರಕಾರಗ್ ಪೋಡಿಗೆ ಆದ್ ಅರೆನ್ ಬೇಗ ಬುಡುಗಡೆ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್. ಜೈಲ್‌ದ್ ಪಿದಾಯಿ ಬನ್ನಗ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಎಲು ಪಲ್ಲೆ ತೋಜೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಮಗನ್ ತೂದು ಅಪ್ಪೆ ಕಂಗಾಲಾಯೆರ್. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಲ್ತ್ ಡಾಕ್ಟ್ರ್ "ಅರೆಗ್ ಒಂತೆ ದಿನ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬೋಡು. ಮುಲ್ಪ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಅವು ಸಾಧ್ಯ ಇಜ್ಜಿ. ಅರೆನ್ ತೂಯೆರೆ ಜನ ಬರೊಂದೇ ಉಪ್ಪುವೆರ್. ಬೆಂಗಳೂರುಗು ಲೆತೊಂದು ಪೋಪುನ ಎಡ್ಡೆ" ಪಂಡೆರ್.

ಅಪಗ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಮಗಲ್ ಬೆಂಗಳೂರುದ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್

ಸಾಯನ್ಸ್‌ಡ್ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಸಂಶೋಧನೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಕುಟುಂಬ ಬೆಂಗಳೂರುದ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಡ್ ಒಂಜಿ ಎಲ್ಯ ಬಾಡಿಗೆದ ಇಲ್ಲ್‌ಡ್ ಪತ್ಂಡ್. ಅರೆಗ್ ಪೂರ್ತಿ ಆರಾಮು ತಿಕ್ಕ್‌ದ್ ಆರೆನ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಆರೆಡ ಕಾಸ್ ಕಾಲಿಯಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಒರ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್ ಅರೆನ್ ತೂವೆರೆ ಪೋನಗ "ಶಿವರಾಮಾ, ಒಂಜಿ ಪತ್ತ್ ರುಪಾಯಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಕೊರು" ಪಂಡ್‌ದ್ ಆರ್ ಕೇಂಡೆರ್. ಎಂಚಿತ್ತಿನ ಮನುಷ್ಯಗ್ ಎಂಚಿನ ದುಸ್ಥಿತಿ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಂದ್ ಕಾರಂತೆರೆಗ್ ಮಸ್ತ್ ಬೇಜಾರಾಂಡ್‌ಗೆ.

ಇಂಚಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಡೇ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ 1937ತ್ತ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ್ ವೋಟುಗು ಉಂತೆರೆ ಒಂಜಿ ಟಿಕೆಟ್‌ನ್ ಬಯಕಿಯೆರ್. ಆಂಡ ಅವುಲಾ ಅರೆಗ್ ತಿಕ್ಕಂದಿಲೆಕ್ಕ ಆರೆಡ ಉಪಕಾರ ದೆತೊನ್ನಕುಲೇ ಗೊಬ್ಬಿಯೆರ್.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗಾತ್ರ

ಇನಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ' ಪಂಡ್‌ದ್ ನಮ ಲೆತ್ತೊಂದುಪ್ಪುನ ಭಾಗೊಲೆಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಚಳವಳಿನ್ ಗಟ್ಟಿಯಾದ್ ಸುರುಮಲ್ತಿನ, ಐಕ್ ಬಲ ಕೊರಿನ ಕೀರ್ತಿ ಕೆಲವು ಜನಕ್ ಸಂದುಂಡು. ಅಕ್ಲೆಡ್ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಪುದರ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನವು. ಇನಿ ನಮ ತೂವೊಂದುಪ್ಪುನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವಡ್ ದೇಶೊನು ಒಂಜಿ ಮಲ್ತಿನ 'ಕಾಂಗ್ರೆಸ್'ಗ್ ವಾ ಅಂಶೊಡುಲಾ ಹೋಲಿಕೆ ಆವೊಂದಿಜ್ಜಿ ಪನ್ಪಿನವು ಏತ್ ಸತ್ಯನೋ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟು ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗ್ ಕಾರಣೆರಾಯಿನ ನಾಯಕೆರೆನ್ ಮದತೇ ಬುಡ್ತಿನವುಲಾ ಆತೇ ಸತ್ಯ. ಇನಿ ಪ್ರಧಾನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷವಾದ್ ಬುಳೆತಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ತನ್ನ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗ್ ಕಾರಣೆರಾಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಕೊರೊಡಾಯಿನ ಮನ್ನಣೆನ್ ಕೊರ್ತುಜಿ.

ಆತಿಥೇಯ ರಾಜ್ಯದ ಒರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಾಯಕೆರೆನ ಪುದರ್‌ನ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ ನಡಪುನ ಜಾಗೆಗ್ ದೀಪುನ ಒಂಜಿ ಕಟ್ಟ್, ಸಂಪ್ರದಾಯನ್ ದುಂಬು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಾಲನೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚ 1960ನೇ ಇಸವಿದ ಜನವರಿ ತಿಂಗೊಲುಡು ನೀಲಂ ಸಂಜೀವ ರೆಡ್ಡಿಯೆರೆನ ಗುರಿಕಾರ್ಮೆಡ್ ಬೆಂಗಳೂರುಡು ನಡತಿನ ಮಹಾ ಅಧಿವೇಶನೊಡು ಆ ಜಾಗೆಗ್ 'ಸದಾಶಿವ ನಗರ' ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುದರ್ ದೀದ್ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆಗ್ ಮಾನಾದಿಗೆ ಕೊರುಂಡು. ಬೆಂಗಳೂರು ಮುಖ್ಯ ಪೇಂಟೆದ ಕೈತಲ್‌ದ ಈ ಜಾಗೆಗ್ ಇತ್ತೆಲಾ ಸದಾಶಿವನಗರಂದೇ ಪುದರುಂಡು. ಆಂಡ ಸಮಾಜೊಗಾತ್ರ ತನ್ನ ಸರ್ವೊನ್ಲಾ ಕಳೆವೊಂದು, ಕಿಸೆಟ್ ಕಾಸ್ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಜೂವೊ ಬುಡಿನ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆ ನೆಂಪುಗಾತ್ರ ಆ ಪುದರ್ ದೀತಿನಿ ಪನ್ಪಿ ಸಂಗತಿ ಏತೋ ಜನಕ್ಕ್ ಗೊತ್ತೇ ಇಜ್ಜಿ. ವಿಜ್ಞಾನ - ತಂತ್ರಜ್ಞಾನೊಲೇ ಬುಲೆಚಿಲ್‌ದ ಸಾದಿಂದ್ ನಂಬುದು ದುಂಬು ಮಾತ್ರ ತೂವೊಂದು ಪೋಪಿನ ಮಲ್ಲ ಪೇಂಟೆದ ಮಲ್ಲ ಸಂಗತಿಲೆ ನಡುಟು ಇಂಚ ತಾನ್ ನಂಬಿ ಮೌಲ್ಯೊಲೆಗಾದ್ ಬದ್‌ಕಿನಕ್ಲೆನ ಕತೆ ಅಸ್ಕ್‌ದೇ ಪೋಪಿನವು ಸಾಜಂದ್ ತೋಜುಂಡು.

ಕೆ.ಪಿ.ಸಿ.ಸಿ.ದ ಗುರ್ಕಾರೆರಾದ್ ಆರ್ ಒಂಜತ್ತ್ ರಡ್ಡತ್ತ್ ಮೂಜಿ ಸರ್ತಿ ವೋಟುಡು ಗೆಂದ್‌ದ್ ಬತ್ತೆರ್. ದಂಡಿ ಮಾರ್ಚ್ ಪಂಡ ಉಪ್ಪುಗಾದ್ ನಡತಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡು ಪಾಲ್ ದೆತೊಂಡೆರ್. ಅವೆರ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಜೀವೊಗು ಉಸಾರ್ ಇಜ್ಜಾಂಡಲಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊನುಲಾ ಮಲ್ತೆರ್. ಜೈಲ್‌ಗ್‌ಲಾ ಪೋಯೆರ್. 1937ತ್ತ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸ್ಪರ್ಧೆಗ್ ಉಂತುನುಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಆನಗ, ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಆರೆಗ್ ಸ್ಪರ್ಧೆಗ್ ಉಂತೆರೆ ಸೀಟ್ ತಿಕ್ಕುಂಡುಂದು ಎನ್ನ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಕುಡ್ಲದ ಜನಕುಲುಲಾ ಅಂಚನೇ ಬಯಕ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಅಧಿಕಾರೊಗಾದ್, ಪುದರ್‌ಗಾದ್ ಆ ಸೀಟ್‌ಗ್ ಆಸೆ ಮಲ್ತಿನತ್ತ್. ಕಿಸೆಟ್ ಒಂಜಿ ನಯಾ ಪೈಸೆ ಇಜ್ಜಿ. ವೋಟುಡು ಗೆಂದ್‌ದ್ ಬತ್ತ್ಂಡ ಒಂತೆ ಸಂಬಳ ತಿಕ್ಕುಂಡು. ಬಂಜಿದ ಬಡವುಗುಲಾ ಆಂಡ್, ಸಮಾಜದ ಸೇವೆಗ್‌ಲ ಆಂಡ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆರೆನ ಅಲಚನೆ.

ಆಂಡ ಸ್ಪರ್ಧೆಗ್ ಉಂತುನಕ್ಲೆನ ಪುದರ್ ಪೇಪರ್‌ಡ್ ಬನ್ನಗ ಆ ಪಟ್ಟಿಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಪುದರ್ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಈ ವಿಸಯ ಗೊತ್ತಾದ್ ಅರೆನ ದೋಸ್ತಿನಕುಲು, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಪ್ಪುನಕುಲು ಹೈಕಮಾಂಡ್‌ದ ಗುಮನೊಗು ವಿಸಯ ಕೊನೊದು ಗಲಾಟೆ ಮಲ್ಪುಗಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಆಂಡ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮುಗುರು ತೆಲಿಕೆ ತೆಲಿತ್‌ದ್ ಆ ವಿಸಯೊನು ಅಡೆಗೇ ಬುಡಿಯೆರ್. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗ್ ಒಂಜಿ ನಿಲೆ ಮಲ್ತ್ ಕೊರಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗೇ ಸೀಟ್ ಇಜ್ಜಿ ಪಂದಾನಗ ಅರೆನ ಕೈತಲ್‌ದ ಸಂಪರ್ಕ ಇತ್ತಿನ ಜಿ.ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪೈ ಇಂಚ ಪಂಡೆರ್‌ಂದ್ ಅರೆನ ಮಗೆ ಜಿ. ವರದರಾಯ ಪೈ ತನ್ನ ಬೂಕುಡು ನೆಂಪು ಮಲ್ತೊನುವೆರ್ : "ನಿಜೊಕ್ಕಾಂಡಲ ಆನಿಯೆ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ತೀರ್ ಪೋಯೆರ್. ತನ್ನ ಮಾತ ಸಂಪೊತ್ತುನು ಜನೊಕ್ಲೆಗಾದ್ ಬೊಕ್ಕ ದೇಶೊಗಾದ್ ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ತಿನ ಆ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನ್‌ಲ ಒರಿ ನರಮನುಷ್ಯೆ ಮಾತ್ರ, ದೇವೆರತ್ತ್ ಪಂದ್ ತೋಜಯೆರೆಗಾತ್ರನೋ ಪನ್ಪಿಲೆಕ್ಕ ವೋಟುಡು ಒಂಜಿ ಟಿಕೆಟ್‌ನ್ ಬಯಕಿಯೆರ್! ಆಂಡ ಅವುಲಾ ಅರೆಗ್ ತಿಕ್ಕಂದಿಲೆಕ್ಕ ಮಲ್ತೆರ್. ಇಂಚ ಮಲ್ಪುನ ಪಗತೆಗ್ ಈ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ಅರೆನ ಜೂವೊನೇ ದೆಯ್‌ದೊಲಿ. ಕೊಲೆರ್ದ್‌ಲಾ ಕುರ್ತೆಲ್ ಕೆಲಸ ಉಂದು!"

ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆಗ್ ಟಿಕೆಟ್ ತಿಕ್ಕಂದಿನೆಕ್ಕ್ ಜಿಲ್ಲೆದ ಜನಕ್ಲೆಗ್ ಪಿಸ್‌ರ್ ಬತ್ತ್ಂಡ್. ವೋಟುದ ಪ್ರಚಾರ ಸುರು ಆನಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ ಸಭೆಕ್ಲೆಗ್ ಜನ ವಿರೋಧ ತೋಜಯೆರ್. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ಪ್ರಚಾರೊಗು ಜತ್ತ್ಂಡ ಮಾತ್ರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಗೆಂದು ಪಂಡ್‌ದ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ ನಾಯಕೆರೆಗ್ ಗೊತ್ತಾಂಡ್. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನಡೆ ಬಲ್ತೊಂದು ಪೋದು ಆರ್ ಪ್ರಚಾರೊಗು ಬರ್ಪಿಲೆಕ್ಕ ಅರೆನ್ ರಂದಿಯೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಅಯಿಕ್‌ಲಾ ಒತ್ತೊಂಡೆರ್. ಸ್ವತಃ ಅರೆನ ಮಗಲ್ ಸಗುಣಾನೇ ಅರೆನ್ ಪ್ರಚಾರೊಗು ಪೋವೊರ್ಚಿಂದ್ ಪನ್‌ಡಲಾ ಆರ್ ಕೇನ್‌ಜೆರ್. "ಈ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ್ ಬುಳೆಪಾಯಿನಾಯೆನೇ ಯಾನ್. ಯಾನ್ ತಾಂಕಿನ ಬಾಲೆ ಎನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಸೈಪಿನೆನ್ ಸೈಸೊನೆರೆ ಎನರ್ದ್ ಸಾದ್ಯ

ಇಜ್ಜಿ''ಂದ್ ಆರ್ ಪಂಡೆರ್. ಅರೆನ ಅಪ್ಪೆಲಾ ಅರೆನ ಇಚಾರ ಸರಿಂದೇ ಪಂಡೆರ್. ಇಂಚಿನ ಪಾತೆರದ ಎದುರು ಮಗಲೆನ ಬಾಯಿಲ ಕಟ್ಟ್‌ಂಡ್.

ಊರೂರು ತಿರ್ಗ್‌ದ್ ಆರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗಾತ್ರ ಪ್ರಚಾರ ಮಲ್ತೆರ್. ಅಂಚಾದ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಗೆಂದ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಆರೋಗ್ಯ ಮಾತ್ರ ಹಾಳಾಂಡ್. ಅರೆಗ್ ಆಯಿನ ಅನ್ಯಾಯೊನು ಆರ್ ಮದತ್‌ಂಡಲಾ ಕುಡ್ಲದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆರ್ ಅವೆನ್ ಮಾಪು ಮಲ್ಪೆರೆ ತಯಾರಿಜ್ಜಾಂಡ್. ಅಕುಲು ಹೈಕಮಾಂಡ್‌ಗ್ ದೂರು ಕೊರಿಯೆರ್. 1936ತ್ತ ಡಿಸೆಂಬರ್ – ಜನವರಿ (1937) ತಿಂಗೊಲುಡು ಫೈಜ್‌ಪುರಟ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ದ ಅಧಿ ವೇಶನ ನಡಪೆರೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಆಯಿನ ಅನ್ಯಾಯದ ಬಗೆಟ್ ಪಾತೆರಿಯೆರ್. ಫೈಜ್‌ಪುರೊಕು ಬರೊಡುಂದು ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲೆರ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಕುಡ ಕುಡ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಕಡಪುಡಿಯೆರ್. ಆ ಮಹಾಸಭೆಟ್ ಪಾಲ್ ದೆತೊನುನ ಆಸೆ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್‌ಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚ ಕೈಟ್ ಕಾಸಿಜ್ಜಿ ಮೆಯಿಟ್ ಗೆಲು ಇಜ್ಜಿಡಲಾ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಫೈಜಪುರಕ್ ಪೋಯೆರ್. ಅಂಚ ಪೋಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಪಿರ ಬತ್ತಿಜೆರ್.

ಆರ್ ಅಕೇರಿದ ಸರ್ತಿ ಇಲ್ಲಡ್ದ್ ಫೈಜಪುರಕ್ ಪಿದಡ್ದ್ ಪೋಯಿನ ಆ ಘಟನೆನ್ ಅರೆನ ಮಗಲ್ ಇಂಚ ನೆಂಪು ಮಲ್ತೊಂದೆರ್ : ''ಏಪೊಲದಲೆಕ್ಕನೇ ಆರ್ ಇಲ್ಲಡ್ದ್ ಪಿದಡ್‌ನಗ ಅರೆನ ಅಮ್ಮ ಬೊಕ್ಕ ಎಂಕ್ಲ್ ಅರೆನ ಪಿರಾವುಡೇ ಗೇಟ್ ಮುಟ್ಟ ಪೋಯ. ಅಲ್ಪ ಆರ್ ತೆಲಿಕೆ ಮೋನೆಡ್ ರಡ್ಡ್ ಎಡ್ಡೆ ಪಾತೆರೊ ಪಂಡ್‌ದ್ ಎಂಕ್ಲೆನ್ ಅಗತೆರ್. ಅರೆನ ಈ ತೆಲಿಕೆ ಬೊಕ್ಕ ಪಾತೆರ ಅಕೇರಿದವಾಪುಂಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ಅಪಗ ಎಂಕ್ಲ್‌ಗಾವಡ್, ಅಜ್ಜಿಗಾವಡ್ ಅಂದಾಜಿಯೇ ಆದಿಜ್ಜಾಂಡ್. ಸಪೂರ ಜೀವದ ಆರ್ ನಡತ್ ಪೋಪುನೆನ್ ತೂವೊಂದು ಎಂಕ್ಲ್ ಉಂತೊಂದಿತ್ತ. ಏಪಲಾ ಆರ್ ಮಾರ್ಗ ತಿರ್ಗುನಲ್ಪ ಒರ ಪಿರ ತಿರ್ಗ್‌ದ್ ತೂದು ಕೈ ದೆರ್ಪುನವು ವಾಡಿಕೆ. ಆಂಡ ಈ ಸರ್ತಿ ಆರ್ ತಿರ್ಗ್‌ದ್ ತೂಯಿಜೆರ್. ಎಂಕ್ಲ್ ಇಲ್ಲಡೆ ಪಿರ ಪಿಜಿರ್‌ನಗ ಅಜ್ಜಿ 'ಆಯೆ ಪಿರ ತೂಯಿಜೆ'ಂದ್ ಉದ್ಗಾರ ಮಲ್ತೆರ್.'' (ಸೇವನಮಿರಾಜ ಮಲ್ಲ; 'ತ್ಯಾಗಜೀವಿ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯರು' ಲೇಖನೊಡು)

ಅವ್ವೇ ಲೇಖನದ ಕುಡೊಂಜಿ ಭಾಗೊಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಅಂತ್ಯದ ಬಗೆಟ್ ಈ ವಿವರೊಲುಲ್ಲ : ''ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಸಾವುದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಮತಿ ತತ್ತ್‌ದ್ ಬೂರಿನ ಅರೆನ ಅಪ್ಪೆಗ್ ಎಚ್ಚೆರ್ಗೆ ಆವೆರೆ ರಡ್ಡ್ ದಿನ ಬೋಡಾಂಡ್. ಬೊಕ್ಕೊಂಜಿ ವರ್ಸ ಮಗ್‌ರ್‌ಂಡ್. ಮನದಾನಿ ಚೈತ್ರಮಾಸ ಸುರು. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಅಪ್ಪೆ ಆನಿ 'ಎಲ್ಲೆದ ದಿನತ್ತಾನಿ ಆಯೆ ಪುಟ್ಟಿನ ದಿನ. ಯಾನ್‌ಲಾ ಎಲ್ಲೆ ಪೋಪೆ'ಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಅಂಚನೇ ಮನದಾನಿ ಅರೆನ ಜೂವೊದ ಪಕ್ಕಿಲಾ ರಾದ್ ಪೋಂಡು.''

ಫೈಜಪುರ ಅಧಿವೇಶನೊಡು ದಾದ ನಡತ್‌ಂಡ್ ಪನ್ಪಿನ ಬಗೆಟ್ ನಂಕ್ ಸರಿಯಾಯಿನ ವಿವರೊಲು ತಿಕ್ಕುಜ. ಆರ್ ಒರಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನೊತ್ತಲೆಕ್ಕ ಒಂಜಿ ಸಾದಾ ಟೆಂಟ್‌ಡ್ ಉಂತೊಂಡಾಂಡ್. ಅಲ್ಪ ಮಸ್ತ್ ಚಳಿ. ಬಾರೀ ಬರ್ಸ ಬೇತೆ. ಬರ್ಸೊದ ನೀರ್

ಬೂರುದು ಅರೆಗ್ ಜೋರು ಜ್ವರ ಬತ್ತ್ಂಡ್. ಬೆಪ್ಪುದ ಸ್ವೆಟರ್‌ಲಾ ಆರೆಡ ಇತ್ತ್‌ಜಿ. ಅಂಚ ಅವು ವಿಷಮಶೀತ ಜ್ವರೊಕ್ಕು ತಿರ್ಗ್ಂಡ್.

ಫೈಜಪುರಟ್ ಆರ್ ಜ್ವರೊಟ್ಟು ನರಕ್‌ನಗ ಅರೆಡ ಐನ್ ರುಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಅಪಗ ಒರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ ಅರೆನಡೆ ಪೋದು "ಸ್ವಾಮೀ ಜ್ವರ ಬರೊಂದುಂಡು. ಡಾಕ್ಟ್ರೆನಡೆ ಪೋವೆರೆ ಕಾಸಿಜ್ಜಿ. ಒಂಜಿ ಐನ್ ರೂಪಾಯಿ ಇತ್ತ್ಂಡ ಕೊರ್ಪರಾ" ಪಂದ್ ಕೇಂಡೆರ್. ಅರೆಡ ಇತ್ತಿನ ಆ ಅಕೇರಿದ ಐನ್ ರುಪಾಯಿನ್ ಆರ್ ದುಂಬು ಪಿರ ತೂವಂದೆ ಆ ಜನೊಕ್ಕು ಕೊರಿಯೆರ್. ಆ ಐನ್ ರುಪಾಯಿನ್ ಕೊರಂದೆ ಒರಿತೊಂದುವೆರ್‌ಡ ಅರೆನ ಜೀವ ಒರಿದುವಾ ದಾನ್ನಾಂದ್ ನಂಕ್ ಆಲೋಚನೆ ಆಪುಂಡು. ಆಂಡ ಆರ್ ಅಂಚ ಏಪಲಾ ಮಲ್ತುದುವಯೆರ್. ಅರೆನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವನೇ ಅಂಚಿನವು. ಭೂಮಿತೂಕದವು. 'ಆಡದೆಯೆ ಮಾಡುವವನು ರೂಢಿಯೊಳಗುತ್ತಮನು' ಪನ್ಪಿ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಪಾತೆರದಲೆಕ್ಕ ಬಾಯಿಡ್ ಬಡಬಡ ಪನಂದೆ ಆಯನಾತಿಗೆ ಕಜ್ಜ ಬೆನೊಂದು ಪೋಪಿನವು ಉತ್ತಮೆರೆನ ಲಕ್ಷಣ. ಕೆಬಿ ಕೊಂಡೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕೇನುನಕುಲು ಇತ್ತ್ಂಡ ಪಾತೆರುನೆಕ್ ದಾನೆ ಕಾಸ್ ಕೊರೊಡಾಂದ್ ಮಲ್ಲ ಮಲ್ಲ ಪಾತೆರುನಕುಲು ಮಸ್ತ್ ಜನ ತಿಕ್ಕುವೆರ್. ಆಂಡ ಪಂಡಿನೆನ್ ಮಲ್ತ್ ತೋಜಾಯಿನಾಯೆ ನಿಜವಾಯಿನ ಬಿರ್ಸೆ. ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಆ ಸಾಲ್‌ಗ್ ಸೇರುನಾರ್. ಸುದ್ದಿ ಮಲ್ಪಂದೆ ತನ್ನಾತಿಗೆ ಬೆನೊಂದು ಪೋಯಿನಾರ್. ಬಲತ್ತ ಕೈಟ್ ದಾನ ಮಲ್ತಿನೆನ್ ದತ್ತ ಕೈಕ್ ಪನಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿಗೆ. ಆರ್ ಅಂಚಿತ್ತಿನಾರ್.

ಆರೆಗ್ ಆಯಿನ ಅನ್ಯಾಯದ ಬಗೆಟ್ 'ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು' ಪನ್ಪಿನ ಲೇಖನೊಡು ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಞ್ಞಣ್ಣ ರೈಕುಲು ಇಂಚ ಬರೆಪೆರ್ : "1937ತ್ತ ವೋಟು ಬತ್ತ್ಂಡ್. ಜನಕ್ಲೆಗ್ ಅಧಿಕಾರದ ಆಸೆಲಾ ಬತ್ತ್ಂಡ್. ಏರೆನ ಜೂವ, ಮನಸ್ಸ್, ಕಾಸ್ ಬೊಕ್ಕ ತ್ಯಾಗದ ಬಲೊಟು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಮಲ್ಲ ಮರ ಆದ್ ಬುಳೆಂಡಾ, ಆ ಮರತ್ತ ನಿರೆಲ್‌ಡ್ ಉಂತುದು ಬಚ್ಚೆಲ್ ಅರಪಾಯೆರೆ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್‌ಗ್ ಆಯಿಜಿ ಪನ್ಪಿನವು ಬಾರೀ ಮಲ್ಲ ಪಾಪ. ವೋಟುಡು ಪಂತೊಗು ಉಂತೆರೆ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆಡ ಕಾಸಿಜ್ಜಿ ಪನ್ಪಿ ಕಾರಣೊಗು ಅರೆಗ್ ಟಿಕೆಟ್ ತಿಕ್ಕಿಜಿ ಪನ್ಪಿನವು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ತುಂಬೊನ್ನ ಮಾಮಲ್ಲ ಪಾಪ."

ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದ ಸಿರಿತುಡರ್ ತೆಕ್ಕ್ಂಡ್

ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರೆನ ಅಂತ್ಯೊನು ತೂನಗ ಕಾರಂತೆರೆನ ಪಾತೆರ ಸತ್ಯಾಂದ್ ತೋಜುಂಡು. : "ಅರೆನ ತ್ಯಾಗನೇ ಅರೆಗ್ ಮೃತ್ಯುವಾಂಡ್". ಅಂದಾಯಿನ ಪಾತೆರನೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ಕರ್ಣಲೆಕ್ಕ, ಪುರಾಣದ ಬಲಿಯೇಂದ್ರಲೆಕ್ಕ ಉದಾರ ಗುಣತ್ತ, ಉದಾತ್ತ ಚರ್ಯೆದ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ತನ್ನ ದಾನ ಗುಣೊಟಾತ್ರ ಸರ್ವಸ್ವಲಾ ಕಳೆವೊಂಡೆರ್. ದೂರದ ಬೊಂಬಾಯಿಡ್ ಅರ್ತ ಗುರ್ತ ದಾಂತಿನ ಊರುಡು ದಾತ್ಪರಿ ಇಜ್ಜಂದೆ ನರಕ್‌ನಗಲಾ ಒರಿಯನ ಬಾಕಿಲ್‌ಗ್ ಸಾಯ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಆರ್ ಪೋಯಿಜೆರ್.

ಫೈಜಪುರೊರ್ದು ಕೊದ್ಯುನ ಜ್ವರೊಟ್ಟು ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಬತ್ತ್ ಎತ್ತ್‌ನಗ ಅರೆಡ ಒಂಜಿ ಪೈಸೆಲಾ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಅಂಚಾದ್ ಡಾಕ್ಟ್ರನಡೆ ಪೋವೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಬೊಂಬಾಯಿಡ್ ಅರೆಗ್ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಮಲ್ಲ ಜನಕ್ಲೆನ ಗುರ್ತ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಎಡ್ಡೆ ಕಾಸ್‌ದ ದೋಸ್ತಿನಕುಲು ಇತ್ತೆರ್. ದುಂಬೊರ 1923ನೇ ಇಸವಿಡ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆದ ಮಾತ ಸುದೆಕ್ಲೆಡ್ ಬೊಲ್ಲ ಬತ್ತಿನಪಗ ಜನೊಕ್ಲೆ ಸಲಾದ್ ಆರ್ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಪೋದಿತ್ತೆರ್. ಮಲ್ಲಕ್ಲೆನ ಸಾಯ ದೆತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆಂಡ ತನ್ನ ಸ್ವಂತೊಗಾದ್ ಕೈ ಒಡ್ಡುನವು ಅರೆನ ಜಾಯಮಾನ ಅತ್ತ್. ಅವು ಅರೆಗ್ ಒರ್ಗಂದ್. ತನ್ನ ಸಾವು ಕೈತಲ್ ಬತ್ತ್ ಉಂತುದುಂಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ಗೊತ್ತಾನಗ ಮಾತ ಸಾಮಾನ್ಯ ನರಮಾನಿಲೆಕ್ಕ ಆರ್ ಅಸ್ಕ್ಯೆರ್. ಆ ಸಾವುನು ಸಮಾದಾನೊಡು ಎದ್ಕೊನಿಯೆರೆ ತಯಾರಾಯೆರ್. ಆಂಡ ಅರೆನ ಜೂವ ಅರೆಗ್ ಜೊತೆ ಕೊರುಜಿ. ಸುಸ್ತು, ವಿಶ್ರಾಂತಿದ ಕೊರತೆ, ಪೊದೆಪೆರೆ ಕುಂಟು, ಪರ್ರೆ ಬೆಚ್ಚನೀರ್ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಜೂವ ಸೋತಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅರೆಗ್ ಉಂತುನ ತ್ರಾಣಲ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಜ್ವರ ವಿಪರೀತ ಏರ್‌ದಾನಗ ಅರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ತಿನ ಕುಡ್ಲದ ಸ್ವಯಂಸೇವಕೆರ್ ಅರೆನ್ ಬೊಂಬಾಯಿದ ಹರಿಕಿಶನ್‌ದಾಸ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗ್ ಸೇರ್ಸಾಯೆರ್. ಅಪ್ಪೆನ ಬೆಪ್ಪು ಇಜ್ಜಾಂದೆ, ಮಗಲಲ್ಲೆ ಮೋನೆ ತೂವಂದೆ ಕಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಚಿನಗ ಆ ಮಹಾತ್ಮೆರೆಗ್ ಬಜೀ 56 ವರ್ಸ. ಆ ಕಾಲೊಡು ಸೈಪುನ ಪ್ರಾಯನೇ ಅತ್ತ್. ಅರೆನವಂತೂ ಮಿತ ತಿನಸ್ ಹಿತ ಮನೋಭಾವದ ಆರೋಗ್ಯದ ಸರೀರ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಸರಿಯಾಯಿನ ಪೊರ್ತುಗು ಮರ್ದ್ ಉಪಚಾರ ತಿಕ್ಕ್‌ದುಂಡ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ನಮ ತುಳುವೆರೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನನಲಾತ್ ವರ್ಸದ ದಿಂಜಿದಿ ಬಾಳ್ವೆನ್ ಬದ್‌ಕ್‌ದುವೆರ್. ಬ್ರಿಟಿಶೆರೆ ಸಂಕಲೆ ಕಡ್ತ್ ದಕ್ಕ್‌ದ್ ಕುಡ್ತು ಲಕ್ಕ್‌ದ್ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನೊಡು ತೆಲ್ತೊಂದು ಮೆರೆವುನ ಅಪ್ಪೆ ಭಾರತಿನ್ ತೂದು ಸಂತೋಸು ಪಡೆತುವೆರ್.

ಹರಿಕಿಶನ್‌ದಾಸ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಡ್ 48 ಗಂಟೆ ಮತಿದಾಂತೆ ಜೆತ್ತಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ 1937ನೇ ಇಸವಿದ ಜನವರಿ 9 ತಾರೀಕ್‌ದಾನಿ ಶನಿವಾರ ಮಧ್ಯಾನ ಮೂಜಿ ಮುಕ್ಕಾಲ್ ಗಂಟೆಗ್ ಈ ಲೋಕದ್ ಪಿದಡಿಯೆರ್. ಅರೆನ ಅರೆ ಬುಡ್ಪದಿನ ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ಸಾವುದ ಪೊರ್ತುಗುಲಾ ಅವೇ ಮುಗುರುತೆಲಿಕೆ ತೋಜೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ರಾತ್ರೆ ಪುಲ್ಯಾವೊಡ್ಡ ಸಂಗತಿ ಇಡೀ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಗೊತ್ತಾದ್ ಹಿಂದುಲು, ಬ್ಯಾರಿಲು, ಪಾರ್ಸಿನಕುಲು, ಕಿರ್ಸಂದಕುಲು ಮಾತೆರ್‌ಲ ಅರೆನ ಅಕೇರಿದ ಮಾನೋ ತೂವೆರೆ ಪಾರೊಂದು ಬತ್ತೆರ್. 1920ನೇ ಇಸವಿದ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗೊಲುಡು ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕೆರ್ ತೀರ್ ಪೋನಗಲಾ ಇಡೀ ಬೊಂಬಾಯಿ ಅರೆನ ಅಂತಿಮಯಾತ್ರೆಡ್ ಪಾಲ್ ದೆತೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ. 17 ವರ್ಸೊರ್ದು ಬೊಕ್ಕ ಇತ್ತೆ ಕುಡೊರ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಬೊಂಬಾಯಿಯೇ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಅಕೇರಿದ ಯಾತ್ರೆಡ್ ಪಾಲ್ ಪಡೆಂಡ್. ಆನಿ ಐತಾರ, ರಜೆ ಇತ್ತಿನೆರ್ದಾವರ ಜನರಾಸಿನ್ ಪತ್ತ್‌ಡ್ ದೀಪುನವೇ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿನಕ್ಲೆಗ್ ಕಷ್ಟ ಆಂಡ್. ಅಪಗ ಮುಂಬಯಿ ಮಹಾನಗರಪಾಲಿಕೆದ ಮೇಯರ್ ಆದಿತ್ತಿನ ನರಿಮನ್ನೆರ್ ತಾನೇ ಎದುರು ಉಂತುದು ಪೂರಾ ಯವಸ್ತೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ

ಅಕೇರಿದ ತೂಪರಿಕೆಗ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಭವನೊಡು ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಭಾರತದ ಒರಿ ಮಲ್ಲ ನಾಯಕಗ್ ತಿಕ್ಕೊಡಾಯಿನ ಗೌರವದೊಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪುಣತ್ತ ಯಾತ್ರೆ ಬೊಕ್ಕ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡತ್ಂಡ್. ಐತಾರ ಮದ್ಯಾನ್ನ 12 ಗಂಟೆ ಆನಗ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪೊಣ್ಣುಜೋಕುಲು ರಾಧಾ ಬೊಕ್ಕ ಸಗುಣಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಭವನೊಗು ಬತ್ತ್‌ದ್ ಎತ್ತಿ ಬೊಕ್ಕ ಮೆರವಣಿಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಭವನೊಡ್ದು ಗಿರಗಾಂವ್ ಮಾರ್ಗೊಡು ಪೋದು ಮುಂಬಯಿದ ಮಲ್ಲ ಮಸಣ ಸೋನಾಪುರೊಗು ಎತ್ತ್ಂಡ್. ಅಕೇರಿದ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಪೊರ್ತುಗು ವೀರ ನರಿಮನ್ನೆರ್, ಹಳ್ಳಕೇರಿ ಗುದ್ಲೆಪ್ಪ, ಪಡುಬಿದರೆ.. ಮೊಕುಲು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಗುಣಸ್ವಭಾವೊಲೆನ್ ನೆಂಪು ಮಲ್ತೊಂದು ಉಡಲ್ ಉರ್ಕರುನಂಚಿನ ಭಾಷಣ ಮಲ್ತೆರ್.

ಕಲಿಯುಗತ ಕರ್ಣೆ

ಅವು ರಡ್ಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಪೊರ್ತು. ಜನಕ್ಲೆಗ್ ಉನಿಯೆರೆ ನುಪ್ಪು ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಕಾಸ್ ಕೊರುಂಡಲಾ ಅಂಗಡಿಡ್ ಅರಿ ತಿಕ್ಕೊಂದಿಜ್ಜಾಂಡ್. ಅಂಗಡಿದಾಯೆ ಪಂಡಿನವೇ ಬಿಲೆ. ಮಾತೆಕ್ಲ್‌ಲ ತತ್ತಾರದ ಕಾಲ. ಆ ವರ್ಸ ಬೊಲ್ಲ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಅರಿ – ಬಾರ್ ದುಂಬೇ ಹಾಳಾದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಬುಳೆ ಕೈಕ್ ಎತ್ತಂದಿನ ದುಕ್ಕದ ಮಿತ್ತ್ ಕುಡ ಯುದ್ಧದ ಪುದೆ. ಮುಡಿ ಅರಿಕ್ ಮೂಜಿ ರುಪಾಯಿ ಇತ್ತಿನವು 18 ರುಪಾಯಿ ಆದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಕಾಸ್‌ದಾಯೆಲಾ ಬಡವೆ ಆಪುನಂಚಿನ ಪೊರ್ತು ಪಂಡ ಯುದ್ಧದ ಪೊರ್ತು. ಆತ್ ಕಾಸ್ ಕೊರುದು ಏತ್ ಅರಿ ದೆತೊನೊಲಿ? ಪಾಪದಾಯಗಂತೂ ಅರಿ ದೆತೊನ್ನವು ಪಂಡ ಬಂಗಾರ ದೆತೊನಿಲೆಕ್ಕನೇ ಕನತ್ತ ಪಾತೆರ. ಅಪಗ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ತನ್ನ ಸಮಾಜದ ಬಡವೆರೆನ ಸೇವೆಗ್ ಜತ್ತೆರ್.

ಇತ್ತೆದ ಕಾಲ ಆತುಂಡ ಇಂಚಿನ ಪೊರ್ತುಡು ದೇಶೊದ ಸರಕಾರ, ಮಲ್ಲ ಮಲ್ಲ ಶ್ರೀಮಂತೆರ್, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಲು ಸಾಯೊಗು ಬೈದುವ. ಪಿದಯಿ ದೇಶದಕುಲುಲಾ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಸಾಯ ಮಲ್ಪುವೆರ್. ಆಂಡ ಆ ಕಾಲೊಡು ಅಂಚಿನ ಕ್ರಮ ಇಜ್ಜಿ. ತನ್ನ ಮನಸ್‌ಗ್ ಸಮಂದ್ ತೋಜಿನ ಬೇಲೆಗಾತ್ರ ನನೊರಿಯನ ಎದುರುಡು ಕೈಯೇರ್‌ದ್ ಕೇನುನವು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಸೊಬಾವಲಾ ಅತ್ತ್. ತನ್ನ ಆಸ್ತಿ ಕರವು ಪಂಡ್‌ದಾವಡ್, ತಾನ್ ತನ್ನ ಸಂಸಾರ ಎಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲ್ ಬಿತ್ತ್‌ಲ್ ಕಳೆವೊಂದು ಮಾರ್ಗೊಡು ಉಂತೊಡಾವುಂದಾವಡ್ ಆರ್ ಕನೊಟುಲಾ ಎನ್ನಿನಾರತ್ತ್. "ಎಂಕ್‌ಲಾ ರಡ್ಡ್ ಪೊಣ್ಣುಜೋಕುಲು ಉಲ್ಲೆರ್. ಎಲ್ಲೆ ಅಕ್ಲೆನ ಮದ್ಮೆಗ್ ಕಾಸ್ ಕಮ್ಮಿ ಆವು"ಂದ್ ಆರ್ ಗೆರೆತಿಜೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ತನ್ನ ಇಲ್ಲದ ಅಟ್ಟೊಡು ದೆತ್ತ್ ದೀತಿನ ಅರಿತ್ತ ಮುಡಿನ್ ತಿರ್ತ್ ಜಪುಡಯೆರ್. ಮುಡಿಕ್ ಮೂಜಿ ರುಪಯಿದಲೆಕ್ಕ ಪಾಪದಕ್ಲೆಗ್ ಮಾರಿಯೆರ್. ಅಟ್ಟ ಕಾಲಿ ಆಂಡ್. ಅರಿ ಯಾಯಿಜಿ. ಅಪಗ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬಿಲೆಕ್ ತಾನ್ ಅರಿತ್ತ ಮುಡಿ ದೆತೊಂಡೆರ್. ಅವೆನ್ ಮುಡಿಕ್ ಮೂಜಿ ರುಪಾಯಿದಲೆಕ್ಕ ಬಡವೆರೆಗ್ ಮಾರಿಯೆರ್. ಒರಿ ನರಮನುಷ್ಯೆ ಈ ಮಟ್ಟದ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆತನ ತೋಜಾಂಡ ಒಂಜಾ ಆಯನ್ ಮರ್ಲೆಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್ ಅತ್ತ್‌ಡ

ದೇವೆರ್‌ಂದ್ ಪೂಜೆ ಮಲ್ಪುವೆರ್. ಈ ತರದ ಒಂಜಿ ಕಜ್ಜನ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ನರಮಾನಿ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸಾಧ್ಯನೇ ಇಜ್ಜಿ. ಕಲಿಗಾಲೊಡು ಒರಿ ಇಂಚಿತ್ತಿನಾಯೆ ಇತ್ತೆಂದ್ ಪಂಡ ಸುಲಬೊಡು ನಂಕ್‌ಲಾ ನಂಬೆರೆ ಆಪುಜಿ. ಬಂದರ್‌ದ ಅಂಗಡಿದಕುಲು ಮೆರೆಗ್ ಮಲ್ತ್‌ಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಒರಿಯನ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಮಸ್ತ್ ಜನಕ್ಕ್ ಉಪಕಾರ ಆಪುಂಡು, ಅಕ್ಲೆ ಬದ್‌ಕ್ ತೆಗ್‌ಲುಂಡು ಪಂದಾಂಡ ಆ ಮಲ್ತ್‌ನ್‌ಲಾ ಪೊರ್ಲುಂದೇ ಪನೊಲಿಂದ್ ಎಂಕ್ ತೋಜುಂಡು.

ತನ್ನ ಹಿರಿಯಾಕುಲು ಬುಡ್ದು ಪೋತಿನ ಆಸ್ತಿ, ಸಂಪೊತ್ತುನು ಕರ್ಚಿ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆರ್ ಏತೋ ಜನಕ್ಲೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ತುಡರಾಯೆರ್. ಉಂತೆರೆ ಸರಿಯಾಯಿನ ನಿಲೆದಾಂತೆ ಒದ್ದಾಡೊಂದಿತ್ತಿನ ಏತೋ ಜನಕ್ಲೆಗ್ ಆಸರೆ ಆಯೆರ್. ಸ್ವಂತದ ಕಾಸ್‌ನ್ ಈ ತರೊಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಎಡ್ಡೆಪುಗಾದ್ ಆರ್ ಕರ್ಚಿ ಮಲ್ಪುನಗ ಅವೆನ್ ವಿರೋದಿಸವುನಕುಲುಲಾ ಏರ್‌ಲಾ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಅಮ್ಮೆರ್, ಅಪ್ಪೆ, ಬುಡೆದಿ, ಜೋಕುಲು – ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಆರೆನ ಬೇಲೆದ ಮಿತ್ತ್ ಇಸ್ವಾಸ. ಮೆರೆನ ಈ ಮಲ್ಲ್‌ಡ್ ಎಂಕ್ಲು ಬೀದಿಗ್ ಬೂರಿಯಂಡ ಪಂಡ್‌ದ್ ಅಕ್ಲು ಏರ್‌ಲಾ ಎನ್ನಿಜೆರ್. ಅಂಚಾದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ದುಂಬು ಪಿರವು ತೂವಂದೆ ಕಾಸ್ ಕರ್ಚಿ ಮಲ್ತೊಂದೇ ಪೋಯೆರ್. ತಾನ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್, ತನ್ನ ಬುಡೆದಿ ಜೋಕುಲುಲಾ ಅವ್ವೇ ಸಾದಿ ಪತ್ತುಲೆಕ್ಕ ಮಲ್ತೆರ್.

'ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯರು' ಪನ್ಪಿ ಬೂಕುಡು ಜಿ. ವರದರಾಯ ಪೈಕುಲು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ್ ಮಹಾಭಾರತದ ಕರ್ಣಗ್ ಹೋಲಿಸಾವೆರ್. ಬೆರಣನ ಒರುಟು ಬತ್ತಿನಾಯೆ ಕೃಷ್ಣೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಗೊತ್ತಿತ್ತ್‌ದ್‌ಲಾ ತನ್ನ ತಿಗಲೆ ಬುಡ್ಪದ್ ಆಮುರ್ತ ಕಲಸೊನು ದೆತ್ತ್‌ದ್ ಕರ್ಣಕುಂಡಲನ್ ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ತಿನ ಕರ್ಣೆ ಈ ಕಜ್ಜೊಡ್ದು ತನಕ್ ಅಂತ್ಯ ಕಂಡಿತಾಂದ್ ತೆರಿದ್‌ಲಾ ಮುಗುರು ತೆಲಿಕೆಡೇ ಈ ದಾನ ಮಲ್ಪುವೆ. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್‌ಲಾ ಅಂಚೆನೇ. ಕಲ್ಜಿಗದ ಕರ್ಣೆ. ಚಲಿಜರೊಟು ಕುಂಬರ್‌ನಗಲಾ ತನ್ನ ಕಿಸೆಟ್ಟಿತ್ತಿ ಆಕೇರಿದ ಐನ್ ರುಪಾಯಿನ್ ನನೊರಿಯನ ಮದ್ದ್‌ಗಾದ್ ಕೈದೆತ್ತ್ ಕೊರಿನಾರ್. ಸಾವು ನರಮಾನ್ಯನ ಜೂವೊನು ಕೊನೊವು. ಕೀರ್ತಿನತ್ತ್. ಜೂವ ಆರಿದ್ ಪೋಂಡಲಾ ಆರೆನ ಪುದರ್ ಶಾಶ್ವತವಾದ್ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಡ್, ನಾಡ್‌ಡ್ ಒರಿಂಡ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಅಪ್ಪೆ - ಅಮ್ಮೆರ್

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಭಾವದ ಔದಾರ್ಯಗುಣತ್ತ ಅಪ್ಪೆ ರಾಧಾಬಾಯಿ ಸಮಾಧಾನ ಸ್ವಭಾವದಾರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಅಪ್ಪೆ ಪಂಡ ಬಾರೀ ಮೋಕೆ. ಆರ್ ಮಗಕ್ಕ್ ಅಪ್ಪೆ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್, ತನ್ನ ಉಡಲ್‌ದ ಪಾತೆರೊಲೆನ್ ಪಂಡೊನುನ ದೋಸ್ತಿಲಾ ಆದಿತ್ತೆರ್.

ಸುರುತ್ತ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯೊಂದಿತ್ತಿಲೆಕ್ಕನೇ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಅಮ್ಮೆರ್ ತೀರ್‌ಪೋಯೆರ್. ಅಪ್ಪೆಡ ಇತ್ತಿನಾತ್ ಸಲಿಗೆ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಅಮ್ಮೆರೆಡ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಆಂಡ ಅಮ್ಮೆರ್ ಪಂಡ ಆರೆಗ್ ದೇವೆರ್‌ನಾತ್ ಗೌರವ. ಏಪೊಲಾ ಒರಿಯಗ್ ಅನ್ಯಾಯ ಮಲ್ತಿನ

ಜೀವ ಆವತ್ತ್. ಬಾರೀ ಬುದ್ಧಿವಂತೆ. ಆತೇ ಸಜ್ಜನೆ. ಮಗೆ ಹಿರಿಯಕ್ಲೆನ ಆಸ್ತಿ – ಸಂಪೊತ್ತುನು ಗೋರು ಗೋರುದು ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರಗ್ ಪಿದಡ್‌ನಗ ಆ ಅಮ್ಮೆರ್ ಒರ ಆಂಡಲಾ ಅಡ್ಡ ತಲ್ತಿನಾರತ್ತ್. ಎಲ್ಲೆಗ್ ದಾದ ಮಲ್ಪುನುಂದು ತರೆಬೆಚ್ಚ ಮಲ್ತಿನಾರತ್ತ್. ಮಗನ ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸೊಲೆಗ್ ಏಪಲಾ ಒಂಜಿ ಅಪಸೊರ ದೆತ್ತಿನಾರತ್ತ್. ಅಮ್ಮೆರ್ ತೀರ್‌ಪೋನಗ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಉಡಲ್‌ಗ್ ಮಲ್ಲ ಆಘಾತ ಆಂಡ್. ಆಂಡ ಅವೆರ್ದ್ ಮಲ್ಲ ದುಃಖ ಅಪ್ಪೆನವು. ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಆ ರಡ್ಡ್ ತಿಂಗೊಲು ಅಪ್ಪೆನ ಕೈತಲೇ ಇತ್ತ್‌ದ್ ಅರೆನ ಬೇನೆನ್ ಕಮ್ಮಿ ಮಲ್ತೆರ್. ಅಪ್ಪೆಗ್ ಸಮಾಧಾನ ಪಂಡೆರ್.

ಉಪ್ಪುಗಾದ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕುಡ್ಲಡ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದಾರೆನ್ ಪೊಲೀಸ್‌ದಕ್ಲು ಬಂಧಿಸಾದ್ ಅರೆಗ್ 15 ತಿಂಗೊಲುದ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಂಡ್. ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ ಬೊಕ್ಕ ವೆಲ್ಲೂರು ಜೈಲ್‌ಲೆಡ್ ಈ ಸಿಕ್ಸೆನ್ ಅನುಭವಿಸೊಡಿತ್ತ್ಂಡ್. ಅವ್ವೇ ಪೊರ್ತುಗು ಅರೆಗ್ ಸಾಲ ಕೊರ್ತಿ ಕೆಲವು ದೋಸ್ತಿನಕುಲು ಬೊಕ್ಕ ಸಮ್ಮಂದದಕುಲು ಕಾಸ್ ವಸೂಲಿಗಾದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಇಲ್ಲ್‌ನ್ ಏಲಂ ಪಾಡೆರೆ ಕೋರ್ಟುಡ್ದ್ ಡಿಕ್ರಿ ಕನತೆರ್. ಇಲ್ಲ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಹಿರಿಯಾಕ್ಲೆನ ಆಸ್ತಿ ಆಯಿನ ಕಾರಣ, ಆ ಏಲಂನ್ ತಡೆಪ್ಪೊಲಿ, 'ಅವೆಟ್ ಎಂಕ್‌ಲಾ ಉಂತೆರೆ ಹಕ್ಕುಂಡು' ಪಂಡ್‌ದ್ ತಕರಾರ್ ಮಲ್ಪೊಲಿ ಪಂಡ್‌ದ್ ವಕೀಲೆರ್ ಕೆ.ಆರ್. ಆಚಾರ್ರ್, ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಅಪ್ಪೆಗ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕೊರಿಯೆರ್. ಆಂಡ ಆ ಅಪ್ಪೆ ಅವೆಕ್ಕ್ ಒತ್ತೊನುಜೆರ್. ಆ ಪೊರ್ತುಗು ಆರ್ ಪಂಡಿ ಪಾತೆರೊಲೆನ್ ಜಿ. ವರದರಾಯ ಪೈಕುಲು ಅರೆನ ಬೂಕುಡು ಇಂಚ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಲ್ಪುವೆರ್:

"ಈರ್ ಏಪಲಾ ಎಂಕ್ಲೆನ ಎಡ್ಡೆಪುಗಾದೇ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ಪುವರ್. ಆಂಡ ಈ ಇಲ್ಲನ್ ಒರಿತೊನೆರೆ ಎಂಕ್ ದಾಲಾ ಆಸಕ್ತಿ ಇಜ್ಜಿ. ಒಂಜಿ ವಂಸದ ಮರ್ಯಾದೆ ಒರಿಯುನ ಇಲ್ಲ್–ಕಾರ್–ಆಸ್ತಿ ಬದ್‌ಕ್‌ಲೆರ್ದ್ ಅತ್ತ್. ಏರೆಗ್‌ಲ ಅನ್ಯಾಯ ಮಲ್ಪಂದೆ ಎಡ್ಡೆಂತಿನಕುಲಾದ್ ಬದುಕುನೆಟ್ಟೇ ಗೌರವ ಉಂಡು. ಎನ್ನ ಮಗೆ ಬದ್‌ಕೊಂದಿಪ್ಪುನ ರೀತಿದ ಬಗೆಟ್ ಎಂಕ್ ಪೂರ್ತಿ ಸಮಾದಾನ ಉಂಡು. ಎಂಕ್ಲೆ ವಂಸದ ಮರ್ಯಾದೆನ್ ಆಯೆ ಬಾರೀ ಎತ್ತರೊಗು ಏರ್ಪಾದೆ. ತರೆ ತಗ್ಗವುನ ವಾ ಬೇಲೆನ್‌ಲಾ ಆಯೆ ಇತ್‌ನೆಟ್ಟ್ ಮಲ್ತ್‌ಜೆ. ನನಲಾ ಮಲ್ಪಯೆ. ಸಾಲ ಆಂಡ್ ಅಂದ್, ಸ್ವಂತೊಗಾದ್ ಸಾಲ ಮಲ್ದಿನಿ ಅತ್ತ್ತಾ? ಮಾತ ವರ್ಗದ ಜನಕ್ಲೆನ ಉದ್ಧಾರ ಬೊಕ್ಕ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೊರ್‌ಂಬೆಲ್ – ಈ ಬೇಲೆಲೆಗಾದತ್ತ ಆಯೆ ಸಾಲ ಮಲ್ತೊಡಾದ್ ಬತ್ತಿನಿ? ಅಂಚಾದ್ ಎಂಕ್ ದಾಲ ಬೇಜಾರಿಜ್ಜಿ. ಆಂಡಲಾ ಸಾಲ ಸಾಲನೇ. ಅವೆನ್ ತೀರ್ಸಾವುನವು ಎಂಕ್ಲೆನ ಧರ್ಮ. ಅವೆರ್ದ್ ಎಂಕ್ಲೆ ಮನಸ್‌ಗ್ ಶಾಂತಿಲಾ ತಿಕ್ಕು. ಆಯನ ವಿಸಯ ಬುಡಿ, ಎಂಕ್ ಈ ಇಲ್ಲದ ಮಿತ್ತ್ ಭಾವುಕತೆ ಉಂಡುಂದು ಈರ್ ಎನ್ನ್‌ದರಾ? ಒವು ಎಂಕ್ಲೆನ? ಒವು ಬೇತೆಕ್ಲೆನ? ಅಕೇರಿಗ್ ಸೈನಗ ಒರಿಯುನು ನಮ ಮಲ್ತಿನ ಎಡ್ಡೆ ಅತ್ತಾಂಡ ಹಾಲ್ ಕೆಲಸೊಲು ಮಾತ್ರ. ಎಡ್ಡೆಪುದಾತ್ ಮಲ್ಲ ಆಸ್ತಿ ಒವುಲಾ ಇಜ್ಜಿ. ಆ ದಿಟ್ಟಿಡ್ ತೂಂಡ ಎನ್ನ ಮಗನಾತ್ ಮಲ್ಲ ಆಸ್ತಿವಂತೆ ಈ ಲೋಕೊಡೇ ಏರ್‌ಲಾ ಇಜ್ಜೆರ್. ಈ ಇಲ್ಲ್‌ನ್ ಕೊಸಿಟೇ ಬುಡಿಯೆರೆ ಎಂಕ್ಲು ತಯಾರುಲ್ಲ".

ಈತ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆರ್ ತನ್ನ ರಡ್ಡ್ ಜನ ಪುಲ್ಲಿನಕ್ಲೆನ್ ಲೆತ್ತೊಂದು ಕದ್ರಿದ ಒಂಜಿ ಎಲ್ಯ ಬಾಡಿಗೆದ ಇಲ್ಲಗ್ ಪೋಯೆರ್. ಜೈಲ್‌ದ್ ಬುಡುಗಡೆ ಆದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕದ್ರಿದ ಈ ಎಲ್ಯ ಇಲ್ಲಗ್ ಬನ್ನಗ ತನರ್ದಾದ್ ತನ್ನ ಅಪ್ಪೆಗ್, ಪೊಣ್ಣು ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಈ ಕಷ್ಟ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಂದ್ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಆರೆನ ಮೋನೆ ಈ ಆಲೋಚನೆರ್ದ್ ಬಾಡಿನೆನ್ ಆರೆನ ಅಪ್ಪೆ ತೂಯೆರ್. ಅಪಗ ಆರ್ ಪಂಡಿನ ಪಾತೆರೊನೊರ ತೂಕ : ''ಸಂಪೊತ್ತು, ಇಲ್ಲ್ ಮಾತ ಉಪ್ಪುನಗ ಅವು ಉಂಡು ಪನ್ಪಿನ ಇಸೇಸ ಪರ್ಮೆ ದಾಲಾ ಎಂಕ್ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಇನಿ ಅವು ಇಜ್ಜಾಂದಿನಗ ಎಂಕ್ ದುಕ್ಕಲಾ ಇಜ್ಜಿ. ಒರಿ ನರಮಾನ್ಯಗ್ ಮುಖ್ಯವಾದ್ ಬೋಡಾಯಿನವು ಎಡ್ಡೆ ಗುಣ. ಅವು ನಿನಡ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಉಂಡು. ಅವೆನ್ ನಿನರ್ದ್ ಒಯ್ತೊನಿಯೆರೆ ಏರೆರ್ದ್‌ಲ ಸಾಧ್ಯ ಉಂಡಾ? ಭಾರತ ಮಾತೆಗಾದ್ ಈ ಒಂಜೊಂಜಿ ದಿನ ಜೈಲ್‌ಡ್ ಕಳೆಯಿಲೆಕ್ಕನೇ, ನಮ್ಮ ಕುಲಗೌರವ ಆರ್ದರ್ದ ಮೈಲಿ ಎಚ್ಚ ಬಲತೊಂದು ಪೋಪುಂಡು. ನಿನನ್ ಪೆದ್‌ದ್ ಎನ್ನ ಬದ್‌ಕ್ ಧನ್ಯ ಆಂಡ್. ಗಾಂಧೀಜಿ ಎಂಚ ಪನ್ಪೆರಾ ಅಂಚನೇ ಮಲ್ಪು. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಗೇ ವನವಾಸ ತತ್ತ್‌ಜಿ. ಧರ್ಮರಾಯೆಲಾ ಆವೆನ್ ಅನುಭವಿಸೊಡಾಂಡ್. ದಾನಶೂರ ಕರ್ಣಗ್ ನನೊಂಜಿ ಬಗೆತ್ತ ಹಿಂಸೆ. ಎಡ್ಡೆಂತಿನಕ್ಲೆಗ್ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಹಿಂಸೆ, ಅಪವಾದ ತಪ್ಪಂದ್. ಎಡ್ಡೆ ಗುಣತ್ತಕುಲು ಅಕೇರಿಗ್ ಉಂದೆನ್ ಮಾಂತ ಗೆಂದ್‌ದ್ ಬರ್ಪೆರ್.'' (ಜಿ. ವರದರಾಯ ಪೈ, ಪು. 40).

ಅಪ್ಪೆನ ಈ ಪಾತೆರ ಕೇಂದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಮನಸ್ ಏತೋ ಹಗುರ ಆಂಡ್. ಆರ್ ತನ್ನ ತ್ಯಾಗದ ಸಾದಿಯೆ ದುಂಬು ಪಜ್ಜೆ ದೀಯೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರೆ ಚರ್ಯೆದ ಬಗೆಟ್

ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ ನಮ್ಮ ದೇಶ ತೂಯಿನ ಒರಿ ಅಪುರ್ಪದ ತ್ಯಾಗಿ, ಸಾಧಕೆ ಬೊಕ್ಕ ಮಹಾತ್ಮೆರ್. ಅಂಚಿತ್ತಿ ಒರಿ ನರಮಾನಿ ಈ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಇತ್ತೆರ್ ಪಂಡ ಇತ್ತೆದ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ಇಸ್ವಾಸ ಬರಂದ್. ಸಂಪೊತ್ತುದ ತೊಟ್ಟಿಲ್‌ಡ್ ಪುಟ್ಟಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ದೇಶೊದ ಬುಡುಗಡೆಗಾದ್, ಹರಿಜನೊಕ್ಲೆನ ಉದ್ಧಾರೊಗಾದ್ ಪೊಂಜೊವುಲೆನ ಏಳಿಗೆಗಾದ್ ತನ್ನ ಹಿರಿಯಾಕ್ಲೆರ್ದ್ ಬತ್ತಿ ಆಸ್ತಿ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್ ಕಳೆವೊಂದು ಕೈಟ್ಟ್ ಒಂಜಿ ನಯಾಪೈಸೆ ಇಜ್ಜಾಂದಿ ಸ್ಥಿತಿಟ್ ಕಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಚಿಯೆರ್ ಪಂದ್ ಎನ್ನ್‌ನಗ ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ಕೊಡಿದುಕ್ಕ ಅರಿವುಂಡು. ತೂಪಿನಾಯಗ್, ಕೇನುನಾಯಗ್ ಉಂದು ವಾ ಮಲ್ಲ್‌ಂದ್ ತೋಜು. ಆಂಡ ಮಾತ್ಮೆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಸಾದಿಡ್ ಮರ್ಲೆ ಪೊರ್ಲಾವು. ಮಹಾತ್ಮನ ಗುಣೊನು ಮರಣೊಡು ತೂಲಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್.

ದೇಶೊಗಾದ್ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ತ್ಯಾಗೊಲೆನ್ ಮಲ್ತಿನ, ಕಲಂಕ ಇಜ್ಜಾಂದಿನ ಸ್ವಚ್ಚ ಮನಸ್ ಬೊಕ್ಕ ಆತ್ಮದ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಸಾವುಗು ಕಣನೀರ್ ಪಾಡಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಕಿರ್ಸ್ತಾಂದಕುಲು ಆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್ 'ಯೇಸು ಕ್ರಿಸ್ತನ ಬದ್‌ಕ್'ಗ್ ಹೋಲಿಕೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಆರೆನ

ಪ್ರಯತ್ನ ಬೊಕ್ಕ ತ್ಯಾಗಗುಣೊಕ್ಕು ಸೋತುದೇ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಕಿರ್ಸಾಂದಕುಲು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗ್ ಸೇರಿಯೆರ್ ಪನ್ಪುನ ಸಂಗತಿಲಾ ಸತ್ಯೊನೇ.

ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ನನ ನೆಂಪು ಮಾತ್ರಂದ್ ಆನಗ ಅರೆನ ಅಪ್ಪೆನ್ ಭೇಟಿ ಮಲ್ತಿನ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಅರೆಗ್ ತರೆತಗ್ಗಾದ್ ಗೌರವ ತೋಜಾದ್ 'ಅಂಚಿತ್ತಿನ ಮಗಕ್ಕ್ ಜಲ್ಮ ಕೊರಿನ ಈರೆನ ಬದ್‌ಕ್ ಪುಣ್ಯದ ಬದ್‌ಕ್'ಂದ್ ಪಂಡೆರ್‌ಗೆ.

ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆ ಬಗೆಟ್ ತಾನ್ ಬರೆಯಿನ ಬೂಕುದ ಸುರುತ್ತ ಮುದ್ರಣೊಗು ಬರೆಯಿನ ಮುನ್ನುಡಿಡ್ ಜಿ. ವರದರಾಯ ಪೈಕುಲು ಇಂಚ ಬರೆಪೆರ್ : "ಗಂಭೀರವಾದ್ ಪನ್ಪುನಾಂಡ ಯೇರ್‌ಲಾ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಬಗೆಟ್ ಬೊಡ್ಚಾಂದಿನ ಹಾಳ್ ಸಂಗತಿಲೆನ್ ಪನ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಕೃತಿನ್ ಬರೆಪುನವು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆ ಬದುಕೇ ಆತ್ ಎತ್ತರದವು ಆದಿತ್ತ್ಂಡ್."

ಅವೇ ಬೂಕುದ ಬೆರಿತ ನುಡಿಕಟ್ಟ್‌ಡ್ ಪ್ರೊ. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರೆರ್ "ಅಂಚಿನ ಅಪ್ಪಟ ಮಹಾತ್ಮೆರ್ ಪುಟ್ಟುನವು ನಿಜೊಕುಲಾ ಅಪುರ್ಪ. ಅರೆಗ್ ವ್ಯವಹಾರದ ಜಾತುರ್ಪ ಇಜ್ಜಾಂಡ್‌ಂದ್ ವ್ಯವಹಾರದ ಬಿರ್ಸೆರ್ ಪನುವೆರ್. ಆಂಡ ಮಹಾನುಭಾವೆರೆನ ಮನೋಧರ್ಮನೇ ಬೇತೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ್, ಅಕ್ಲೆಕ್ಲೆನ ಸೊಬಾವನೇ ಅಕ್ಲೆಕ್ಲೆನ ವಿಧಿಂದ್ ಪನೊಡಾಪುಂಡು" ಇಂಚ ಬರೆತೆರ್.

'ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥ' (1971)ದ ವಿಶೇಷ ಮುನ್ನುಡಿಟ್ ಕಾರಂತೆರ್ ಇಂಚ ಪನ್ಪೆರ್ : "ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತೆರಾಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಸಂಪೊತ್ತು ಪೂರ ಗಾಂಧೀ ಚಳವಳಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಲೆಗಾದ್ ಕರ್ಚಿ ಆಂಡ್. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಸ್ವಂತ ಬೊಕ್ಕಸ ಅತ್ತ್‌ಡ ಮುಲ್ಪ ಚಳವಳಿ ಸುರುವಾಯಿನಾತೇ ಬೇಗ ಮುಗಿದ್‌ಲಾ ಪೋತು. ಈ ಶತಮಾನದ ನಾಲನೇ ದಶಕೊಡು ಜಿಲ್ಲೆದ ಧರ್ಮರಾಯೆರಾಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪಾಲ್‌ಗ್ ಆರ್ಥಿಕ ದೀನಾವಸ್ಥೆ ಬತ್ತಿನೆನ್‌ಲಾ ಯಾನ್ ತೂಯೆ. ಆರೆನ ಸ್ವಂತದ ಪಂಡ್‌ದ್ ದಾಲಾ ಒರಿದಿಜ್ಜಾಂಡ್. ಆಂಡಲಾ ಆರೆನ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಸಜ್ಜನಿಕೆ, ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಒವುಲಾ ಕಮ್ಮಿಯಾದಿಜ್ಜಾಂಡ್. ಸ್ವಂತ ಇಲ್ಲ್‌ನ್ ಸಾಲದಕ್ಲೆಗ್ ಬುಡುದು ಕೊರುದು, ಕದ್ರಿಡ್ ತನ್ನ ರಡ್ಡ್ ಪೊಣ್ಣುಜೋಕ್ಲೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಡತನೊಟ್ಟು ಆರ್ ಬದ್‌ಕೊಂದಿಪ್ಪುನಗ ಅರೆನ್ ತೂವೆರೆ ಪೋದಿತ್ತೆ. ತೂನಗ ಅರೆನ ತ್ಯಾಗನೇ ಅರೆಗ್ ಮೃತ್ಯುವಾಂಡ್ ಪನ್ಪಿ ಬೇನೆ ಎಂಕಾವೊಂದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಆರೆನವೊಂಜಿ ಬಾರೀ ಮಲ್ಲ ಆದರ್ಶದ ಜೀವನ. ಅರೆಡ ದಾದಾಂಡಲಾ ಓನೆಂದ್ ಇತ್ತ್ಂಡ ಅವು ಅರೆನ ತೀರ ತೀರ ಸರಳತನ, ತೀರ ತೀರ ನಿಷ್ಕಪಟ ಜೀವನ."

'ಸ್ಮೃತಿಪಟಲದಿಂದ' (ಸಂಪುಟ 3, 1979) ಪನ್ಪಿನ ಕೃತಿಟ್ ಡಾ. ಕಾರಂತೆರ್ ಪನ್ಪೆರ್ "ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿದ ಗಾಳಿ ಎಂಕ್ ಸುರುಕ್ಕು ತಾಗಿನಿ ಕುಡ್ಲಡ್. ಐಕ್ ಗಾಂಧೀಜಿ ಏತ್ ಪ್ರೇರಣೆನೋ ಕುಡ್ಲದ ಗಾಂಧೀಜಿ ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುದರಾಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್‌ಲಾ ಆತೇ ಪ್ರೇರಣೆ. ಆರೆನ ತ್ಯಾಗ, ಸರಳ ಮನಸ್, ಸೇವೆದ ಬುದ್ಧಿ, ಕಪಟದಾಂತಿ ನಡಕೆ – ನೆನ್ ಸುಮಾರ್ ಇರ್ವ ವರ್ಸ ಕೈತಲ್‌ದ್ ತೂಪಿನ ಅವಕಾಸ ಎಂಕ್ ತಿಕ್ಕ್ಂಡ್.

ಆ ಪೊರ್ತುದ ಎನ್ನ ಅನುಭವ, ಆರೆನ ಬದ್‌ಕ್, ಆರೆನ ಬೇನೆ ನಿರಾಸೆಲೆನ ಬಗೆಟ್, ಆ ದಿನಕ್ಲೆನ ರಾಜಕೀಯದ ಕೆಸರ್‌ದ ಚಿತ್ರೊಲೆನ ಒಟ್ಟುಗೆ ಯಾನ್ 'ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ' ಪನ್ಪಿನ ಕಾದಂಬರಿಡ್ ಬರೆತೆ.''

'ತ್ಯಾಗವೀರ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯರು' ಪನ್ಪಿನ ತಾನ್ ಬರೆತಿನ ಬೂಕುಡು ಡಾ। ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್ ಬರೆತಿನ ವಾಕ್ಯೊಲೆನ್ ತೂಕ : ''ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಅತಿಯಾಯಿನ ಔದಾರ್ಯೊಗಾದ್ ಕಾರಂತೆರ್ ಅರೆನ್ ಮಹಾಭಾರತದ ಧರ್ಮರಾಯಗ್ ಹೋಲಿಸಾದೆರ್. ಆಂಡ ಧರ್ಮರಾಯಲೆಕ್ಕ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಅಕೇರಿಗ್ ಪಟ್ಟಲಾ ತಿಕ್ಕಿಜಿ. ಒಂಜಿ ಕತೆಟ್ ಅತ್ತ್‌ಡ ಕಾವ್ಯೊಡು ಒಂಜಿ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಜಸ್ಟಿಸ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಉಪ್ಪುಂಡು. ಅಕೇರಿಗ್‌ಲಾ ಬೇನೆ, ಬಂಜ ತಿಂದಿ ನಾಯಕೆ ಸುಖೊಟಿತ್ತೆ, ದುಷ್ಟಗ್ ಸರಿಯಾಯಿನ ಶಿಕ್ಷೆ ತಿಕ್ಕೊಂಡ್. ಉಂದುವೇ ಆ ಕವಿನ್ಯಾಯ. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆ ಜೀವನೊಡು ಅವುಲಾ ಇಜ್ಜಿ. ಉಂದು ನಿಜ ಜಗತ್ತ್‌ದ ಒಂಜಿ ದುಃಖಾಂತ ನಾಟಕ.''

ಕಾರಂತೆರ್ ಒರಿ ಕಟು ವಾಸ್ತವತಾವಾದಿ. ಪೊಕ್ಕಡೆಗ್ ಏರೆನ್‌ಲ ಪುಗರುನಾರತ್ತ್. ಕಾಮತೆರ್ ಒರಿ ಇತಿಹಾಸಕಾರೆ. ಇರ್ವೆರೆನ ಕಣ್ಣ್‌ಗ್‌ಲಾ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಒರಿ ತ್ಯಾಗವೀರೆ ಆದೇ ತೋಜುವೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಪನ್ನೆಲೆನ್ ಬುಡ್ಪಾವೊಂದು ಪೋಯಿಲೆಕ್ಕೊನೇ ನಮಲಾ ಉಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯೊಗು ಬರ್ಪಿನವು ಖಂಡಿತಾ. 'ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ' ಕಾದಂಬರಿದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿನಕ್ಲು ಚರಕೊಡು ನೂಲು ದೆತ್ತ್‌ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಜೈಲ್‌ಡ್ ಭಜನೆ ಪಂಡ್‌ದೇ ಬ್ರಿಟಿಶೆರೆನ್ ದೇಶರ್ದ್ ಗಿಡಪೊಲಿಂದ್ ನಂಬುದಿತ್ತಿನೆನ್ ಪರೋಕ್ಷವಾದ್ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಲ್ಪುನ ಕಾರಂತೆರ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪಾತ್ರೊದ. ಚಿತ್ರಣೊಡು ಒಲ್ಪಲಾ ರಾಜಿ ಮಲ್ತೊನುಜೆರ್.

ಕಾರಂತೆರೆನ ಕಾದಂಬರಿಡ್

ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಜೀವನದ ಘಟನೆಲೆಡ್ದ್ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದ್ ಕನ್ನಡದ ಪುದರಾಯಿನ ಲೇಖಕೆರ್ ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್ 'ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ' ಪಂಡ್‌ದ್ ಒಂಜಿ ಕಾದಂಬರಿನೇ ಬರೆಯೆರ್. ಈ ಕಾದಂಬರಿದ ಒಂಜಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರೊಗು 'ದಯಾನಂದರಾಯ'ಂದ್ ಪುದರ್ ದೀಯೆರ್. ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಒಂಬುನ ಪುದರ್. ದಯೆ ಬೊಕ್ಕ ಆನಂದ ಬಾರೀ ಉದಾತ್ತವಾಯಿನ ರಡ್ಡ್ ಮೌಲ್ಯೊಲು. ತನ್ನ ದೇಶದ ಬಂಧುಲೆನ ಆನಂದೊಗಾದ್ ತನ್ನ ಬದ್‌ಕ್‌ನೇ ಅರ್ತಿನ ದಯಾಮೂರ್ತಿ ಆರ್. ಕಳುಕಪಟ ತೆರಿಯಂದಿನ, ಸುಳ್ಳು ಪನಂದಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಬದ್‌ಕ್, ಆರ್ ಅನುಸರಿಸಾವೊಂದು ಬತ್ತಿನ ಧರ್ಮ, ಮೌಲ್ಯೊಲು ಉಂದೆನ್ ಮಾತ ಅರ್ತ ಮಲ್ತೊನೊಡ್ಡ ಆ ಕಾದಂಬರಿನ್ ಓದೊಡು. ಕುಡೊರಿಯಗ್ ಅನ್ಯಾಯನ್ ಕನಮನೊಟ್ಟು ಎನ್ನಂದಿ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಆಯಿನ ವಂಚನೆ, ಅನ್ಯಾಯ ಉಂದೆನ್ ಮಾತ ತೆರಿನಗ ಎಂಚಿ

ಕಲ್ಲ್‌ಮನಸ್‌ದಾಯನ ಕಣ್ಣ್‌ಡ್‌ಲಾ ರಡ್ಡ್ ಪನಿ ಕಣನೀರ್ ತಟಕ್ಕ ದೊರಿವುನೆಟ್ ದಾಲ ಅಲ್ಲಾನ ಇಜ್ಜಿ. 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ' ಪನ್ಪಿ ಪಾತೆರ ಉಂಡು. ಕಾರಂತೆರೆನ 'ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ' ಕಾದಂಬರಿ ಓದುದಾನಗ ಉಂದು ಸತ್ಯಾಂದ್ ತೋಜುಂಡು.

ಕಾದಂಬರಿದ ಮೂಜನೇ ಮುದ್ರಣದ ಮುನ್ನುಡಿಟ್ ಕಾರಂತೆರ್ "ಚಿರಮನ್ನಣೆ ಪಡೆವೊಂದಿನ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯೆರೆನ ಬದ್‌ಕ್, ಅರೆನ ಸೋಲುಗು ಕಾರಣೆರಾಯಿನ, ದುಂಬಗು ರಾಜಕೀಯೊಡು ಮೆರೆಯಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಲೆನ ಚಿತ್ರಲಾ ಮೂಲುಂಡು" ಪಂಡ್‌ದ್ ಬರೆತೆರ್. "1921ತ್ತ ಪೊರ್ತುಡು ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳೊಗು ಲಾಗಿದ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಿಕ್‌ನೆಟ್ಟ ನಡತಿನ ಎನ್ನ ಬದ್‌ಕ್ ಬೊಕ್ಕ ಅವೆತ್ತ ಸುತ್ತೊಡಿಪ್ಪುನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಂಸ್ಥೆ, ರೀತಿ-ನೀತಿಲೆನ ಅನುಭವೊಲೆನ ಪ್ರತೀಕ ಉಂದು" ಪಂಡ್‌ದ್ ಕಾರಂತೆರೇ ಪಂಡಿಲೆಕ್ಕ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್ ನಡತಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೊಕ್ಕ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳವಳಿದ ಚಿತ್ರೊಲೆನ್ ನಂಕ್ ಬುಡ್ಪಾದ್ ತೋಜವುಂಡು. ದೇಶಭಕ್ತಿ, ಸಮಾಜಪ್ರೀತಿದ ಆದರ್ಶೊದ ಬೆರಿಪತ್‌ದ್ ಸರ್ವಸ್ವಲಾ ಕಳೆವೊಂದು ಕಣ್ಣ ಮದೆ ಆದ್ ಪೋಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪುದರ್ ಪುರಪುನು ಉಪಯೋಗ ಮಲ್ತೊಂದೇ ಕಾಸ್ ಮಲ್ತಿನ ದ್ರೋಹಿಲೆನ ಬಗೆಟ್ ಪನ್ಪುಂಡು.

'ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ' ಕಾದಂಬರಿಡ್ ಕಾರಂತೆರ್ ನಿರೂಪಣೆ ಮಲ್ತಿನ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯೊಲೆನ್ ತೂಂಡ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಂಕ್ ನನಾತ್ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪೊಲಬು ಆಪುಂಡು :

"ದಯಾನಂದರಾಯೆರೆಗ್ ದೇವೆರ್ ಸಂಪೊತ್ತು, ಸಂತಾನ, ಸುಖ ಮಾತ ಕೊರ್ತೆರ್. ಅಂಚಿನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ್ ಅರೆನ ಮನಸ್ ಸೇವಾಜೀವನದಂಚಿ ಪರತ್‌ಂಡ್, ತ್ಯಾಗೊಗು ದುಂಬರಿಂಡ್. ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರೆನ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನ, ಪಾತೆರಕತೆಕ್ಲೆದ್ ಅರೆನ ಮೆಯಿಟ್ಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆದ ಪೊಸ ಉಮೇದ್ ಪುಟ್ಟುಂಡು. ಅರೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೂದುಗಟ್ಲೆ ಜವಣೆರ್ ಸೇರಿಯೆರ್.

ಕುಡ್ಲಡ್ ಆರ್ ಯುವ ಗಾಂಧಿಯೇ ಆಯೆರ್. ಬುಡುಕೈತ್ತ ಕರ್ಣಲೆಕ್ಕ ತನ್ನ ಸಂಪೊತ್ತುದ ಬಂಡಾರೊನು ಆರ್ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆಗಾದ್ ದೆತ್ತ್ ದೀಯೆರ್. ಪೆಲಕಾಯಿದ ಪಚ್ಚಿರ್‌ಗ್ ಬರ್ಪಿನ ಉಮಿಲ್‌ದ ರಾಸಿದಲೆಕ್ಕ ಸೋಮಾರಿನಕುಲು, ಮೋಸಗಾರೆರ್ ಅರೆನ ಸುತ್ತ ಸೇರೊಂಡೆರ್. ಜನಕ್ಲೆನ ಪಾತೆರೊಗುಲಾ ಮನಸ್‌ಗ್‌ಲಾ ಉಪ್ಪುನ ಎತ್ವಾಸೊನು ತೆರಿಯಂದಿನ ಆರ್ ಮಾತೆರೆನ್‌ಲ ನಂಬಿಯೆರ್. ಕಾಸ್‌ನ್ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದವತ್ತ್ ಪನ್ಪಿನಾತ್ ಉದಾರವಾದ್ ಕರ್ಚಿ ಮಲ್ತೆರ್.

ಒಂಜಿ ವರ್ಸದ ಉಲಾಯಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ನಮ್ಮ ಕೈ ಸೇರುಂಡು. ಬೊಕ್ಕ ದಾಲಾ ಪೋಡಿಗೆ ಇಜ್ಜಿ ಪನ್ಪಿನ ಗಾಂಧೀಜಿಯೆರೆನ ಪಾತೆರಡ್ ಅರೆಗ್ ಬಾರೀ ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕೊಡಿಕಾರ್‌ಡ್ ಉಂತುದು ಆರ್ ಆ ಒಂಜಿ ಪವಾಡೊಗಾದ್ ಕಾತೆರ್. ಅಂಡ ಪವಾಡ ನಡತಿನೇ ಇಜ್ಜಿ, ದಾಯೆಗಿಂಚಾಂಡ್‌ಂದ್ ಆರ್‌ಲಾ ಆಲೋಚನೆ ಮಲ್ತೆರ್."

'ಗಾಂಧಿ ಬಂದ' ಕಾದಂಬರಿಡ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಬುಳೆಚಿಲ್‌ಗಾದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮಲ್ತಿನ ಪ್ರಯತ್ನೊಲೆಗಾದ್ ಬೊಕ್ಕ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಡ್ ಅರೆನ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರೊಗಾದ್ ಅರೆನ್ ದಕ್ಷಿಣದ ಗಾಂಧಿಂದೇ ಲೆಪ್ಪುವೆರ್. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಜನೊಕುಲಂತೂ ಅರೆನ್ ಗಾಂಧಿ ಯೆರೆಗ್ ಸಮಂದೇ ಗೌರವೊಡು ತೂವೊಂದಿತ್ತೆರ್'ಂದ್ 'ಗಾಂಧಿ ಬಂದ' ಕಾದಂಬರಿಡ್ ಲೇಖಕಿ ನಾಗವೇಣಿ ಹೆಚ್. ಗುರುತಿಸಾವೆರ್.

ಮದ್ಮೆ ಪಂಡ ದಾದ ಪಂಡೆದೇ ತೆರಿಯಂದಿ ಪ್ರಾಯೊಡು ಒರಿಯನ ಬುಡೆದಿ ಆದ್, ಕಂಡನ್ಯನ ಅರ್ತ ಗುರ್ತ ತೆರಿಯೊಡ್ಡ ದುಂಬೇ ಮುತ್ತೇಸನ ಕಳೆವೊಂದಿನ ಬಾಲವಿಧವೆನಕ್ಲೆಗಾದ್ ಆರ್ ಬಾರೀ ಪೊಣೆವೊಡಾಂಡ್. ಬಾರೀ ಇರೋದಲಾ ಎದುರಿಸಾವೊಡಾಂಡ್. ಉಂದು ಆ ಕಾಲದ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆ ಆದಿತ್ತ್'ಂಡ್. 'ಗಾಂಧಿ ಬಂದ' ಕಾದಂಬರಿಡ್ ನಾಗವೇಣಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆದ ಬಗೆಟ್ ಬೊಲ್ಪು ಪಾಡುವೆರ್. ಈ ಕಾದಂಬರಿದ ಪಾತ್ರೊಲಾಯಿನ ಮಾರಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ಬೊಕ್ಕ ಅದ್ರಾಮನಕುಲು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪಾತೆರದ ಪ್ರಭಾವೊಡ್ದಾದ್ ಬಾಲವಿಧವೆನಕ್ಲೆನ್ ಮದ್ಮೆ ಆದ್ ಪೊಸ ಬಾಳ್ವೆ ಕೊರಿನ ಪ್ರಸಂಗೊಡು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂಜಿ ಸಮರ್ಥ ಪೊಲಬು ನಂಕ್ ತಿಕ್ಕುಂಡು. ಈತ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್ ಸಮಾಜದ ಕೆಂಪುಕಣ್ಣ್‌ಗ್ ಗುರಿಯಾಯಿನ ಈ ಪೊಸ ಜೋಡಿಲೆನ್ ತನ್ನ ಇಲ್ಲಗ್ ತಮ್ಮನದ ಒನಸ್‌ಗ್ ಲೆತ್ತ್‌ದ್ ಪಂಕ್ತಿಭೇದ ಇಜ್ಜಾಂದೆ ಅಕ್ಲೆನ ಸಮಸಮ ಕುಲ್ಲುದು ಉನ್ಪಿನ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಮಾನವೀಯತೆದ ಒಂಜಿ ಪೊಸ ಮರ್ಗಿಲ್‌ನ್, ಸುಧಾರಣೆದ ಒಂಜಿ ಪೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆನ್ ಬುಡ್ಪದ್ ತೋಜವೆರ್. ಉಂದು ಕಲ್ಪನೆದ ಕತೆ ಅತ್ತ್. ಗಾಂಧಿ ಭಾರತೊಗು ಬತ್ತಿನ ಪೊರ್ತುಗು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಪರಪುಡು ನಿಜವಾದ್‌ಲಾ ನಡತಿನ ಬದಲಾವಣೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಲೇಖಕೆರ್ ಪಂಡೊನುವೆರ್.

ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಪುದರ್'ಡ್...

ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೋರ್'ಂಬೆಲ್‌ಗ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕೊರಿನ ಉಮೇದ್, ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಅಪೂರ್ವ. ಮಾತ ವಿಶೇಷಣೊಲೆಗ್ ಸರಿಯಾಯಿನಂಚಿನ ಒಂಜಿ ಇಸೇಸ ದೇಶಪ್ರೇಮ ಅರೆನವು. ಆಂಡ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸೊಡು ಅರೆಗ್ ತಿಕ್ಕೊಡಾಯಿನ ಮಣೆ ತಿಕ್ಕ್‌ಜಿ ಪನ್ಪಿನವು ಬೇಜಾರ್‌ದ ಸಂಗತಿ. ಇತಿಹಾಸ ಬರೆಪಿನಕ್ಲು ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಯಕತ್ವ ಬೊಕ್ಕ ಪೋರ್'ಂಬೆಲ್‌ಗ್ ತಿಕ್ಕೊಡಾಯಿನ ಮಹತ್ವನ್ ಒದಗಾಯಿಜೆರ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೌಲ್ಯೊಗಾದ್ ಅಕೇರಿದ ಉಸುಲು ಮುಟ್ಟಲಾ ಪೋರ್'ಂಬುದು, ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಪ್ರತಿಮೂರ್ತಿ ಆದಿತ್ತಿನಾರ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್. ದೇಶದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಡ್ ತನ್ನವೇ ಆಯಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಧ್ಯಾಯೊನು ದಾಖಲೆ ಮಲ್ತಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕಣ್ಣ ಮದೆ

ಆಯಿಬೊಕ್ಕ ಅರೆನ ಪುದರ್‌ನ್ ಅಳಿದಾಂತೆ ಒರಿಪುನಂಚಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರಯತ್ನೊಲು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಡ್, ಅಂಚನೇ ರಾಜ್ಯೊಡು ನಡತ.

ಕುಡ್ಲ ಪೇಂಟೆದ ಹಂಪನಕಟ್ಟೆ ವೃತ್ತೊರ್ದು ಬ್ರಿಟಿಷರೆನ ಇಲ್ಲ ಮುಟ್ಟದ ಮಾರ್ಗೊಗು 'ಕೆ.ಎಸ್. ರಾವ್ ಮಾರ್ಗ' ಪಂಡ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾವ್ ಮಾರ್ಗಂದ್ ಪುದರ್ ದೀಂಡ್.

ಕುಡ್ಲದ ಬಾವುಟಗುಡ್ಡೆಡ್ ಉಪ್ಪುನ ನಗರ ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಾಲಯೊಗು ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾವ್ ಗ್ರಂಥಾಲಯಂದ್ ಪುದರ್ ದೀಂಡ್.

1960ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಬೆಂಗಳೂರುಡು ನಡತಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಹಾಧಿವೇಶನದ ಸಂದರಪ್ಪುಡು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ಕೈತಲ್‌ದ ಒಂಜಿ ಊರುಗು 'ಸದಾಶಿವ ನಗರ'ಂದ್ ಪುದರ್ ದೀದ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ದಾರೆಗ್ ಮಾನಾದಿಗೆ ಸಂದಾಂಡ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪುಣೆಪುಗಾದ್ ಇಲ್ಲ್ – ಬದ್‌ಕ್ – ಐಸಿರೊ ಕಳೆವೊಂದು ತೆಕ್ಕ್‌ದ್ ಪೋಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವ ರಾವ್ ಪನ್ಪಿ ಸಿರಿತುಡರ್, ತನ್ನ ಕನ ನಿಜ ಆವೊಡ್ಡ ದುಂಬೇ ಕತೆ ಆದ್ ಪೋಯಿನ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿನ ಪುದರ್‌ಡ್ ಈತ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತ ಸಮಾಧಾನದ ಉಸುಲು ಬುಡಿಯೆರೆ ಸಾಧ್ಯನಾ? ಅಪ್ಪೆ ಭಾರತಿ ತನ್ನ ಕಯ್‌ಮೆಯ್‌ತ್ತ ಸಂಕಲೆ ಕಡ್ತೊಂದು ಕುಡ್ತು ಲಕ್ಕುನ ಒಂಜಿ ಪೊರ್ಲುನು ತೂವೆರೆಗಾತ್ರ ತನ್ನ ಜೂವನೇ ಕೊರಿನ ಈ 'ಬೀರದ ಮಗನ' ನೆಂಪುನು ನನ ಬರ್ಪಿ ಪೊಸ ಕಾಲದಕ್ಲೆಗಾದ್ ದೆತ್ತ್ ದೀಪುನ ಪ್ರಯತ್ನ ನನಲಾತ್ ನಡಪೊಡು. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆ ಪುದರ್ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರೆರೆ ಕಾಲ ಮುಟ್ಟ ಸಾಸ್ವತವಾದ್ ಒರಿವುಲೆಕ್ಕಾವೊಡು.

ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆಗಳು

1881, ಮಾರ್ಚ್ 28	– ಕುಡ್ಲಡ್ ಪುಟ್ಟು
1919	– ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಬೊಂಬಾಯಿಗ್ ಪೋದು, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪತ್ರೊಗು ಸೈನ್ ಪಾಡಿಯೆರ್.
1920 ಆಗಸ್ಟ್ 19	– ಗಾಂಧೀಜಿ ಕುಡ್ಲಗ್ ಭೇಟಿ ಕೊರುದು ಆನಿ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆ ಇಲ್ಲಡ್ ಉಂತಿಯೆರ್.
1922 ಫೆಬ್ರವರಿ 9, 10	– ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕುಡ್ಲದ ಜೈಲ್ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್ ಜಾಗೆಡ್ ರಡ್ಡನೇ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮ್ಮೇಳನೊನು ನಡಪಾಯೆರ್.
1923 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 21	– ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜದ ಮಹಾಸಭೆಟ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ್ ಆಯ್ಕೆ ಮಲ್ತ್ಂಡ್.
1927 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 24	– ಗಾಂಧೀಜಿ ಕುಡ್ಲಗ್ ರಡ್ಡನೇ ಸರ್ತಿ ಬತ್ತೆರ್. ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಇಲ್ಲಡ್ ಉಂತುದಿತ್ತೆರ್.
1928	– 'ಸೈಮನ್ ಕಮಿಶನ್'ಗ್ ವಿರೋಧ ತೋಜಾದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ತಂತಿ ಸಂದೇಶ ಕಡಪುಡಿಯೆರ್.

1929 ಜನವರಿ 24	– ನೀಲೇಶ್ವರಡ್ 'ಖಾದಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ' ಸುರು ಮಲ್ಪುವೆಂದ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆಗ್ ಸಾಬರ್ಮತಿ ಆಶ್ರಮೊರ್ದು ಓಲೆ ಬರೆಯೆರ್.
1929 ದಶಂಬರ್	– ಲಾಹೋರ್‌ಡ್ ನಡತಿನ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಭೆಟ್ ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡದ ಪರವಾದ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಪಾಲ್ ದೆತೊಂಡೆರ್.
1930 ಜನವರಿ 26	– ಕಾರ್ನಾಡೆರೆ ಮುತಾಲಿಕೆಡ್ ಕುಡ್ಲದ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಮೈದಾನೊಡು ಸಭೆ
1930	– ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕೆ.ಪಿ.ಸಿ.ಸಿ.ದ ಗುರ್ಕಾರ್ರ್, ಬೊಕ್ಕ ಎ.ಐ.ಸಿ.ಸಿ.ದ ಸದಸ್ಯೆರಾಯೆರ್.
1930 ಎಪ್ರಿಲ್ 13	– ಅಂಕೋಲೆಡ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊನು ಉದಿಪನ ಮಲ್ತೆರ್.
1931	– ನೆಹರೂ, ಕಮಲಾ, ಇಂದಿರಾ ಮೊಕ್ಲೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮೈಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗ್
1932 ಎಪ್ರಿಲ್ 11	– ಕೆ.ಪಿ.ಸಿ.ಸಿ. ಗುರ್ಕಾರ್ರೆರಾಯಿನ ಕಾರ್ನಾಡೆರೆನ ಬಂಧನ
1934 ಫೆಬ್ರವರಿ 25	– ಕುಡ್ಲಡ್ ಕಾಪಿಕಾಡ್‌ದ ಹರಿಜನ ಕೇರಿಗ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಭೇಟಿ ಕೊರ್ಯೆರ್.
1934	– ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಗಾದ್ ಬಂಧನ
1937 ಜನವರಿ 9	– ಮುಂಬೈಡ್ ಕಾರ್ನಾಡೆರ್ ಕಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಚಿಯೆರ್. ಕುಡ್ಲದ ಕ್ಯಾಥೊಲಿಕ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್ ಏಸುನ ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಹೋಲಿಸಾದ್ ಶೋಕಸಂದೇಶ ಕಡಪುಡುಂಡು.

ಗ್ರಂಥಋಣ

1. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಗಾಂಧಿ ಮಹಾತ್ಯಾಗಿ ಕಾರ್ನಾಡು ಸದಾಶಿವರಾಯರು; ಜಿ. ವರದರಾಯ ಪೈ, 2002
2. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸ್ವರ್ಣ ಹೆಜ್ಜೆ ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ; ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ, ಮಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ 1998
3. ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ; ಡಾ. ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ; ಐಬಿಹೆಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು; 2008
4. ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು; ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಗರ, 1991
5. ಕಾದಂಬರಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು; ಪ್ರತಿಭಾ ಯುವ ವೇದಿಕೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1992
6. ಗಾಂಧಿ ಬಂದ; ನಾಗವೇಣಿ ಎಚ್.; ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಳ್ಳಾರಿ, 1999
7. www.google.com

ಮದಪ್ಪಿಯೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ (ತುಳು ಮಾಲಿಕೆ)

01. ರೆವೆರೆಂಡ್ ಆಗಸ್ಟ್ ಮೇನರ್ (1995)	ಡಾ. ಪದ್ಮನಾಭ ಕೇಕುಣ್ಣಾಯ
02. ಬಾಯಾರು ಸಂಕಯ್ಯ ಭಾಗವತೆರ್ (1995)	ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣಿಂಚತ್ತಾಯ
03. ಬಡಕಬೈಲ್ ಪರಮೇಸ್ರಯ್ಯೆರ್ (1995)	ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಭಟ್
04. ಮೂವೆರ್ ತಿಂಗಳಾಯೆರ್ (1995)	ಯಜ್ಞಾವತಿ ಕೇಶವ ಕಂಗನ್
05. ಎನ್. ಎ. ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೇರ್ (1995)	ಅ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಪೊಳಲಿ
06. ಎಸ್. ಯು. ಪಣಿಯಾಡಿ (1996)	ಮುರಳೀಧರ ಉಪಾಧ್ಯ
07. ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಡೆರ್ (1995)	ನಾಗರಾಜ ಪೂವಣಿ (ನಾವುಜಿರೆ)
08. ಎನ್.ಎಸ್. ಕಿಲ್ಲೆ (1995)	ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಂಞಣ್ಣ ರೈ
09. ದೂಮಪ್ಪ ಮಾಸ್ಟರ್ (1997)	ಕೆ. ಲೀಲಾವತಿ
10. ಮಟ್ಟಾರು ವಿಠಲ ಹೆಗ್ಡೆ (1997)	ಎಮ್. ರತ್ನಕುಮಾರ್
11. ಸತ್ಯ ಮಿತ್ರ ಬಂಗೇರ (1997)	ಡಾ. ಪೀಟರ್‌ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ್
12. ವಿಶು ಕುಮಾರ್ (1997)	ಮಾಧವ ಕುಲಾಲ್
13. ನರ್ಕಳ ಮಾರಪ್ಪ ಶೆಟ್ರ್ (1997)	ಎನ್. ರಘುನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ
14. ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಭಟ್ರ್ (1998)	ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿ
15. ಕೆಮ್ತೂರು ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಶೆಟ್ರ್ (1998)	ಕ್ಯಾಥರಿನ್ ರಾಡ್ರಿಗಸ್
16. ಬಿ. ರಾಮ ಕಿರೋಡಿಯನ್ (1998)	ಮುಂಡಪ್ಪ ಬೋಳೂರು
17. ನವಯುಗದ ಹೊನ್ನಯ ಶೆಟ್ರ್ (1998)	ನರೇಂದ್ರ ರೈ ದೇರ್ಲ
18. ಕು.ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ರ್ (2001)	ಡಾ. ಗಣನಾಥ ಎಕ್ಕಾರ್
19. ಅ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಪೊಳಲಿ (2002)	ಎನ್. ಪಿ. ಶೆಟ್ಟಿ
20. ಕಲಾ ತಪಸ್ವಿ ಕೆ.ಕೆ. ಹೆಬ್ಬಾರ್ (2002)	ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಎಮ್. ಶೆಟ್ಟಿ
21. ಡಾ. ಕೋಟ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್ (2003)	ಡಾ. ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್
22. ಕೆದಂಬಾಡಿ ಜತ್ತಪ್ಪ ರೈ (ದ.ಪ್ರ.) (2004)	ಡಾ. ಕೆ. ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ರೈ
23. ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ (2008)	ವಿಜಯ ಕುಮಾರ್ ಭಂಡಾರಿ
24. ಕೆ.ಲೀಲಾವತಿ (2008)	ಮುಂಡಪ್ಪ ಬೋಳೂರು, ರೋಹಿಣಿ
25. ಸುಬ್ರಾಯ ಭಟ್ (2008)	ಜಯಂತಿ
26. ಕೆ.ಬಿ. ಭಂಡಾರಿ (2008)	ಡಾ. ವಾಮನ ನಂದಾವರ
27. ಮುಲ್ಕಿ ಸುಂದರ ರಾಮ ಶೆಟ್ರ್ (2011)	ಎನ್. ಪಿ. ಶೆಟ್ಟಿ
28. ನಂದೊಳಿಗೆ ಮುದ್ದಣೆ (2011)	ನಂದಳಿಕೆ ಬಾಲಚಂದ್ರ ರಾವ್
29. ಎಸ್.ಆರ್. ಹೆಗ್ಡೆ (2011)	ರತ್ನಕುಮಾರ್ ಎಂ.
30. ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯೆರ್ (2011)	ಮಂಜುಳಾ ಶೆಟ್ಟಿ
31. ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ (2011)	ಮುನಿರಾಜ ರೆಂಜಾಳ
32. ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕದೇವಿ (2011)	ವಿ.ಕೆ. ಯಾದವ್ ಸಸಿಹಿತ್ಲು

ಒವ್ವಾಂಡಲಾ ಒಂಜಿ ಮರ್ಗಿಲ್ಡ್ ತುಳುಬಾಸೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ತುಳು ಸಂಪೊತ್ತುದ ಬುಳೆಚಿಲ್‌ಗಾದ್ ಅಕುಲೆ ಸೇವೆ ಸಂದ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ ಅಂಚಿನ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮೆರೆನ ಬದ್ಕ್, ಸಾಧನೆಲೆನ್ ನೆಂಪುಡು ಒರಿತೊನುನವು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮೊ. ಈ ನಿಲೆಟ್ ಕರಿದ್ ಪೋಯಿನಕುಲೆನ ಪುದರ್‌ಡ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬೂಕುಲೆನ್ ಬರೆಪಾದ್ ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಪನ್ಪಿ ಗ್ರಂತ ಮಾಲೆಡ್ ಬೊಳ್ಪುಗು ಕನವೊಂದುಂಡು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ ತಿಕ್ಕಿ ಬೊಕ್ಕ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯೆರೆಗಾದ್ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ತಿನ ದೇಶಭಕ್ತೆರ್ ಮದೆಟ್ ಒರಿಪೆರ್. ಅಂಚಿನಕುಲೆಡ್ ಒರಿ ಮಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರೆ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರ್.

ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರೆಗ್ ದಾನ ಮಲ್ಪುನ ಗುಣ ಆರೆನ ನೆತ್ತೆರ್‌ಡೇ ಬತ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗ್ ಪೋನಗನೇ ಒಂಜಿ ದಿನ ಆರ್ ಬೂಕು ದಾಂತೆ ಇಲ್ಲಡೆ ಬತ್ತೆರ್. ಬೂಕು ದಾನೇಂಡ್‌ಂದ್ ಅಮ್ಮೆರ್ ಕೇನ್ನಗ "ಐನ್ ಒರಿ ಬೂಕು ದಾಂತಿ ಬಡವಗ್ ಕೊರಿಯೆ" ಪಂಡೆರ್. ಒಂಜಿ ದಿನ ಆರ್ ಸಾಲೆಡ್ದ್ ಬನ್ನಗ ಆರೆನ ಮೈಟ್ ಕೋಟು ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಕೋಟು ಓಡೆ ಪೋಂಡ್‌ಂದ್ ಅಪ್ಪೆ ಕೇನ್ನಗ "ಐನ್ ಅಂಗಿದಾಂತಿ ಆನಗ್ ಕೊರ್ದು ಬತ್ತೆ" ಪಂಡೆರ್‌ಗೆ.

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಜೈಲ್‌ಗ್ ಪೋಯಿನ ಆರೆಗ್ ಪಿರ ಬರಿಯೆರೆ ಬಸ್ಸ್‌ದ ಟಿಕೆಟ್‌ಗ್ ಕಾಸ್ ಇಜ್ಜಾಂದಿಲೆಕ್ಕ ಆಂಡ್. ಆರೆನ್ ಲೆಪ್ಪೆರೆ ಪೋದಿತ್ತಿನ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್‌ಡ ಬಸ್‌ಚಾರ್ಜ್‌ಗ್ ಪತ್ತ್ ರುಪಾಯಿ ನಿನಡ ಉಪ್ಪೊ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕೇಂಡೆರ್‌ಗೆ. ಆರ್ ಸೈತಿ ಪೊರ್ತುಗು ಆರೆನ ಕಿಸೆಟ್ ಐನ್ ರುಪಾಯಿ ಇತ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ ಆರ್ ಸೈಯೆರೆಗಿಜ್ಜಾಂಡೋ ದಾನ್ಯೊ. ಒಂತೆ ವರ್ಸ ಮುಟ್ಟಾಂಡಲ ಡಾಕ್ತ್ರ ಆರೆನ್ ಬದುಕದುವೆರ್.

ಇಂಚಿತ್ತಿ ದೇಶ ಭಕ್ತೆರೆನ ಪುದರ್‌ನೇ ನಮ ಮದತ್ತ್‌ದೊ. ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಹಿರಿಯೆರ್ನಕುಲೆ ಬಗೆಟ್ ತೆರಿಯೊನೊಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಗ್ರಂತೊಮಾಲೆಡ್ ಈ ಬೂಕುನು ಬೊಲ್ಪುಗು ಪಾಡೊಂದುಲ್ಲ.

ಆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಸಂಗತಿಲೆನ್ ಪೂರ ಪಿನ್ಪಾವೊಂದು ಪೋಂಡ ಅವು ಮಲ್ಲ ಗ್ರಂತೊ ಆವು. ಐನ್ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಂಜುಳಾ ಶೆಟ್ಟಿ ಮೇರ್ ಚಿಟ್ಕ್‌ಡ್ ಬರೆದ್ ಕೊರ್ತೆರ್. ಮೇರ್ ಎಂ.ಎ., ಎಂ.ಎಡ್., ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವೀಧರೆ ಆದ್ ಮಹಿಳಾ ಸರಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಬಲ್ಮಠೊಡು ಉಪನ್ಯಾಸಕಿ ಆದ್ ಬೇಲೆ ಬೆಂದೊಂದುಲ್ಲೆರ್. ತುಳು ಅಭಿಮಾನಿ ಆಯಿನ ಮೇರ್ ತುಳು ಕನ್ನಡ ಕವಿಯಿತ್ರಿ.

ಡಾ. ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್

(ಗುರ್ಕಾರ್ರೆ ಪಾತೆರೊದ ತಿರ್ಲ್)